

DIALÓGUS

**A Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Karának alumni kiadványa**

2011

A Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság
2006/4/V/4. számú határozatával a jogászképzések
párhuzamos akkreditációs vizsgálata és a „Kiválósági hely” címre
beadott pályázatok alapján a

**Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Karának**

a jogász képzésben
nyújtott kiemelkedő teljesítményéért
2011. június 30-ig

Kiválósági hely

címet adományozott.

Budapest, 2006. április 28.

Fésüs László
a MAB elnöke

Dr. Karsai Krisztina, dr. Schiffner Imola,
dr. Szigeti Tamara és dr. Tamási Éva közreműködésével
szerkeszti: Dr. Balogh Elemér

Felelős kiadó: Dr. Szabó Imre
az SZTE ÁJTK dékánja

<http://www.juris.u-szeged.hu>

Nyomdai munkák: „Norma” Nyomdász Kft.
Hódmezővásárhely

Tisztelt Olvasó!

A 2011. esztendő is oly bőven kínálta a krónikás tollára kíváncsozó beszámolókat, hogy nem kis nehézséget okozott a megörökítésre leginkább alkalmas történetek kiválogatása. A Dialógus rovat-struktúrája nem változott, így elsőként a karunkon folyó tudományos munkát leglátványosabban bemutató konferenciák között „csemegéztünk”. Ennek is elejére kíváncsozik az a megemlékezés-sorozat, amelyet az egyetem, benne karunk Szegedre költözésének (1921) kilencvenedik évfordulójára emlékezve szerveztünk. *Hajdú József* dékánhelyettes beszámolója alapos egyetemtörténeti összegzést is ad. Alkotmánytörténeti mérföldkövet jelent az 1949. évi XX. törvényt felváltó Alaptörvény, amely jó lehetőséget kínált egy interdiszciplináris áttekintésre. A Pécsen megrendezett tudományos diákköri seregszemlén ismét ragyogóan szerepeltünk, erről a megszokott táblázatos összefoglaló ad teljes képet. Egy borzasztó ökokatasztrófa, a devcséri vörösiszap áradat is inspirált egy alapos szakmai elemzést nyújtó konferenciát. A Szegedi Akadémiai Bizottsággal való szoros együttműködésről számos konferencia tanúskodik, ezekről is olvashatunk. A nemzetközi jog legendás szegedi professzorának, *Nagy Károly* emlékének is országos tudományos rendezvénnel tiszteltük.

Karunkon 2011-ben kilenc új doktort (PhD) avattunk; értekezéseik összefoglalói most sem hiányoznak. Exkluzív rovatunkból kiemelésre kíváncsozik új díszdoktorunk, *Belling* professzor

bemutatása, de örömmel büszkélkedünk a Prima Primissima-díjas *Szomora Zsolt*tal is. Hallgatóink, kollégáink sokfelé jártak a nagyvilágban, tőlük egy csokorra való anzikszot nyújtunk át – a helyszínek: Kína, Vietnám, München, Ciprus, Párizs, Exeter (Anglia). Ismét üde színfolt az évfolyam-találkozók rovata, ahol ezúttal a 25, 35, 40 és 45 éve végzetek emlékezéseit olvashatjuk. A jogász pálya mellett előadóművészi karriert is folytató *Ragány Zoltán* bemutatása igazi meglepetés. Krónikás hűséggel számolunk be a 2011. esztendőben eltávozott felejthetetlen halottainkról: *Bérczi Imre, Dobler László, Könczöl László, Maráz Vilmosné, Papp Ignác és Szabó András*. Se szeri se száma kollégáink tudományos szerepléseinek; ezekből is bőséges ízelítőt adunk szokásos kari híreinkben.

Dr. Szabó Imre
egyetemi tanár, dékán

Médiajog: napjaink aktuális és szakmát foglalkoztató kérdései

A Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán a médiajog fakultációt gondozó oktató, *dr. Blazovichné Dr. Gellén Klára* egyetemi docens, oktatási dékánhelyettes több alkalommal teremtette meg annak lehetőségét a TÁMOP-4.2.1/B-09/1/KONV-2010-0005 Projekt támogatásával, hogy megismerkedhessünk napjaink dinamikusan változó, számos megoldásra váró problémát generáló médiaszektorának aktuális és releváns médiajogi kérdéseivel. A docens asszony elsősorban két konferencia színvonalas megszervezésével emelte karunk hírnevét azzal, hogy nemzetközileg is elismert szakembereket hívott meg, akik tartalmas, informatív, sokszor elgondolkodtató előadásokkal tették színesebbé napjainkat.

Az első konferencia 2011. január 14-én 'Médiatudatosság és gyermekvédelem a digitális korban' címmel került megrendezésre abból a célból, hogy a résztvevők hiteles kutatási tapasztalatokra alapozott információkat kapjanak arról, hogy a digitális korban milyen eszközök léteznek vagy létezhetnek a gyermekek védelmének új médiakörnyezetben történő előmozdítása érdekében, amelyek fontosságát alátámasztotta *Dr. Szabó Imre* (karunk dékánja) és *Dr. Szajbély Mihály* (a Bölcsészkar Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék vezetője, a konferencia moderátora) egyetemi tanárok is a rendezvény megnyitásokor.

A felvezető előadást *Dr. Gellén Klára* tartotta „Ahol véget ér a törvény...” címmel, amelyben elsősorban a jogon

Munkában a médiajogászok

túli, a kiskorúak magasabb védelmét szolgálni hivatott eszközökről, mint az ön- és társzabályozás, illetve a médiaműveltség, beszélt. A második előadó *Dr. Kósa Éva* egyetemi tanár volt, aki „Az infokommunikációs korszak gyerekei – pszichológiai jellemzők a 21. század elején” címmel tartotta meg előadását. Elsősorban arra kívánta felhívni a figyelmet, hogy a gyerekek tapasztalataik hiányossága és értelmi fejlődésük sajátosságai miatt gyakran nem értik vagy félreértik a médiatartalmakat, amely fokozza a gyermekekre leselkedő veszélyeket és mindinkább szükségessé teszi a médiaoktatást formális és informális kereteken belül. A harmadik előadó személyében *Dr. Pócsik Ilonát*, a MediaSmart Hungary Oktatási Nonprofit Kft. és a Reklámvilágszövetség Magyar Tagozatának elnökét köszönhetjük, aki „Médiapiaci tendenciák. Új kihívások és feladatok a kiskorúak védelmében” című előadásában gazdasági oldalról, a globális világ médiapiaci jellemzőinek ismertetésével kívánta megvilágítani a kiskorúak védelmének kihívásait. Az előadó szintén a családok és a gyermekek számára történő ismeretterjesztést hangsúlyozta a törvény és etikai kódexek megalkotásával történő aktív szerepvállalás igénye mellett.

A második blokkban először a Mediatudor oktatási program projektvezetőjét, a Media Literacy Magyarország Egyesület elnökét, *Almási Gizellát* hallhattuk. Előadását „Médiaértés – Médiaoktatás – Mediatudor” címmel tartotta meg, amelyben megismertette a hallgatókat a digitális kor médiakörnyezetében élő ember számára nélkülözhetetlen képességekkel, készségekkel, majd bemutatta a Mediatudor oktatási programot, amelynek különösen a reklámok

világában van kitüntetett szerepe, mert az „árul világ kicsi királyai” már akkor is fogyasztóként vannak megszólítva, amikor erre még éretlenek. A konferencia záró-előadását az SZTE BTK egyetemi adjunktusa, *Dr. Ivaskó Livia* és egyetemi tanársegédje, *Mátyus Imre* tartotta meg „Felkészülés és felkészítés a tudatos médiahasználatra” címmel. Az előadásban hallhattunk a médiakörnyezeti és -fogyasztási változásokról, a WEB 2.0 által teremtett lehetőségekről, amelyek közül a digitális önkifejezés, az „online önreprezentáció” érdemel különös figyelmet azon veszélyek miatt, amelyeknek a fiatalok kiteszik magukat *online* megjelenésükkel. Az előadók is hangsúlyozták – az Internet, a számítógép pozitív oldala ellenére –, hogy a megannyi tartalmat és lehetőséget kínáló médiaeszköz újdonsága miatt nagy hangsúlyt kellene fektetni a felkészítésre fiatalok és idősebbek körében egyaránt, de a felkészítés igen komoly kihívást jelent a technika gyors fejlődése miatt. Így méltán tehető fel a kérdés: felkészülhetünk-e / felkészíthetünk-e bárkit arra, ami már itt van vagy még csak nem is látjuk előre?

2011. május 23-án szintén két szekcióban került lebonyolításra a 'Médiaajog 2011' konferencia, ahol *Dr. Homoki-Nagy Mária* oktatási rektorhelyettes és *Dr. Jakab Éva* tudományos dékánhelyettes, egyetemi tanárok látták el a rendezvény levezető elnöki teendőit. Első előadónk *Dr. Sárközy Tamás* volt, aki az új Ptk. szabályozása alapján ismertette a személyhez fűződő jogok rendszerét, összekapcsolva a média területével, melynek keretében elsősorban a sajtótevékenységre fókuszált, kiemelve a személyhez fűződő jogok megsértésekor a jövőben alkalmazható szankciókat, a sajtó felelősség alóli

mentesülésének kérdéskörét. A professzor úr szavai után *Dr. Sarkady Ildikó* előadása hangzott el, aki a szerzői jog és a médiajog kapcsolatát vizsgálta. Megtudhattuk, hogy milyen folyamat révén jön létre egy médiaszolgáltató által közvetített műsorszám és válik szerzői jogilag védetté, és e védettséget, a mű integritását valamely reklámforma miként befolyásolhatja, hogyan sértheti vagy tarthatja éppen tiszteletben. Harmadik előadónk az ombudsmani hivatal képviseletében *dr. Hajas Barnabás* volt, aki a média által sértett alapjogi panaszok elemzését helyezte előadása középpontjába elsősorban az ombudsmani tevékenység „főcsapását jelentő”, a gyermekek egészséges fejlődését sértő műsorszolgáltatásokkal kapcsolatos visszasságokra és a lefolytatott eljárásokra koncentrálva. Az első szekció utolsó előadója személyében *dr. Koltay András* Médiatanács tagot köszönhetjük, aki a véleménynyilvánítási jog és a szólásszabadság fogalmát,

jelentését elemezte jogtörténeti hagyományokból kiindulva, majd több szempontból hallhatunk a sajtószabadság korlátozásáról.

A délutáni szekció első előadója *Dr. Majtényi László* volt, aki saját maga megfogalmazott tétele köré építette fel előadását, miszerint „egy közel ideális szabályozás esetén is a szabályozási környezet (a jogalkalmazó szerv) megváltoztatja a jogot”. Ezen elméleti megállapítása alátámasztása érdekében a gyermekek védelme és a vallási meggyőződés tiszteletben tartása kötelezettségeit vizsgálta, ezeken keresztül mutatta be azokat a nehézségeket, amelyekkel a jognak szembe kell néznie. A gyakorlati szempontú előadás után *Dr. Révész T. Mihály* a közszolgálati műsorszolgáltatásra fókuszált, elméleti oldalról megközelítve a területet. Előadását a közszolgálat általános ismertetésével kezdte, majd rátért a közszolgálati műsorszolgáltatás kialakulásának és változásainak hazai útjára. Harmadik

*Az előadók: Dr. Gellén Klára, Dr. Révész T. Mihály, Dr. Jakab Éva,
Dr. Majtényi László, Dr. Polyák Gábor*

előadónktól, *dr. Bayer Judittól* a sajtótermékek szabályozásának anakronizmusáról hallhatunk az 1986. évi II. tv. és a hatályos médiaalkotmány tükrében. Majd *Dr. Polyák Gábor* a mediaszabályozás egyes kérdéseiről szólt, kiemelve a médiaiparág közösségi szabályozásának hatásait a magyar médiapiacra. A konferencia utolsó előadója *Dr. Gellén Klára* volt, akitől a kereskedelmi kommunikáció médiajogi szabályozási környezetéről hallhattunk. Az előadó elsőként a releváns jogi rendelkezések alapján alapvető fogalmakat ismertette meg a közönséggel, majd elméleti oldalról vette górcső alá az audiovizuális mediaszolgáltatások körébe tartozó audiovizuális kereskedelmi kommunikációk fogalmát és szabályozási környezetét a platformsemlegesség, a média-konvergencia, a versenyképes mediaszolgáltatók és a reklámozók viszonya, illetve a reklámkerülés jelensége tükrében gyakorlati példákkal megvilágítva az általa elmondottakat.

Kifejezetten a hallgatóknak a médiajog területére való rálátásának szélesítését és tudásának gyarapítását szolgálta az a két hallgatói fórum, amely

2011. április 21-én és december 2-án került megrendezésre. Első alkalommal *Dr. Pócsik Ilona* a kereskedelmi közlemények közzétételének gyakorlati oldaláról beszélt, melynek keretében a szakember először olyan tágabb kérdéskörökkel foglalkozott, mint a hirdetői vagy nézői érdekek megjelenítése. Ezt követően pedig az egyes kereskedelmi közleményekre vonatkozó szabályokat vette górcső alá, illetve megismertette a közönséget az önszabályozás, a kereskedelmi közlemény időbeli elhelyezéseinek meghatározása kapcsán a reklámozó és a támogató közötti különbség, a *cross-promotion*, a reklámkerülés és az óránkénti reklámmennyiség kérdéskörével.

A második hallgatói fórumon *dr. Polyák Gábor* médiajogászt köszöntöttünk, aki „Mediaszabályozás: verseny-szabályozási és piacszabályozási kérdések” címmel tartott előadást. Ennek keretében a hallgatók a szabályozási környezetről, a média gazdasági jellemzőiről és a médiarendszerről, a médiaértékláncról hallhattak.

Dr. Bakos Eszter
PhD hallgató

Tudásban, lelkesedésben és sikerben sem volt hiány

Beszámoló a 2011. évi országos tudományos diákköri konferenciákról

2011 a kétévente megrendezésre kerülő diáktudományos seregszemlék között is különleges alkalom, a XXX. Jubileumi Országos Tudományos Diákköri Konferencia éve volt. Ennek keretében karunk hallgatói immár második alkalommal két szekcióban is neveztek pályamunkákat. Időben elsőként, 2011.

április 14–16. között, a Társadalomtudományi Szekcióra került sor a budapesti Zsigmond Király Főiskola szervezésében. Hallgatóink itt egy második és két különdíjat hoztak el, ami a szegedi jogi kar eddigi legjobb teljesítménye ebben a szekcióban, és bizalomra ad okot további szereplésünket illetően.

A Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karát érte a megtiszteltetés, hogy otthont adhatott a XXX. Jubileumi OTDK Állam- és Jogtudományi Szekciójának. A konferenciát 2011. április 18–20. között bonyolították le, és azon karunkat a 10 zsűritag mellett 33 versenyző 32 dolgozata, illetve 19 opponens képviselte. Hallgatóink a 30 tagozatból 5 első, 1 második, 2 harmadik és 9 különdíjat, illetve három legjobb opponensnek járó elismerést hoztak el a diáktudósok legmagasabb rangú versengéséről. Ezzel az első díjak számát tekintve a PTE mögött, az ELTE-vel és a PPKE-vel holtversenyben a második legjobb eredményt érték el. A Szegedről nevezett dolgozatokból csaknem minden második díjazásban részesült, ami kivételesen jó aránynak tekinthető. Bár nem sikerült megismételni a minden szempontból rendhagyó 2009. évi diadalmenetet, a Karon zajló tudományos diákköri munka folyamatosan erősödő

színvonalát jelzi, hogy eredményességi mutatóink a korábbi megmérettetésekkel összevetve immár egy évtizede tartósan emelkedő tendenciát mutatnak.

A számos nagyszerű szegedi dolgozatból és szakmai, előadói teljesítményből nehéz lenne bárkit is kiemelni. Mindenképpen említést érdemel azonban név szerint *Auer Ádám*, aki két egymást követő OTDK-n is első helyezett dolgozatot nevezett, és akit kiemelkedő tudományos diákköri tevékenységéért az Országos Tudományos Diákköri Tanács *Pro Scientia Aranyéremben* részesített. Hasonlóan kiemelkedő teljesítményt nyújtott *Heilmann Angéla*, aki 2011-ben két tagozatban is első helyezett pályamunkával indult (az egyik dolgozatát *Nagy Ágnes Petrával* szerzőtársként jegyezve), és aki az első díjak mellett a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, illetve a Pro Scientia Aranyérmesek Társasága különdíját is megkapta. A XXX. OTDK ciklusának

*Heilmann Angéla kapta a Pro Scientia Aranyérmesek Társaságának
a legjobb dolgozatért járó különdíját*

díjazottjai között azonban nemcsak hallgatók, hanem tanárok is voltak. Több évtizedes kiemelkedő témavezetői tevékenységéért *Dr. Hajdú József* professzor Mestertanár Aranyéremben részesült, a tudományos diákköri mozgalomban szervezésében szerzett elévülhetetlen érdemeiért pedig *Dr. Nagy Ferenc* egyetemi tanár és *Dr. Szomora Zsolt* egyetemi docens az OTDT Jubileumi Emlékérmét kapta.

Az országos tudományos diákköri konferencia természetesen nemcsak egyéni helyezésekről és díjakról szól, hanem a tudományos diákkörök hagyományainak megőrzéséről és átadásáról, a képző intézmények hírnevének öregbítéséről is. A rendezvény alapvető célja mégis a hallgatók tudományos előmenetelének támogatása, olyan élmény nyújtása, ami emberi és szakmai szempontból egyaránt inspiráló lehet számukra. Vajon a XXX. OTDK megfelelt ezeknek az elvárásoknak? Íme, néhány díjazott hallgató szubjektív értékelése.

Nagy Ágnes Petra szavaival: „Mindenkori úgy érkezik az OTDK-ra, hogy nyerni akar, és úgy gondolja, hogy az Ő dolgozata a legjobb. Ha ez nem így lenne, akkor nem lenne értelme. Várja, hogy megmutassa, mi az, amiért több hónapig dolgozott, kutatott, izgult. Én úgy érzem, megéri! Hihetetlen élmény kimenni azért az oklevélért. Hihetetlen, hogy a tanárok odajönnek gratulálni, hogy a hallgatók úgy szurkolnak egymásnak, mintha a saját dolgozatukról lenne szó, és a versenytársak is elismerésüket fejezik ki. Azt hiszem, ez a pár nap olyan élményeket jelent, ami nem csak tudományos szempontból, hanem emberileg is meghatározó. Én a közös kutatómunkát csak ajánlani tudom, nem kizárólag díjat nyertem, hanem barátot is szereztem ezáltal!”

A „Henger”

Heilmann Angéla szerint „túl azon, hogy az OTDK egyéni verseny, egyben egy intézményt képviselünk, annak a részesei vagyunk. Ez a közösséghez tartozás szerintem jelentősen növeli az itt szerzett élmények értékét. Ugyanezt éreztem a díjátadón is: egy igazi csapat, amely együtt örül a másik sikerének. A sikeres szereplés mellett számomra ez volt a legpozitívabb élmény.”

Szigeti Tamara így foglalta össze érzéseit: „Amire sokáig emlékezni fogok, az, hogy milyen érzés volt kint állni a hallgatóság és a zsűri előtt és előadást tartani, valamint az az izgalom, amivel vártam, hogy az opponensem milyen bírálatot fog mondani, külső szemmel hogyan ítélik meg mások a munkámat. Emellett pedig a hangulat, ami körülölelte az egész konferenciát, a jókedv és olyan légkör, amit az osztálykirándulásokhoz tudtunk hasonlítani.”

A pécsi szervezők munkájáról csak a legnagyobb elismerés hangján lehet szólni. Nemcsak a verseny előkészítése és lebonyolítása, hanem a nyitó- és záróünnepségek, illetve a versenyen kívüli programok, étkezések és a szállás megszervezése is mintaszerű volt. A záróünnepség karunk szempontjából különösen fontos volt, hiszen azon *Dr. Szabó Imre*, az SZTE ÁJTK dékánja átvette a soron következő országos konferencia megrendezésére szóló felkérést tartalmazó hengert. A „Henger” 1977-ben készült, és azóta mindig a soron következő OTDK Állam- és Jogtudományi Szekcióját rendező intézmény birtokában van, a megelőző megmérettetést szervező egyetem által kiállított felkérő oklevéllel együtt. Az SZTE ÁJTK legutóbb 1997-ben adott otthont országos tudományos diákköri konferenciának, ezért érthető várakozással

tekintünk a 2013. évi XXXI. OTDK elé. A dékán úr a „Henger” átvételekor mondott beszédében hangsúlyozta: az egyetemek feladata mindenkor a tudás megőrzése és gyarapítása, ami garanciája annak, hogy a ma meghaladja a tegnapot, a holnap pedig jobb lehessen a mánál.

A jubileumi XXX. OTDK kifogástalan pécsi lebonyolítása igen magasra tette a léct a szegedi szervezők előtt. Biztosak vagyunk azonban abban, hogy Szeged is emlékezetes, színes és élvezetes rendezvénnyel gazdagítja majd az OTDK-k sorát. Egyedülálló lehetőség ez megmutatni az országnak oktatóink és hallgatóink szakmai kompetenciáját, az Egyetem és a Kar szervezési potenciálját – és persze Szeged város vendégszeretétét.

Dr. Bóka János
egyetemi adjunktus

Állam- és Jogtudományi Szekció		
Előadó (konzulens)	Tagozat	A dolgozat címe
A Pro Scientia Aranyérmesek Társaságának az Állam- és Jogtudományi Szekció legjobb dolgozatáért járó különdíját kapta:		
Heilmann Angéla (<i>Dr. Karsai Krisztina</i> egyetemi docens, <i>Dr. Bató Szilvia</i> tudományos munkatárs)	Büntetőjog Általános rész Büntetőjog Különös rész	Megelőzni a támadást? A védőberendezés útján gyakorolható szembezárási jog dogmatikai kérdéseiről. A régészeti örökség büntetőjogi védelme (<i>Nagy Ágnes Petrával</i> együtt)
I. díjat nyert		
Auer Ádám (<i>Dr. Papp Tekla</i> egyetemi docens)	Polgári jog III.	A részvényesi joggyakorlásra vonatkozó „corporate governance” szabályok alkalmazása Németországban és Magyarországon

Hajdú Dóra (Dr. Mezei Péter egyetemi adjunktus)	Jogi informatika	A fájlcsere elleni küzdelem egy lehetséges útja – Három a francia igazság?
Heilmann Angéla (Dr. Karsai Krisztina egyetemi docens)	Büntetőjog Általános rész	Megelőzni a támadást? A védőberendezés útján gyakorolható szembeszállási jog dogmatikai kérdéseiről
Heilmann Angéla – Nagy Ágnes Petra (Dr. Karsai Krisztina docens és Dr. Bató Szilvia tudományos munkatárs)	Büntetőjog Különös rész	A régészeti örökség büntetőjogi védelme
Kecskés Tamás (Dr. Homoki-Nagy Mária egyetemi tanár)	Egyetemes jogtörténet	A Délvidék magyar gyökerű büntetőjoga a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság idején
II. díjat nyert		
Nagy Ágnes Petra (Dr. Hajdú József egyetemi tanár)	Szociális jog	A határokon átívelő egészségügy, különös tekintettel a szolgáltatások szabad áramlására
III. díjat nyert		
Szabó Gergely (Dr. Papp Tekla egyetemi docens)	Polgári jog II.	Méltányosság a polgári jogi deliktualis felelősségben
Szigeti Tamara (Dr. Balogh Elemér egyetemi tanár)	Magyar jogtörténet	A Jászkun Kerület bíraskodási gyakorlata a gyilkosságok vonatkozásában 1844-48 között
Különdíjat nyert		
Antali Dániel Gábor (Dr. Trócsányi László egyetemi tanár és dr. Majsa Dóra óraadó)	Alkotmányjog IV.	A kék bolygó kincse. A vízhez való jog szabályozása nemzetközi és nemzeti szinten
Czakó Barbara (dr. Ambrus István egyetemi tanárségéd)	Büntetőjog Különös rész	Dogmatikai kérdések a stádiumtan köréből, különös tekintettel a befejezettség szakaszára
Fodor Antal (Dr. Jakab Éva egyetemi tanár)	Római jog	Korrupció a Római Birodalomban – különös tekintettel Cicero Verres ellen mondott beszédeire

Hambalkó Orsolya – László Csaba Antal (<i>dr. Blazovichné Dr. Gellén Klára</i> egyetemi docens)	Polgári jog III.	MiFID Felülvizsgálat 2010 – a kereskedés átláthatóságának szükségessége és a felülvizsgálat lehetősége az új piaci körülmények között – különös tekintettel a szabályozott piacokra és az MTF-ekre vonatkozó szabályokra
Klenanc Miklós (<i>Dr. Papp Tekla</i> egyetemi docens)	Polgári jog III.	A magyar, a horvát és a szerb takeover-szabályozás harmonizáltsága az Európai Unió jogával
Kupeczki Nóra (<i>Dr. Jakab Éva</i> egyetemi tanár)	Római jog	A házasságtörés bűncselekménye a klasszikus római jogban
Oroszi Attila (<i>dr. Kasza Péter Ferenc</i> tudományos munkatárs)	Közigazgatási jog I.	A köztisztviselők fegyelmi felelőssége
A legjobb opponens díját kapta		
<i>Kardos Cintia</i>	Alkotmányjog III.	
<i>Kiss Virág</i>	Polgári eljárásjog	
<i>Nagy Renáta</i>	Nemzetközi jog	

II. Társadalomtudományi Szekció		
II. díjat nyert		
Endrôdi Gábor (<i>Dr. Révész Béla</i> egyetemi docens és <i>Merkovity Norbert</i> egyetemi gyakornok)	Politikatudomány II.	Hagyományos és internetes társadalmi mozgalmak – a taxisblokádn és az augusztus 20-i tűzijátékról lemondók Facebook csoportjának példáján
Különdíjat nyert		
Mátyus Ákos (<i>Dr. Löffler Tibor</i> tudományos munkatárs)	Politikatudomány II.	Csillagok, határok, magyarok
Nagy Mariann Veronika (<i>Dr. Fejés Zsuzsanna</i> egyetemi adjunktus)	Nemzetközi tanulmányok I.	Európai identitás és az Európai Unió

A vörösiszap-katasztrófa

Karunk doktori iskolája 2011. június 9-én „Természeti és ipari katasztrófák – jogi aspektusok a 2010-es ajkai vörösiszap-katasztrófa fényében” címmel konferenciát szervezett, melynek keretében 18 szegedi doktorandusz ismertette a 2010-es eseményeknek a saját kutatási területét érintő legfontosabb vonatkozásait. A Doktori Iskola elnökének (*Dr. Jakab Éva* egyetemi tanár), valamint *Dr. Szabó Imre* dékán úrnak a köszöntését követően a doktoranduszok öt szekcióban tartották meg rendkívül színvonalas előadásait.

A 'Magánjogi felelősségi kérdések' szekció keretében *dr. Auer Ádám* a gazdasági társaság fennállása alatti felelősség törvényi előírásait, valamint a bírósági gyakorlatot tárgyalta részletesen. *dr. Bakos Eszter* a vörösiszap-katasztrófával kapcsolatos, a személyhez fűződő jogokat sértő hírszolgáltatásokról tartott előadást; *dr. Nagy Éva* a magánjogi felelősség egyik sajátos esetét, a

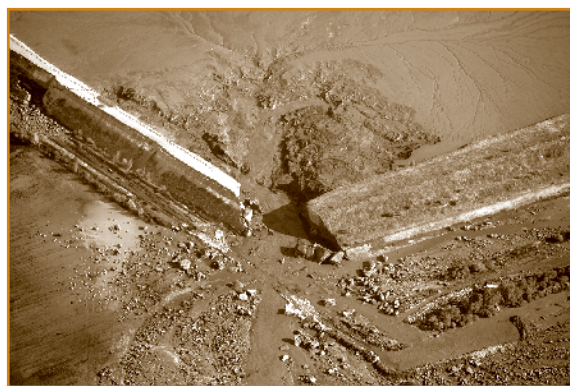
vis maior-t mutatta be, *dr. Hegyes Péter* pedig ugyanennek a témának az agrárjogi vetületére koncentrált.

'Az állami szerepvállalás kérdései' című szekcióban *dr. Farkas Zsuzsanna* az állam katasztrófhelyzetek kapcsán jelentkező objektív intézményvédelmi kötelezettségének szabályozásával ismertette meg a közönséget; *dr. Kertész Judit* az államigazgatási szervek katasztrófavédelmi szituációkban tanúsítandó feladatait vizsgálta, *dr. Tóth Benedek* pedig a magántulajdon elvonásának lehetőségeit vázolta fel ipari katasztrófák esetén.

'Az egészséghez való jog és a katasztrófa-egészségügy' című szekcióban *Samantha Cheesman* és *dr. Németh László* angol és magyar nyelven összehasonlító jogi szemszögből ismertette az állam egészséghez való jog kapcsán fennálló felelősségét; *dr. Ficsór Katalin* a katasztrófa-egészségügyi ellátás finanszírozásának részleteivel ismertette meg

Az előadói pulpitus: dr. Auer Ádám PhD hallgató, Dr. Besenyey Lajos professor emeritus, dr. Nagy Éva, dr. Bakos Eszter PhD hallgatók és dr. Hegyes Péter István egyetemi tanársegéd

A vörösiszap tározó átszakadt gátja

a hallgatóságot, végül *dr. Szeghő Ágnes* ugyancsak a katasztrófa-egészségügyi ellátás kérdéskörét érintette, speciálisan az egészségügyi dolgozók szemszögéből nézve a kérdést.

A negyedik, 'Környezetvédelmi jogi kérdések' nevet viselő szekció résztvevői közül elsőként *dr. Kaprinay Eszter* járta körbe a kérdést, hogy a hatályos jog alapján valójában veszélyes hulladéknak minősül-e a vörösiszap, illetve azt, hogy a veszélyes anyagok ártalmatlanítása kapcsán milyen elvárások léteznek; *dr. Puja János Attila* a környezetvédelmi kockázatok és globális gazdasági verseny kihívásairól beszélt, végül *dr. Vass László Ádám* a szabadalmi kényszerengedélyezés összehasonlító vizsgálatáról érkezett – közvetve felhívta a figyelmet arra, hogy hasonló esetekben lehetőséget kell teremteni az ártalmatlanítást lehetővé tevő technológiák kényszerengedélyeztetésére.

'A vörösiszap-katasztrófa a nemzetközi jog és politológia fényében' című szekcióban a doktoranduszok már szélesebb spektrumban vizsgálták a kérdést. *Dr. Botyánszki Alexandra* előadásában a technológiai katasztrófák és a politika összefonódásának lehetőségeiről és veszélyeiről beszélt, külön kitérve a csernobili atomkatasztrófára;

dr. Csatlós Erzsébet a környezeti katasztrófák globális hatásaival kapcsolatos gondolatait az Arktisz különleges példáján keresztül vázolta fel, *dr. Kovács Endre Miklós* az Európai Unió segítségnyújtási eszközeiről beszélt az ajkai vörösiszap-katasztrófa kapcsán, különös tekintettel az Európai Polgári Védelmi Mechanizmusra. Végül *dr. Törő Andrea* a bűnügyi együttműködésnek a környezetvédelemben meglévő lehetőségeiről tartott hazai és európai uniós vonatkozású előadást.

A rendezvényen a szekciók levezető elnöki feladatait kollégáink vállalták: *Dr. Besenyei Lajos*, *Dr. Balogh Elemér*, *Dr. Hajdú József*, *Dr. Bobvos Pál* és *Dr. Blutman László*. A rendezvényen több mint 50 vendég vett részt; képviseltette magát a Legfőbb Ügyészség, a Csongrád Megyei Ügyészség, a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság, a Csongrád Megyei Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, az Országos Kriminológiai Intézet, továbbá a non-profit szféra és az egyetemi hallgatóság is. A doktoranduszok kiváló előadásait tartalmazó tanulmánykötet 2012-ben lát napvilágot.

Dr. Mezei Péter
egyetemi adjunktus

Gazdasági jog a Szegedi Akadémiai Bizottságon

A Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Akadémiai Bizottsága Jogi Szakbizottságának 2009 februárjában megalakult Gazdasági Jogi Munkabizottsága misszióként vállalta és vállalja fel: a gazdasági jog territóriumát érintő, aktuális jogi problémák interdiszciplináris megközelítését, a tökéletesen ötvözött elméleti és a gyakorlati tudásanyag átadását, illetve a tudomány és a szakma művelői, valamint a hallgatók tudományos igényű együttgondolkodásának, konzultációjának megteremtését. E küldetés megvalósításához – a korábbi évekhez hasonlóan – a 2011. év is gazdagon hozzájárult: a Munkabizottság gondozásában számos konferencia, rendezvény került megrendezésre.

A rendezvénysorozat első állomását 2011. szeptember 26-ika jelentette, amikor is a Munkabizottságnak és a

Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszékének, a tanszék tudományos diákkörének a vendége volt *Dr. Johannes Sääf* osztrák ügyvéd, egy bécsi magánegyetem meghívott előadója, aki az osztrák ügyvédi praxis világába vezette be a hallgatóságot, feltárva előttük az osztrák jogi pálya lehetőségeit.

2011. október 21-én a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara Politológiai Tanszékének kezdeményezésére „Határon innen és túl” elnevezéssel megtartott szakmai kerekasztal beszélgetés keretében az államelmélet, a regionális tanulmányok és a határtanulmányok érintésével bontakozott ki szakmai-intellektuális diskurzus.

A soron következő, országhatárokon is túlmutató, 'Befektetés és vállalkozás

Szervezők és előadók: dr. Auer Ádám és dr. Bakos Kitti PhD hallgatók, dr. Farkas Csaba egyetemi adjunktus és Dr. habil. Papp Tekla egyetemi docens

a déli hármashatárnál' című nemzetközi, gazdasági konferencia 2011. november 17-én került megrendezésre. A tudományos és gyakorlati dimenziókat egyesítő szakmai program a szerb, a román és a magyar társasági jog és a közbeszerzés világába kívánta kalauzolni a konferencia résztvevőit mind az itthoni, mind a külhoni szakmai kiválóságok impozáns előadásain keresztül. A rendezvény egyúttal a tudományba való befektetés: különösen az ELI (Extreme Light Infrastructure, vagy ahogyan a közbeszédben hívjuk: a SZUPERLÉZER, az Európai Unió Szegeden felépülő kutatási nagyberendezéseinek egyike lesz – *a szerk.*) jelenlegi és jövőbeli kiemelt szerepére is fel kívánta hívni a figyelmet.

Első alkalommal, ám a hagyományteremtés szándékával 2011. december 1-jén – elsődlegesen a hallgatók számára – megszervezésre került 'A szerződés interdiszciplináris megközelítésben' elnevezéssel megjelölt tudományos összejeövetel, melynek eszmei irányvonalát a valamennyi jogágat érintő

„szerződés” képezte. A konferencia az interdiszciplinaritás jegyében – a szerződés fogalmi alkotórészeit, tipológiáját bemutatva, az összehasonlító jogi megközelítésén át, érintve a társasági szerződések esszenciáját, alludálva a szövetkezetek szerződési alapjára, végül kitérve a kontraktusok és az alkotmányjog kapcsolatára – elérte a célját: mind az érdeklődő joghallgatók, mind a résztvevő egyetemi oktatók számára magas színvonalú programot jelentett.

Az évközi konferenciák mintegy zárásként, folytatva a 2008-ban megkezdett hagyományokat, immáron negyedik alkalommal (2011. december 8-án) került megrendezésre az 'Atipikus szerződések – hallgatói fórum', amelynek keretében az e jogterülettel foglalkozó elméleti és gyakorlati szakemberek az atipikus szerződések mélyebb, átfogóbb, tudományos igényű, elméleti és gyakorlati vizsgálatát, legújabb tapasztalataikat adták át a hallgatóknak.

Szörös Anikó
joghallgató

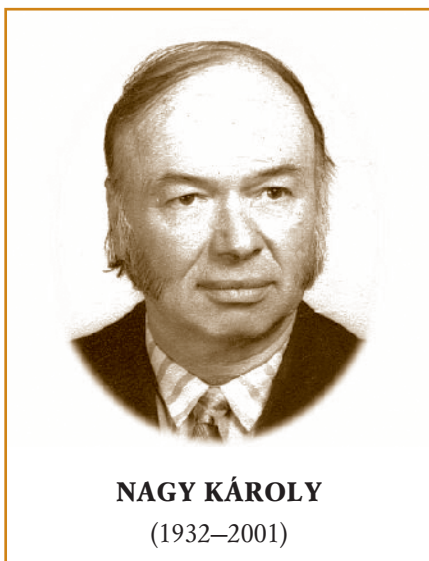

Konferencia az államok nemzetközi jogi felelősségéről

Megemlékezés Nagy Károly professzor halálának 10. évfordulóján

A Nemzetközi Jogi Bizottság 2011-ben fogadta el az államok nemzetközi jogi felelősségéről szóló végleges kodifikációs tervezetet. Ám a Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék számára a 2001. évhez sajnos egy tragikus esemény is kapcsolódik: két hónappal a tervezet elfogadása előtt elhunyt karunk nemzetközileg elismert professzora, *Nagy Károly*.

Erre a két eseményre emlékezve került megtartásra 2011. november 11-én „Az államok nemzetközi jogi felelőssége – tíz év után. In memoriam Nagy Károly (1932–2001)” elnevezést viselő konferencia a Szegedi Akadémiai Bizottság székházában. Nagy Károly munkásságának jelentőségét és máig eleven hatását jelzi, hogy a konferencián a nemzetközi jog számos elismert

NAGY KÁROLY

(1932–2001)

magyar szaktekinélye is megjelent, s közel 50 fős közönség hallgatta a *Nagy Károly* kartársai, valamint tanítványai által tartott előadásokat.

A konferencián *Dr. Homoki-Nagy Mária* professzor asszony, rektorhelyettes nyitóbeszéde után *Dr. Ruszoly József* professor emeritus idézte meg Nagy Károly, a tudós kolléga emlékét. Ezután a MTA Jogtudományi Intézetének igazgatója, *Dr. Lamm Vanda* professzor asszony tartott előadást „Az államfelelősség terén való államutódlás” címmel.

A konferencián a pécsi jogi kar is képviseltette magát: *Dr. Brubács János* professor emeritus a környezeti károk miatti nemzetközi jogi felelősségről és annak formáiról értekezett, kitérve többek között a Magyarországot érintő ügyekre is. Az ELTE jogi karának professzora, *Dr. Kardos Gábor* „Felelősség a nemzetközi jogilag védett kisebbségi jogok megsértéséért” címmel tartott előadást, melyben a kisebbségvédelem szabályai alkalmazásának nehézségeit boncolgatta, kitérve az Európa Tanács égisze alatt elkészült nemzeti kisebbsé-

gek jogairól szóló keretegyezményre, illetve a Regionális és kisebbségi nyelvek európai chartájára, az általuk nyújtott védelem szintjére.

„Ha valamit nem értesz, írd róla tanulmányt!” – kezdte előadását *Dr. Kovács Péter* professzor, a néhai *Buza László* – Nagy Károly által is gyakran idézett – elhíresült szállóigéjével. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem jogi karának professzora, alkotmánybíró „Soft responsibility – a soft law megsértéséért?” címmel tartott előadást, melyben azt elemezte, hogy a *soft law* jellegű normák megsértése esetén lehet-e felelősségi természetű eljárást folytatni egy állammal szemben.

A konferencia záró előadását karunk tanszékvezető professzora, *Dr. Blutman László* tartotta „Nagy Károly felelősségelmélete és a Nemzetközi Jogi Bizottság tervezete” címmel. Összehasonlító elemzésében kifejtette, hogy Nagy Károly felelősségi elmélete rámutat a Nemzetközi Jogi Bizottság tervezetének hibáira is.

A zárszót Nagy Károly tanítványa, a tanszékvezetésben utódja, *Dr. Bodnár László* professzor tartotta. Megemlékezett arról, hogy Nagy Károlynak nem csupán kedvenc témája volt az államok nemzetközi jogi felelősségének területe, hanem legnagyobb kisugárzású kutatási területe is; a sors kegyetlen fintora, hogy nem élhette meg a Nemzetközi Jogi Bizottság tervezetének elfogadását. A professzor megköszönte az összes résztvevőnek, hogy jelenlétükkel, az előadóknak, hogy kutatási eredményeik ismertetésével méltón tisztelegtek karunk egykori legendás oktatójának emléke előtt.

Agonás Éva
demonstrátor

90 éves a jogásképzés Szegeden

Az egyetem rövid története

A legújabb kutatások szerint a Szegedi Tudományegyetem története 1581-re vezethető vissza, amikor *Báthory István* lengyel király, litván nagyherceg és erdélyi fejedelem bölcsészeti és hittudományi fakultással rendelkező *academia*-t alapított a jezsuiták kolozsvári kollégiumán belül. A korabeli források szerint a kolozsvári intézmény igen gyorsan nagy tekintélyre tett szert. Európai hírnű professzorainak köszönhetően mind a bölcsészet, mind a teológia terén magas színvonalú oktatást nyújtott, és tudományos fokozatok odaítéléséről is rendelkezhetett. A kolozsvári akadémia jelentőségét növeli, hogy a 16. század végén magyar földön egyetlen felsőfokú iskolaként működött. A jezsuiták rövid kolozsmonostori kitérő után a Báthory-féle hagyományokat követve rövidebb-hosszabb megszakításokkal vezették tovább iskolájukat 1773-ig, amikor *XIV. Kelemen* pápa feloszlatta a jezsuita rendet.

Mária Terézia 1774-ben megkezdte az egyetem újjászervezését, amelyet a piaristákra bízott. A 18. század végén újabb két kar kezdte meg működését az *universitas*-on belül: 1774-ben jogi, 1775-ben pedig orvosi fakultás létesült. 1784-ben visszalépés történt, amikor II. József líceummá fokozta le a kolozsvári egyetemet. Majd ezt követően 1848-ban született meg az első terv a líceum egyetemmé alakítására. Ez az intézmény lett az alapja az 1872-ben létrehozott magyar királyi tudományegyetemnek, mely kezdettől fogva a Báthory-féle *academia* szellemi örökösének vallotta magát. A kolozsvári egyetem 1881. január 4-én felvette az uralkodó, *Ferencz József* nevét.

A történelem vihara 1919-ben úgy hozta, hogy a kolozsvári egyetemnek „költöznie kellett” alapítói helyéről, ezért a magyar Nemzetgyűlés 1921-ben Szegedet jelölte meg új székhelyül. Az egyetem Szegeden történő letelepítése, a város országgyűlési képviselője, a

A kolozsvári római katolikus főgimnázium második emeletén volt a jogi kar első otthona

*A szegedi főreáltanoda, 1894-től ítélőtábla, 1921-től pedig a tudományegyetem székhelye.
Második emeletén volt a jogi kar (1921–1940, 1945–1951).*

gyakran emlegetett, csak a legnagyobbakhoz – *Eötvöshöz, Treforthoz* – mérhető, nagy formátumú, a művelődési alapú neonacionalizmus és az európaiság jegyében a „vidéki” ellensúlyközpontok (Debrecen, Szeged, Pécs) kiépítésén munkálkodó gr. Klebelsberg Kunó kultuszminiszter személyében nagy támogatóra talált. (Vö. *Ruszoly József*: Kolozsvári és szegedi jogász professzorok emlékezete – karunk folytonossága jegyében. Kézirat, Szeged, 2012.) Ezzel városunk évszázados törekvése valósult meg, hiszen Dél-Magyarország tudományos-kulturális centrumává válhatott. Az első ünnepélyes tanévnyitót követően Szeged szellemi potenciálja és az akkori állami dotáció újabb és újabb felsőoktatási intézményeket hívott életre. Klebelsberg Kunó biztos volt abban, hogy a nagy múltú kolozsvári egyetem méltó otthont kap Szegeden, és a „Tisza-parti Göttinga” hamarosan a tudományos élet jelentős központja lesz.

1940-ben, a II. bécsi döntést követően az egyetem kettévált. A Ferencz József Tudományegyetem egy része visszament Kolozsvárra, ám a tanári kar, a hallgatók jelentős része, a laboratóriumok és a teljes könyvtár Szegeden

maradt, és Horthy Miklós Tudományegyetem néven folytatta munkáját. Az egyetem első rektora a Nobel-díjas *Szent-Györgyi Albert* lett. Ő az intézmény számára a következő fő feladatokat jelölte meg: „gyűjteni, terjeszteni és gyarapítani az emberi tudást”; nevelni a jövő tudósait, „akik majdan ezt a hivatást tőlünk átvesszik”; a haza részére olyan polgárokat nevelni, „akik el vannak látva a szellem fegyverével (...) s a mi egyetemünknek van még egy fontos hivatása is! Hogy a nagy magyar Alföldnek szellemi központja legyen!” A Szegedi Tudományegyetem mai vezetői és polgárai ennek a hitvallásnak megfelelően arra törekcsenek, hogy szellemi potenciálunknál fogva az ország egyik vezető egyeteme legyünk. Észak-Erdélynek Magyarországhoz való visszakerülése nyomán, 1940-ben a Ferenc József Tudományegyetemet visszahelyezték Kolozsvárra, Szegeden pedig az akkori államfőről, Horthy Miklósról elnevezve, az 1940. évi XXVII. tc. alapján jogilag új egyetem létesült, jórészt az addigi tanszemélyzetből, a régi épületekben elhelyezve.

Nagy károkat okoztak az egyetemnek a második világháború alatt hozott

törvények és intézkedések mind személyi, mind anyagi vonatkozásban; az utóbbi téren okozott károkat betetőzték az 1944 őszén hozott kiürítési rendelkezések. Az egyetem nagyon súlyos helyzetben volt akkor, amikor a szovjet hadsereg csapatai 1944. október 11-én a várost megszállták.

Az ötvenes években uralkodó tendencia, mely a többkarú tudományegyetemeket szétszabdalta és új egyetemeket hozott létre, Szeged felsőoktatására is hatással volt. 1951-ben az orvoskarból orvostudományi egyetemet alakítottak, ami később nagy nemzetközi hírű egyetemmé fejlődött.

Az elmúlt bő fél évszázad során a szegedi felsőoktatás számos oktatási, klinikai, kollégiumi épülettel gyarapodott. Jelentősen nőtt a hallgatói létszám, az oktatói állomány gyarapodása azonban nem minden esetben követte a hallgatói létszámnövekedés dinamizmusát. A megváltozott társadalmi és gazdasági körülmények következtében szükségessé vált, hogy Szegeden a nagy

múltú Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Szegedi Konzervatóriuma, a Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem, a József Attila Tudományegyetem, a Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem Szegedi Főiskolai Kara és a hódmezővásárhelyi Mezőgazdasági Főiskola egyesüljön, és közösen egy integrált felsőoktatási intézményt hozzon létre. Ennek eredményeként 2000. január 1-jén 11 karral létrejött a Szegedi Tudományegyetem. A 11 kar hamarosan egy további karral bővült, ugyanis 2007. januárjától önállósult a Fogorvostudományi Kar.

A jogi kar létrehozása és fejlődése

Kilencven esztendeje múlt, hogy 1921. június 26-án vitéz nagybányai *Horthy Miklós* kormányzó kihirdette az 1921. évi XXV. törvénycikket, amely az Erzsébet Tudományegyetem (Pozsony) és a Ferenc József Tudományegyetem (Kolozsvár) ideiglenes elhelyezéséről

A „Lófara”: polgári leányiskola, 1921-től az ítélőtábla, 1952-től a jogi kar épülete (óépület)

gondoskodott Pécsen és Szegeden. Emlékezetre méltó, ám ünneplésre nem indító nap ez. Sem Mohácsot, sem Aradot nem szoktuk ünnepelni, ám emlékezünk róluk.

1940-ben a Ferenc József Tudományegyetemet visszahelyezték Kolozsvárra, Szegeden pedig az akkori államfőről, Horthy Miklósról elnevezve egy jogi értelemben új egyetem létesült. A Horthy Miklós egyetemen a jogtudományi kar működése átmenetileg szünetelt, s így az csak három (orvostudományi, bölcsészettudományi, természettudományi) karral működött. A Kolozsvárra való hazaköltözés ténylegesen csak a Jog- és Államtudományi Kart érintette, melynek tanári testületét ki is egészítették.

A háború után hamarosan megindult Szegeden az egyetem tevékenysége. Ezekben a hónapokban az akkor szerveződő demokratikus politikai életnek is Szeged volt az egyik központja, ami szintén serkentően hatott az egyetem munkájára. Az oktatás már 1944. november 3-án megkezdődött. A háborús események által elsodort oktatók és hallgatók zöme az 1944/45. tanév folyamán visszatért az egyetem székhelyére. 1945 ősztől fogva újra megkezdte működését Szegeden az 1940 óta szüneteltetett jogi kar is. *Gr. Teleki Géza*, az Ideiglenes Nemzeti Kormány kultuszminisztere 1945 őszen a kolozsvári – részint korábban szegedi – jogászprofesszorokból alakította újjá a szegedi jogi kart. A visszamaradt tanárok – köztük *Buza László* professzor – kitarásának és a hatóságok jóindulatának köszönhetően Kolozsváron sem szakadt meg 1944 októberében a magyar egyetem működése. Magyar állampolgárokként 1947-ig itt taníthattak későbbi szegedi egyetemi tanárok, így *Buza*

László (nemzetközi jog) és *Bónis György* (jogtörténet) is. Az 1946/47. tanévben szegedi jogászprofesszor lett a kar két kiváló magántanára, *Bibó István* (politika) és *Szabó József* (alkotmányjog) is, akiknek azonban – másokkal együtt – 1950-ben távozniuk kellett a karról. Az egyetemi munka feltételeinek megteremtése körül elévülhetetlen érdemeket szereztek maguknak ezekben az években *Riesz Frigyes* és *Prüjessz Béla* rektorok, valamint *Gönczi Pál* gazdasági igazgató, a jogi kar újbóli megnyitásában pedig *Schneller Károly* dékán. (Vö. *Martonyi János – Ruszoly József*: A JATE története, in: *A Szegedi Tudományegyetem múltja és jelene*, Szeged, 1999.)

Fakultásunk, a Jog- és Államtudományi Kar a Királyi Ítéltábla átengedte egyetemi székhelyének a második emeletén működött mind a két háború között (1921–1940), mind a háború után (1945–1951). 1951-ben a felső leányiskola helyére költözött ítéltáblától (felsőbíróságtól) – annak megszüntetésével – megkaptuk azt az épületet (népiesen Lófara), melyet 1990 – Rákóczi téri „fehér házba” való beköltözésünk – óta *óépületnek* nevezünk.

A számok és helyszínek mellett az itt tanító professzorok és tanárok nevei is beszédesek, hiszen az egyetem szellemiségét nem a falai, hanem a falak között tevékenykedő tudós oktatói és jeles hallgatói határozzák meg. Egy bő évtizede annak, hogy a kar tudományos bizottsága elhatározta, hogy létrehozza a Professzorok Arcképcsarnokát, amelynek szépen megformált tablóirol a 19. és a 20. század egykori kolozsvári és szegedi jogász professzorai tekintenek ránk. „Seregszámlájuk” már a 21. századra is átnyúlik. Professzoraink a mi tanúságtevőink, akik életükkel és szakmai munkásságukkal is igazolják

– az intézményi mellett – a szellemi folytonosságot. A hajdani és a mai kar oktatói közül került ki például miniszter, akadémikus, habilitált itt nagykövet, királyi ítélőtáblai bíró, későbbi európai hírű professzor, számos alkotmánybíró – köztük az Alkotmánybíróság jelenlegi elnöke is –, az Európai Bíróság bírója, továbbá hallgatói sorában üdvözölhetett számos későbbi elismert tudós jogászt is.

A nagy múltú SZTE ÁJTK-n jelenleg is kiemelkedő oktatás és kutatómunka folyik. Ennek elismeréseként a Magyar Akkreditációs Bizottságtól 2006-ban megkaptuk a Kiválósági Hely megnevezést. A karon mind magyar, mind idegen nyelveken szerteágazó képzés folyik. Ennek keretében nappali és levelező tagozatos, osztatlan jogászképzésre, munkaügyi és társadalombiztosítási igazgatási és nemzetközi tanulmányok, valamint politológia (mind nappali, mind levelező tagoza-

ton), illetve jogi asszisztens felsőfokú szakképzésre jelentkezhetnek a tanulni vágyók. A karon szakirányú továbbképzések (Családjogi szakjogász, Európa-jogi szakjogász, Ingatlanforgalmi szakjogász, Környezetvédelmi szakjogász, Munkaügyi kapcsolatok szakjogász, Társadalombiztosítási szakjogász, Adatvédelmi szakjogász, Angolszász jogi és angol jogi szakfordítói szakjogász, Francia jogi és szakfordítói szakjogász, Német jogi és szakfordítói szakjogász), speciális képzések (francia jogi, amerikai jogi szakértői, német gazdasági jogi képzés, Európa-jogi master) mellett doktori (PhD) képzés is működik.

Emlékező konferencia

A kar 2011. november 25-én országos konferenciát szervezett a szegedi jogász-képzés elindításának 90. éves évfordulója tiszteletére. Az esemény, melyre emlékeztünk, az egyetemi kronológiából a fentiekben is említésre került:

Az Erdei Ferenc terem adott otthont a jubileumi konferencia előadásainak

kilencven esztendeje múlt, hogy 1921. június 26-án vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzó kihirdette az 1921. évi XXV. törvénycikket, amely a Ferenc József Tudományegyetem (Kolozsvár) ideiglenes elhelyezéséről gondoskodott Szegeden. A konferencián az ország minden jogi karáról részt vettek kollégák. A két plenáris ülést három szekcióülés követte. A plenáris üléseken *Dr. Ruzsoly József professor emeritus* a szegedi jogi kar történetéről, *Dr. Szabó Imre* dékán úr Plósz perrendtartása és napjaink Pp. módosításairól, *Dr. Léva Miklós* alkotmánybíró „Fejlemények az alkotmányos büntetőjog területén” címmel, míg *Dr. Balázs István* egyetemi docens az „Új tendenciák a közigazgatás fejlesztésében” címmel tartott előadást. A három szekcióülés közül az elsőben a civilizistikai tudományok és jogtörténet (előadók: *Dr. Harsági Viktória*, *Dr. Wopera Zsuzsanna*, *Dr. Homoki*

Nagy Mária, *dr. Blazovichné Dr. Gellén Klára* és *dr. Töröcsikné Dr. Görög Márta*), a másodikban a bűnügyi tudományok (előadók: *Dr. Balogh Ágnes*, *Dr. Hollán Miklós*, *Dr. Tóth Mihály*, *Dr. Nagy Ferenc*) és a harmadikban az államtudományok aktuális kérdései (előadók: *Dr. Schanda Balázs*, *Dr. Józsa Zoltán*, *Dr. Kiss Barnabás*) kerültek megvitatásra.

A szegedi újrakezdésre emlékeztünk a 90. évfordulón, ám ne feledjük: a magyar törvényhozás által Kolozsvár székhellyel 1872-ben alapított és oda 1940-ben visszatért Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem Jog- és Államtudományi Karának örökösei vagyunk. Ezért a 2012-es esztendő is kiemelkedően fontos dátum az életünkben, hiszen a Kolozsvári Tudományegyetem 140 évvel ezelőtti alapítására emlékezünk.

Dr. Hajdú József
egyetemi tanár, dékánhelyettes

Az új Alaptörvény és a jogélet reformja

A fenti címmel szervezett karunk doktori iskolája doktorandusz konferenciát 2011. november 26-án, a '90 éves a jogászképzés Szegeden' elnevezésű rendezvénysorozat keretében. A témát a 2012-ben hatályba lépő Alaptörvény adta: e jogszabályt és a vele járó változásokat volt hivatva a tanácskozás minél több aspektusból és jogterületet érintve körbejárni. A konferenciát szép számú közönség előtt a Szegedi Akadémiai Bizottság székházában *Dr. Szabó Imre* dékán és *Dr. Jakab Éva* professzor asszony, a Doktori Iskola elnöke nyitotta meg. Ezután következtek a komoly érdeklődésre számot tartó plenáris előadások.

Elsőként *Dr. Trócsányi László* professor, hazánk párizsi nagykövete beszélt átfogóan az Alaptörvénnyel kapcsolatos kérdésekről „Az új magyar Alaptörvény létrejötte és fogadtatása” címmel, amely kiváló gondolatindítónak bizonyult a témakörben. Bevezetésében először az Alaptörvény elfogadása előtti időszakról, valamint elfogadásának jogi és politikai körülményeiről beszélt, majd az Alaptörvény legfontosabb eszmei üzeneteiről, továbbá hazai és külföldi fogadtatásáról hallhattunk magvas gondolatokat. Végül konklúzióként az Alaptörvénnyel szemben támasztott elvárásokat foglalta össze

előadónk, eszmefuttatásait egy *Sólyom Lászlótól* vett hasonlat továbbgondolásával zárva. Ezt követően hallgathattuk meg a konferencia egyik főszervezője, *Dr. Varga Norbert* egyetemi docens kiváló előadását az országgyűlési képviselők összeférhetetlenségének történeti gyökereiről, így a téma jogtörténeti előzményeinek feltárása – mint egy konferencia mondhatni kötelező eleme – sem maradt el. Ezt jelen esetben egy sajátos aspektusból, a képviselők összeférhetetlensége szemszögéből vizsgálva, mely szintén egy kardinális pontja az Alaptörvénynek. A konferencia plenáris ülését *dr. Lugosi József*, az ELTE-ről érkezett PhD hallgató előadása zárta, melyben az Alaptörvénnyel kapcsolatos polgári eljárásjogi kérdéseket feszegetett. Vizsgálódása kétirányú volt: egyrészt azt elemezte, hogy mennyiben különböznek, avagy egyeznek meg az eljárásjogra vonatkozó alkotmányos

alapveti rendelkezések az Alaptörvényben és a „rég” Alkotmányban. A következő vizsgálódási pont azt volt, hogy a polgári eljárásjogot is érintő, nagyrészt a bírósági eljárásra vonatkozó szabályok hogyan kapcsolódnak a polgári peres eljárásban történő jogérvényesítéshez és a polgári per szerkezetéhez. A plenáris ülés előadásai tehát a jogtörténeti gyökerektől kiindulva egészen a hatályos jog vizsgálatáig egy ívet írtak le, ami a szekcióüléseken folytatódott, és terebélyesedett ki.

Ezután következett a közös ebéd, melyet már a jogi kar épületében fogyaszthattunk el, ugyanis a konferencia szekcióüléseinek helyszínéül már eme patinás épület szolgált, ahova a résztvevők közösen, a más városok egyeteméről érkezett vendégeknek utat mutatva vonultak át. Így – tekintettel a két épület közeli elhelyezkedésére – egy rövid városnézésre is sort keríthettünk. Az álló-

Oktatók és hallgatók a Szegedi Akadémiai Bizottság székházában

fogadás után, immár jóllakottan állhatunk neki az egymással párhuzamosan zajló szekcióüléseknek, melyekbe mindenki a dolgozatának témája alapján lett besorolva. A következő hat szekcióban hallgathattuk meg a kiváló előadásokat:

- Alaptörvényünk történeti előzményei, a jogforrások és az alapjogok rendszere

- Igazságszolgáltatási, pénzügyi és közigazgatási reformok az Alaptörvény kapcsán

- Alaptörvényünk és a bünygi tudományok

- A polgári jog egyes területei az Alaptörvény tükrében

- Alaptörvényünk és a civilisztikai tudományok

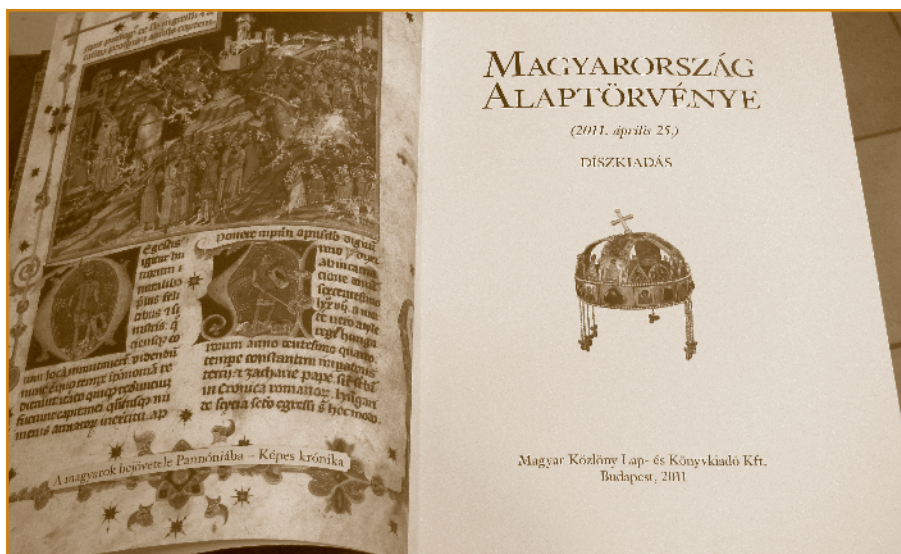
- Alaptörvényünk a nemzetközi jog-összehasonlítás tükrében.

Már a szekciók elnevezésében tükröződő szakmai kiterjedtség is hűen tükrözi a konferencia magas színvonalát. Előadók is nagyon szép számmal jelentek meg, a 39 fő hét hazai jogi kart (Debreceni Egyetem, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Miskolci Egyetem, Pázmány Péter Katolikus Egyetem,

Pécsi Tudományegyetem, Széchenyi István Egyetem, Szegedi Tudományegyetem) képviselt. A szekciók levezető elnökei karunkról kerültek ki: *Dr. Homoki-Nagy Mária* professzor asszony, *Dr. Trócsányi László*, *Dr. Hajdú József* és *Dr. Badó Attila* professzorok, valamint *Dr. Gellén Klára* és *Dr. Szomora Zsolt* egyetemi docensek, mindenki a saját tudományterületének megfelelő szekcióban. Az estébe nyúló szekcióüléseken az egyes előadásokat élénk eszmecsere követte; a doktorandusz hallgatók remek javaslatokkal, újítási ötletekkel álltak elő, bizonyítva széleskörű rálátásukat tudományterületük egyes kérdéseire.

Összefoglalva: nagyon jó hangulatú, magas szakmai színvonalú konferenciának lehettünk részesei, amit ezúton is szeretnék megköszönni a szervezőknek. Nyugodtan állíthatom, senki sem bánta meg, hogy a szombati napját itt Szegeden, e doktorandusz konferencián töltötte el.

Dr. Tamási Éva
PhD hallgató

Karunk új doktorai

Ember Alex „Az üzemi baleset hazai jogi szabályozása és átalakításának szükségessége” címmel védte meg doktori disszertációját.

Az értekezés célja annak bemutatása volt, hogy miként látom szükségesnek a balesetbiztosítás hazai rendszerének átalakítását illetve kialakítását. A legfőbb irányvonal, hogy elengedhetetlenül szükségesnek tartom egy teljesen önálló balesetbiztosítási ág bevezetését, illetőleg ehhez kapcsolódó átfogó jogszabályi módosítások megtételét.

Dolgozatomban törekedtem arra, hogy használható alternatívát nyújtsak a jogalkotó számára egy önálló balesetbiztosítási rendszer tételes jogi hátterének kialakításához, mely alapvetően a munkáltató felelősségéhez kötődik. Igyekeztem bemutatni elképzeléseimnek beilleszkedését a hazai jogtörténeti és jogdogmatikai fejlődésbe, illetve összhangját az Európai Unió és környező államok jogrendjével.

Megvizsgáltam a balesetbiztosítás történeti fejlődését, s ezeket az alapján bontottam szintekre, hogy a társadalombiztosítás mely szereplője (munkáltató, munkavállaló, biztosítási szerv) milyen mértékben tartozik helytállni. Eljutottam arra a megállapításra, hogy az eddigi rendszer helyett, ahol maga az állam határozta meg a munkáltatók számára azokat a minimum standardokat, aminek eleget kellett tenni, szükséges a munkáltatók önkéntes és önálló többlet felelősségvállalása, ahol az állam rendszer már csak egy minimális hátteret képez.

Dr. Ember Alex

Ezt követően bemutattam több, Magyarországhoz hasonló, vagy éppen attól szögesen eltérő állam jogfejlődését ebből a szempontból, különös tekintettel Japánra, ahol a munkáltató és munkavállaló közötti szoros viszony miatt könnyebben elképzelhető ez az önálló kötelezettségvállalás.

Végül a hatályos hazai jogrendszert én annak hiányosságait bemutatva törekedtem olyan javaslatok megtételére, melyek a rendszer helyesebb, kívánatosabb, a fent vázolt irányba vezethetik. Ennek során törekedtem olyan bemutatásra, mely mind a tipikus, mind az atipikus munkaviszonyok kapcsán konkrét és átgondolt javaslatokat tartalmaz a rendszer átalakítására nézve.

Témaválasztásom indoka, hogy meglátásom szerint a társadalombiztosítás

ma ismert rendszerét a közeli jövőben több ponton jelentősen át kell alakítani gazdasági fenntarthatósága érdekében. Ez az átalakítás különösen fontos a balesetbiztosítás szempontjából tekintettel arra, hogy továbbra is rendkívül sok és súlyos üzemi baleset történik. A technikai fejlődéstől önmagától pedig nem várhatjuk a balesetek csökkenését, legfeljebb azok jellegének változását. A világon évente hozzávetőlegesen 200 millió üzemi baleset történik. Valószínűleg az emberek többsége alábecsüli azoknak az embereknek a számát, akik üzemi baleset következtében megsebesülnek, fogyatékossgot szenvednek, vagy meghalnak egy évben. Meglátásom szerint komolyan kell venni és hatékonyan kell fellépni az üzemi balesetek gyakoriságának csökkentése érdekében és annak elősegítésért, hogy a balesetet szenvedett személyek állapotát javítsuk.

Az értekezésben arra a kérdésre keresem a választ, hogy hogyan, esetleg milyen jogszabályi változtatásokkal és eljárásokkal lehet a mai hatályos magyar és európai jogi szabályozást az üzemi balesetek vonatkozásában akként fejleszteni, hogy a balesetek megelőzhetőek, a sérültek pedig hatékonyan és költség-hatékonyan ellátottak legyenek.

Meglátásom szerint a jelenleg hatályos szabályrendszer szükséges átalakításai három nagy csoportba sorolhatóak. Egyfelől szükséges az önálló balesetbiztosítási ág kialakítása, másrészt sürgősen hatékonyabb lépéseket kell tenni az üzemi baleseti prevenció erősítése érdekében, hogy minél kevesebb sérült kerüljön be a rendszerbe; harmadrészt olyan szabályozást kell kialakítani, ami lehetővé teszi a már a rendszerbe került megbetegedetteknek a munkaerőpiacra történő vissza integrálását.

Az üzemi balesetet szenvedett, vagy foglalkozási megbetegedésben szenvedő személyek ellátása jelenleg az egészségbiztosítás, illetve a nyugdíjbiztosítás területein belül történik, mindennek következtében a nevezett személyek ellátása sem a bevételi oldalon, sem a kiadási oldalon szervezve nem önállóan történik. Számos országban kezelik teljesen önálló biztosítási ágként a balesetbiztosítást, amint azt a dolgozat későbbi részeiben részletezni is fogom. Ennek a hazai jogalkotásban történő meghonosítása is többször felvetődött már javaslati szinten, azonban mind a mai napig nem vált jogszabály-tervezetté. Meglátásom szerint az önálló biztosítási ág nemcsak átláthatóbbá és letisztultabbá, könnyebben kezelhetőbbé tenné a balesetbiztosítás rendszerét, hanem az állam számára is gazdaságosabban üzemeltethető lenne, valamint a járulékok igazságosabb megállapítását és kezelését is elősegítené, ezzel ismételten segítve a prevenciót. A balesetbiztosítási járulékok természetesen a foglalkoztatással összefüggésben felmerülő állami terhek közé kerülnének, azonban mértéke kapcsán jelentősen differenciálni lehetne a munkáltatók között, ezáltal több munkakör vonatkozásában csökkenteni lehetne a foglalkoztatás összköltségét. A veszélyesebb munkakörökben foglalkoztatott munkavállalók után természetesen nagyobb összeg fizetését tenné kötelezővé ez a rendszer, így a járulék mértékének megszabása egy objektív körülményhez lenne kötve szemben a munkáltató munkabaleseti előzményeitől függő úgynevezett „bonus-malus” rendszerrel, mely azért nem lenne célravezető, mert esetleg a balesetek bejelentésének elkerülésére sarkallná a munkáltatókat.

A prevenció erősítése és támogatása, mint második szükséges változtatás elsősorban a munkavédelem tárgykörét érinti, s azon belül is elsősorban a modern, napjainkban elterjedt vagy elterjedő betegségi és baleseti kockázatokra értendő. Az Európai Unió viszonylag limitált hatáskörében hozott és az üzemi baleseteket, foglalkozási megbetegedéseket érintő szabályozása is elsősorban ezt a területet érinti, akcióprogramjai révén elsősorban munkavédelmi intézkedéseket valósít meg, biztonságosabb munkakörülmények bevezetését szorgalmazva.

A rehabilitáció a hármas rendszer legfontosabb eleme. Ma Magyarországon a rendszer általában nem olyan jellegű megoldásokra törekszik, hogy a balesetet szenvedett és esetleg maradó károsodásokat szenvedett személyeket a munkaerőpiacon tartsa, vagy oda visszavezesse. Ehelyett inkább egyfajta anyagi kompenzációra törekszik, mely az állam számára rendkívül megterhelő, a munkavállaló számára pedig közel sem elegendő. Ezzel a rendszer a munkavállalót az esetek túlnyomó többségében kiemeli a munkaerőpiacról és egyszerűen „félreteszi”, nem támogatva tevékenesen annak a lehetőségét, hogy a munkavállaló képességeinek megfelelően esetleg újra munkát találjon. Ehelyett a munkavállalót rászorulóként ellátni próbál, azonban arra mégis alkalmatlan rendszer helyett olyan támogatási rendszert kellene bevezetni, mely támogatná a munkavállalók rehabilitációját, munkaerőpiacra történő reintegrációját és a munkáltatókat is érdekeltté tenné abban, hogy rehabilitálható munkavállalót alkalmazzanak, akik azt megelőzően üzemi balesetet, illetve foglalkozási megbetegedést szenvedtek. Kizárólag azoknak a munka-

vállalóknak a vonatkozásában lenne szükség a munkaerőpiacról történő végleges, vagy tartósabb eltávolodásra, s ezáltal magasabb szintű pénzügyi ellátás határozatlan idejű folyósítására, akik esetében a rehabilitáció semmilyen formában nem oldható meg, s ez az állam számára is jelentős megtakarításokat jelentene.

A jelenleg hatályos szabályozás többszintű, a magyar állami jogalkotás mellett az üzemi balesetekre és a foglalkozási megbetegedésekre vonatkozó joganyaghoz tartozik az Európai Unió vonatkozó szabályozása és több nemzetközi szervezet szabályozása is, azonban az eltérő színeken jelentősen eltérnek a szabályozás hangsúlyai. A tagállami szabályozás sajnos jelentősen elavult, korszerűtlen szabályanyag. Az ILO és az Európa Tanács egyezményei ezzel szemben ezeket a hiányosságokat igyekeznek pótolni. Az Európai Unió szabályozása kétszintű. Egyfelől prevenció, munkavédelmi rendelkezéseket, másfelől koordinációs előírásokat tartalmaz. Ez utóbbi a migráns munkavállalók ellátását teszi lehetővé, azonban az anyagi jogszabályok, melyek között a koordináció végbemegy, továbbra is tagállami szinten születnek, így a felelősség és a kötelesség is a tagállami törvényhozásé, hogy célravezető és alkalmas balesetbiztosítási szabályozást készítsen.

Meggyőződésem az, hogy a munkabalesetek, vagy általánosabb értelemben az üzemi balesetek és foglalkozási megbetegedések egy súlyos és kezelendő problémát jelentenek a mai magyar társadalom számára. Erre pedig csak úgy van lehetőségünk, ha merünk a témát komolyan véve a problémakörhöz nyúlni és új, a jelenlegi jogszabályi kereteken túlmutató szabályanyagot

megalkotni. Ennek keretében elengedhetetlenül szükségesnek tartom egy komoly, differenciált bevételi oldallal rendelkező új, önálló balesetbiztosítási ág bevezetését, mely képes ön maga fenntartására és képes arra, hogy saját, balesetbiztosítási alap terhére teljesen kifizetéseket és önállóan kezelje a kiadási oldal szolgáltatásait.

Ennek kapcsán szükséges úgy kezelni a rendszert, hogy jutalmazzuk és megfelelően szankcionáljuk a munkáltatók vonatkozásában a munkavédelmi szabályok betartását, ezáltal egy jóval aktívabb prevencióra, az üzemi baleseteket és foglalkozási megbetegedéseket megelőző magatartásra kényszeríteni őket.

Az üzemi balesetet szenvedett munkavállalók magára hagyását sem engedheti meg a rendszer és mindenképpen az ilyen személyek rehabilitációját kell elősegíteni, mely egyrészt komoly terheket vesz le az újonnan létrejövő balesetbiztosítási ágról, s egyben az egész társadalombiztosítási rendszerről, másrészt a biztosított egyén életében is pozitív változásokat eredményezhet, melyek segíthetik társadalmi reintegrációját és magasabb életszínvonal elérését. Önmagában nem lehet elegendő az, hogy rokkantsági nyugdíjat vonunk meg sze-

mélyektől, szükséges az is, hogy olyan munkaerőpiacot alakítsunk ki, mely képes ezeknek a személyeknek a befogadására és számukra munka és megélhetés biztosítására. Ennek érdekében megfelelő járulékkedvezményekkel támogatni kell a rehabilitáció céljából visszatérők foglalkoztatását.

Nem köthetünk kompromisszumot. Mindenképp elkerülhetetlenül szükséges egy jól kidolgozott, feszes társadalombiztosítási rendszer kialakítása, melyben a balesetbiztosítás is megfelelő, önálló helyet kap önálló vagyoni felelősséggel, mellyel nem csak áttekinthetőbb lesz a társadalombiztosítás rendszere, de könnyebben kezelhető is. Egy ilyen átgondoltabb rendszerben ugyanis sokkal könnyebben tudja a kormányzat, vagy a jogalkotó megfelelő szabálmódosításokkal befolyásolni a munkavédelem működését és ezáltal segíteni azt, hogy kevesebb munkavállaló szenvedjen balesetet, illetve ez minél kevésbé terhelje meg a társadalombiztosítás rendszerét. Dolgozatomban ehhez kívántam alternatívát kínálni.

*Dr. Ember Alex
egyetemi adjunktus*

Farkas Csaba „Ajánlattétel, az ajánlatok értékelése a nyílt közbeszerzési eljárásban” címmel védte meg doktori disszertációját.

Értekezésemben a közbeszerzési eljárás jogi hátterét igyekeztem minél alaposabban feltárni. A közbeszerzés ugyanis – elsősorban a közelmúlt jogalkotói törekvéseinek köszönhetően – a gazdasági és jogi élet egyik meghatározó területévé vált. A kutatás alapvető célja annak a bemutatása, hogy

az ajánlattevőnek milyen szempontok szerint kell az ajánlatot elkészíteni, milyen formai és tartalmi elemek alapján kell azt összeállítani, illetve, hogy az ajánlatkérő milyen elvek mentén értékelheti az ajánlatot. Előjáróban le kell szögeznünk, hogy a jogirodalom nem foglalkozik ezzel a témával: elenyésző azoknak a publikációknak a száma, amelyek behatóan, tudományos szinten foglalkoznak a közbeszerzéssel. Olyan tanulmány, amely kifejezetten

az ajánlattétellel lenne kapcsolatos, a jogirodalomban nem található.

A dolgozat első részében megpróbálom definiálni a közbeszerzést: szeretném megértetni az olvasóval, hogy mit is értünk jogi értelemben közbeszerzés alatt. Általánosságban elmondható, hogy egy sajátos versenyztetési eljárásról van szó, amelyet a törvényben taxatív meghatározott ajánlatkérő indít azért, hogy az ott meghatározott szigorú alaki és tartalmi szabályok betartása és betartatása mellett versenyeztesse az ajánlattevőket. A szabályozás célja egyrészt a legalkalmasabb, legfelkészültebb ajánlattevő kiválasztása, másrészt az államháztartási forrásból lebonyolított beszerzések átláthatóságának, nyilvánosságának, a közpénzek hatékony felhasználásának a biztosítása, harmadrészt az esélyegyenlőségen alapuló tiszta verseny és egyben ésszerű mozgástér megteremtése az ajánlatkérők számára beszerzéseik megvalósításához. A jogalkotó mindent elkövet annak érdekében, hogy kizárja a korrupciós helyzetek kialakulásának a lehetőségét, és a nyilvánosság minél szélesebb körű bevonásával kikényszeríti a jogkövető magatartást. Ebből az következik, hogy a közbeszerzés azon jogintézmények része, amelyek az állam és közhatalom viszonyát hivatottak erősíteni, és léte azt bizonyítja, hogy az állam minden szükséges és lehetséges intézkedést megtesz a korrupciós kockázatok csökkentése céljából.

A dolgozat egyik központi része az eljárásban tett ajánlat elemzése. Kifejtésre kerül, hogy a közbeszerzési eljárásban tett ajánlat nem mindenben felel meg a klasszikus polgári jogi értelemben vett ajánlatnak. A polgári jog általános szabályai szerint ugyanis az ajánlattevő az ajánlatát – a konkrét kereslet és kínálat

Dr. Farkas Csaba

viszonyai között – szabadon teszi meg, az általa fontosnak tartott feltételeket fogalmazza meg, amelyeket a megkötendő szerződésben érvényesíteni kíván. A Kbt. szerinti ajánlat azonban ehhez képest merőben más. Alapvető eltérés, hogy az ajánlat nem, vagy nem mindenben tükrözi az ajánlattevő akaratát. Az ajánlat az ajánlattevői érdekek minél szélesebb érvényesülését szem előtt tartva egyfajta megfelelést jelent. Az eljárásban való részvétel – vagyis az ajánlat elemeit – feltételeit ugyanis az ajánlatkérő határozza meg. Az ajánlattevő pedig nem tehet mást, minthogy elfogadja ezeket. Nyilvánvaló, hogy ez abból ered, hogy az ajánlattevő és az ajánlatkérő között még csak látszatra sincs gazdasági egyenlőség. Az ajánlattevők ugyanis nagyon gyakran gazdaságilag kiszolgáltatott helyzetben vannak, és kénytelenek elfogadni az ajánlatkérők által meghatározott feltételeket, és ajánlatukat ennek megfelelően teszik meg. A gazdasági egyenlőtlenség, a gaz-

dasági kiszolgáltatottság miatt ajánlatuk nem feltétlenül a saját akaratukat tükrözi, hanem az ajánlattevői megfelelés az elsődleges szempont. A fentiekből következően nem a Ptk. szerint ajánlat jellemzőiből kell kiindulnunk akkor, amikor a közbeszerzés területén választ keresünk az „ajánlat” fogalmára, annak ismérveire.

Az értekezés másik központi eleme az ajánlatok elbírálása, mely a közbeszerzési eljárás egyik legfontosabb cselekménye: arra keressük a választ, hogy az ajánlatkérő milyen szempontok alapján értékeli, rangsorolja a beérkezett ajánlatokat. Az intézmény fontosságát mutatja, hogy a bírálati szempontokat az ajánlatkérő már az ajánlati felhívásban köteles közzétenni, mely egyben az eljárás átláthatóságát és kiszámíthatóságát is biztosítja. Az ajánlattevőket ugyanis az eljárás megindításával egyidejűleg tájékoztatni kell arról, hogy az ajánlatkérő milyen elemeket vizsgál, melyek lesznek a prioritás alapjai. Ezen információk birtokában az ajánlattevő eldönti, hogy egyáltalán részt vegyen-e az eljárásban.

Az ajánlatkérő az ajánlatokat két szempont alapján bírálhatja el: vizsgálhatja csak azt, hogy melyik ajánlat tartalmazza a legalacsonyabb összegű ellenszolgáltatást, illetve az összességében legelőnyösebb ajánlat szempontjai alapján is megállapíthatja az eljárás nyertesét. A bírálati szempontok meghatározása kizárólag az ajánlatkérő döntésén alapul, a jogalkotó a választást illetően semmilyen támpontot nem ad: az ajánlatkérő a konkrét közbeszerzési eljárás sajátosságait figyelembe véve határozza meg az értékelés szempontját.

Arra nem lehet egzakt választ adni, hogy melyik szempontrendszerrel választjuk a kettő közül. Minden esetben a

közbeszerzés tárgyát és annak értékét, az ajánlatkérő egyedi elvárásait kell szem előtt tartani ennek a meghatározásakor. Véleményem szerint az a szempont, hogy a bírálat a lehető legegyszerűbb legyen, az nem lehet meghatározó. A közpénzekkel gazdálkodó felelős ajánlatkérő a legjobb tudása szerint kell, hogy eljárjon, és ez az ajánlatok elbírálása során fokozottan is igaz, hiszen az eljárás eredményeként kerül kiválasztásra a nyertes, akivel az ajánlatkérő – általában hosszabb távra – szerződést köt. Kétségtelen, hogy a szerződéskötés során az egyik főszempont az ellenszolgáltatás mértéke, de a konkrét közbeszerzési eljárást szem előtt tartva számos egyéb szempont is felmerülhet. Lényeges lehet például a szállítási, beüzemelési idő, a garancia időtartama, a minőségi jellemzők, a kötbér mértéke, a karbantartás gyakorisága, a hibaelhárítás időtartama, pótalkatrészek rendelkezésre állása, stb. Álláspontom szerint az ajánlatkérőnek, amikor csak teheti, az összességében legelőnyösebb ajánlat szempontja alapján kellene a pályázatokat elbírálnia. Ehhez képest lenne kivétel az ellenszolgáltatás szerinti értékelés akkor, ha ezt a beszerzés „egyszerűsége” indokolja.

A disszertációmban – a közzétett „Döntőbizottsági és bírósági határozatok” tükrében – megpróbáltam összefoglalni és értelmezni azokat az előírásokat, amelyek az ajánlatra, az ajánlattételre, az ajánlatok elbírálásra vonatkoznak. A dolgozat többek között vitaindító, egyik célja, hogy felhívja a figyelmet, talán a közbeszerzés is megérett arra, hogy a dogmatikai alapok kidolgozásra kerüljenek és az elmélet oldaláról is támogassuk a jogalkotót (jogalkalmazót).

*Dr. Farkas Csaba
egyetemi adjunktus*

Fekete Orsolya „A felügyeleti szervek tevékenysége Magyarországon a fogyasztóvédelem egyes területein – kitekintéssel a rendszerszintű problémák megoldási lehetőségeire” címmel védte meg doktori disszertációját.

A fogyasztóvédelmi jog széles körben elfogadott meghatározás szerint egy, a hagyományos jogági struktúrán átívelő, funkcionális szempontból megragadható jogterület, amelyben a magánjog és a közjog is szerepet kap. A dolgozatban a célom az volt, hogy a közjog, azon belül a közigazgatási jog oldaláról közelítsek a hazai fogyasztóvédelem egyes megoldást igénylő problémáihoz, amely álláspontom szerint – a terjedelmes civiljogi megközelítésű szakirodalom mellett – nem kapott kellő hangsúlyt. A közjogi megközelítés azonban csak a kiindulópontot jelentette. Az itt észlelt problémák: a közjogi eszközök alkalmazásának elégtelensége és különösen az alkalmazhatóságának téves megítélése, elengedhetetlenné tették a kitekintést a nem közjogi, a jelzett problémák korrekcióját elősegítő eszközökre.

A fogyasztóvédelem pilléreit (állami szervek, önkormányzatok, civil szervezetek) alapul véve, a rendszerben betöltött jelentőségénél fogva kiemelten kellett kezelnem a hazánkban felügyeleti tevékenységet ellátó közigazgatási hatóságok eszközrendszerét, ami elsődlegesen az állami fogyasztóvédelmi politika célkitűzéseinek megvalósítását szolgálja.

A közigazgatási hatóságok tevékenységének középpontba állítását az is indokolta, hogy a közigazgatási szervezetrendszer/állami szervek jelentős szerepe a fogyasztóvédelmi rendelkezések érvényre juttatásában az Európai

Dr. Fekete Orsolya

Unió számos tagállamára jellemző, bár a hangsúlyok nyilvánvalóan eltérőek. (Gondoljunk például a skandináv fogyasztói ombudsmani intézményre, vagy az angol *Office of Fair Trading*-re.) Nálunk, mint kelet-közép-európai államban ez az „európai jellegzetesség” kiegészül azzal, hogy a szocialista berendezkedés paternalizmusa szinte teljes mértékben háttérbe szorította a civil kezdeményezéseket, amelyek máig nem működnek az elvárt aktivitással. Ez utóbbi körülmény szintén a hatósági szervezetrendszer súlyát növeli.

Az állami szervek szerepének fontosságát a jogalkalmazásban senki nem vitatja, a hangsúlyok tekintetében azonban eltérő nézetekkel találkozhatunk. Vannak, akik a túlszabályozottságot, mások a kellő szigor hiányát látják problémának. Az előbbi esetben az állam szerepének fokozatos csökkenése, és ezzel párhuzamosan a fogyasztói aktivitás fokozása, az érdekérvényesítő képesség növelése kerül középpontba; az

utóbbinál a felügyeleti szervek részéről az elrettentő erejű szankciók alkalmazását és az elismerten *ultima ratio* jellegű büntetőjogi tényállások kibővítésének, pönalizálásnak a szükségességét hangsúlyozzák. Az utóbbi idők jogfejlődése Magyarországon az állam szerepének fokozatos visszaszorulását, a preventív eszközök térnyerését mutatta. Ezzel állt összefüggésben a hazai fogyasztóvédelmi politikák nem titkolt törekvése: a tudatos fogyasztóvá nevelés elősegítése.

Megkérdőjelezhető, hogy az érintett jogszabályok korábbi módosításai révén megfigyelhető fejlődési folyamattal, illetve a hatályos jogszabályok célkitűzéseivel maguk a jogalkalmazó szervek, illetve a fogyasztók tisztában voltak/vannak-e? Rá kívántam mutatni arra, hogy mind az egyértelmű jogalkotói és jogalkalmazási szándékot, mind a fogyasztók ismereteit illetően jelentős zavarok, hiányosságok mutathatók ki.

A részben a terjedelmi korlátok, részben a rendkívül szerteágazó tevékenységek miatt mederben tartandó kutatásnál kézenfekvő volt, hogy a magyar fogyasztóvédelmi jogban jelentős változásokat eredményező, a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény (Fttv.) végrehajtásában érintett három szerv, vagyis az NFH, a PSZÁF és a GVH tevékenységét vegyem alapul – működésük teljes körű bemutatására még így sem törekedhettem. A felügyeleti eszközrendszer feltárása, a fogyasztóvédelmi funkció jelenléte és térnyerése, valamint a panaszkezelés metódusának elemzése állt a középpontban.

A dolgozat elsődleges célja az volt, hogy a fogyasztóvédelem jelenlegi rendszerében általam feltárt hiányosságok nevesítésével a tárgyalt problémák

új összefüggésekbe helyezve váljanak a jogi közgondolkodás aktuális témájává. A megfogalmazott *de lege ferenda* javaslatok egy része közvetlenül alkalmas arra, hogy használata esetén hozzájáruljon a rendszerben rejlő problémák korrekciójához, megszüntetéséhez; más részük szélesebb körben való megvitatást és továbbgondolást igényel. Közvetett célom volt továbbá, hogy a felvetett gondolatok valamennyi érintett általi megvitatása révén járuljanak hozzá a fogyasztóvédelem társadalmasításához, annak osztársadalmi üggyé válásához.

A kutatás középpontjában a fentiek alapján két kérdés állt. Az egyik, hogy mennyiben figyelhető meg fogyasztóvédelmi célzatú felügyeleteink esetében a preventív eszközök alkalmazása, a bírságolást középpontba helyező jogi szabályozás és a hatósági attitűd mellett? A felügyeletet által alkalmazható eszközök fejlődése volt tehát az egyik vizsgálandó tényező. Ezzel kapcsolatban igazolást nyert az a hipotézis, hogy a fogyasztóvédelmi hatáskörrel (is) rendelkező felügyeleti *de iure* képesek a modern értelemben vett felügyeleti eszközök alkalmazására; *de facto* azonban nem minden esetben elégséges azok alkalmazása. Utalnék itt például a hatósági szerződések alkalmazása terén tapasztalható „visszafogottságra”. Kimutattam továbbá, hogy az eredetileg csak a hatékony felügyeleti munka közvetett hatásaként jelentkező fogyasztóvédelmi funkció egyre explicitebb módon jelenik meg egyes fogyasztóvédelmi hatóságoknál, különösen a PSZÁF és a GVH esetében.

A kutatás másik fókuszpontjában annak a – statisztikákkal igazolt – fogyasztói tévedésnek a vizsgálata állt, miszerint a fogyasztó a fogyasztás aktusával kapcsolatban felmerülő

mindenféle panaszának orvoslását várja a „gondoskodó állam” fogyasztóvédelmi hatóságaitól, és elégedetlen a reparációra irányuló kérelme elutasítása esetén. Felmerül, hogy a fogyasztói elégedettség mennyiben kapcsolódik a felügyeleti tevékenységhez. A kérdés egyik aspektusa, hogy a vizsgált hatóságok tevékenységében testet öltő „fogyasztóvédelem” állampolgárok általi értékelése nagymértékben meghatározza az állam működésének megítélését a részükről. Egy hatékony, jól működő államot célul tűzni pedig mindenképp méltányolandó. A másik szempont, amit figyelembe kell venni, hogy a körvonalazott fogyasztói tévedés nem egy-egy tájékozatlan fogyasztó elszigetelt problémája, hanem a hatósági panaszkezelési fórumokat jelentős mértékben megterhelő „rendszerhiba”, rendszer szintű probléma, amivel már volumene miatt is foglalkozni kell.

E második kérdéskörrel kapcsolatban rámutattam, hogy a fogyasztói panaszok kezelésének eszközrendszere nem eléggé átgondolt és kiforrott, ami részben a fogyasztók elégedetlenségét, részben a hatósági erőforrások túlzott leterheltségét eredményezi. (Javaslatot tettem például a tanácsadó, felvilágosító fórumok párhuzamos működtetésének felszámolására és a hiányosságok

pótlására.) Korrekciós mechanizmusok révén azonban fokozható a fogyasztói elégedettség és csökkenthető a hatósági fórumok leterheltsége. Ennek keretében – a Thorelli-féle mátrixban a hátrányos helyzetű fogyasztónál kiemelt szerepet játszó – oktatás, tájékoztatás szerepét; a fogyasztók komplex informálására és az egyes szervezetek tevékenységének befolyásolására alkalmas fórumként a fogyasztóvédelmi ombudsman tisztség bevezetésének lehetőségét, továbbá a békéltető testületek munkáját vizsgáltam a dolgozatban. Ez utóbbit főként az motiválta, hogy a békéltető testületek hatásköre terjed ki (a bíróságok mellett) azon fogyasztói viták rendezésére, amire a fogyasztók – tévesen – a fogyasztóvédelmi hatóságokat tekintik hatáskörrel rendelkezőknek. Másrészt érdekes volt megfigyelni a PSZÁF mellett működő pénzügyi békéltető testület – akkor még tervezett – létrehozása által gerjesztett hatásköri feszültségeket.

A vizsgált jogterület mind a dolgozat megvédésének idejére, mint azt követően jelentős változásokon ment keresztül, ami további vizsgálódásokra ösztönöz.

*Dr. Fekete Orsolya
egyetemi adjunktus*

Lôrincsikné Lajkó Dóra „Az idősgondozás multidiszciplináris összefüggései – különös tekintettel a magyar szociális jogi kérdésekre” címmel védte meg doktori értekezését.

A jelölt doktori munkájának szóbeli összegzését a változás, a hatás és a visszahatás hármasságának eseményláncára építette fel. A témája vonatkozásában

ez azt jelentette, hogy megkereste, mi a kiinduló változáspontja az idősgondozásnak, majd ismertette, hogy e változás milyen szociális jogi hatást eredményez, azaz milyen főbb szociális jogi dilemmákkal kell szembenéznie a kutatónak, és végezetül mi a szociális jog által adható válasz erre a változásra.

Szóbeli összegzésében a doktori témája nullpontjának a demográfiai el-

Dr. Lőrincsikné dr. Lajkó Dóra

öregedés folyamatát jelölte meg. Mivel a demográfiai előregedés, véleménye szerint, az a kulcsmozzanat, amellyel az idősgondozás kérdésköre az emberiség történetében már létező gondozási tevékenységből tényleges szociális kockázattá válik, a csökkenő gyermekszám és a várható átlagélettartam növekedése következtében.

A téma kiinduló változáspontjának rögzítését követően – a hármas eseménylánc második elemeként – a demográfiai előregedés által gerjesztett szociális jogi hatást, a főbb szociális jogi dilemmákat ismertette, az általános értelmű problémától haladva a részkérdésekig.

Meglátása szerint a jelenlegi szociális jogi problémák általánosságban arra a gondra vezethetők vissza, hogy a demográfiai előregedés okán megváltozott társadalmi rendszert nem követte az azt leképező szociális jogi szabályozás. A ma szociális jogi intézkedéseinek

alapját egy korábbi társadalmi rendszer folyamatai képezik. Azonban a korábbi társadalmi rendszer klasszikusnak mondható családi, illetve munkastruktúrái ma már gyökeresen átalakultak. Így a szociális jogon belül az idősödés kérdésköre is ebben az általános gondforrásban gyökerezik – például a fenntartható finanszírozás, vagy az ellátási és ellátotti kör vonatkozásában.

A doktori témájához mélyebben tartozó szociális jogi részprobléma – az általános probléma vetületeként – lényegében azzal a kérdéssel határozható meg, hogy mi lesz a növekvő számú idősödő korosztállyal? Ezt a kérdést alapvetően három irányba bontotta szociális jogi értelemben – úgymint e korosztály megélhetésének anyagi fedezetének, e korosztály egészségügyi ellátásainak, valamint a doktori értekezése témájának –, azaz e korosztály életkorból adódó önellátási képességének megrendüléséből, vagy annak hiányából eredő kiszolgáltatottság kezelésének – problematikája.

Az időskori gondozás problémája számtalan alkérdésre bomlik a szociális jogág tekintetében. A prezentációjában az időkeret betartása érdekében a kutatás fő irányát adó kulcskérdések ismertetésére került sor: ki tekinthető egyáltalán idősnek, mit jelent a gondozás kifejezése, valamint milyen mechanizmusok adják az idősgondozás jellemző ismérveit. Értekezésében részletesen elemezte e kérdések mibenlétét, annak érdekében, hogy a magyar időskori gondozás szociális jogi fogalmát megalkothassa. Az idősgondozás fogalmát úgy határozta meg kutatása során, hogy minden olyan mechanizmus, amelyet a 62. életévet betöltött személy számára vagy érdekében nyújtanak azzal a céllal, hogy egyfelől az idős személy minél to-

vább elkerülhesse az időskori gondozás iránti szükséglet kialakulását, másfelől pedig, ha bekövetkezik az időskorából adódó kiszolgáltatottság, minél tovább élhessen saját otthonában, vagy ahhoz hasonló, otthonzerű körülmények között.

E fogalmi meghatározásából következett az a további szociális jogi dilemma, miszerint léteznek-e, illetve, amennyiben a válasz igenlő, melyek azok a mechanizmusok Magyarországon, amelyek az idősgondozás témaköréhez sorolhatók. Kutatása során arra jutott, hogy léteznek már ilyen lehetőségek ma is Magyarországon, melyeket az állam közvetlen szerepvállalásának csoportképzési szempontja mentén kétfelé bontott – egyfelől az egyéni problémakezelés, másfelől pedig az állami problémakezelés csoportjára. Ugyanakkor előadásában kiemelte, hogy e lehetőségek előnyeinek és hátrányainak elemzése nyomán kitűnik, hogy habár Magyarországon léteznek olyan mechanizmusok, amelyek az időskori gondozáshoz kapcsolhatók, szerepük a demográfiai előregedés folyamatának tükrében ingatag. Ennek az az oka, hogy a már létező megoldások nem tudják lefedni azt a tömeges gondozási igényt, amely az idősök növekvő számarányából valószínűsíthető. Hiszen a mai sémák jelentős részben csupán hatásukban és nem céljukban jelentenek megoldást az idősgondozás tekintetében. Utólag, a jelenből visszatekintve a múltba, általánosságként megállapította, hogy e lehetőségek történelmi előmintái predestinálták a demográfiai előregedés vonatkozásában a jelen mechanizmusainak hatékonyságát. Minekután az idősgondozási struktúra fejlődési folyamata egy olyan mederben rekedt

meg, amelynek egyik partját a polgári jog, mint az egyéni problémakezelés elsődleges forrása, másik partját pedig a szociális jog, mint az állam segélyezési típusú válasza jelöli ki.

A prezentációjának menetét meghatározó hármas eseménylánc utolsó állomásaként a visszahatást ismertette, azaz, hogy a szociális jog milyen választal élhet az idősgondozás problematikája kapcsán.

Szóbeli előadásában rögzítette, hogy a szociális jognak szükségképpen reagálnia kell a demográfiai előregedés kihívására az idősgondozás témakörében is. Véleménye szerint a megfelelő szociális jogi válasz pedig egy komplex rendszer megalkotása lenne. Ezt a holisztikus megoldási rendszert három fő csoportba sorolt intézkedési tervek együtteseként képzei el. Az első csoportba azokat a megoldásokat sorolta, amelyek a szükséglet kialakulásának valószínűségét csökkentik (gondolva itt az egészségmegőrzésre és a társadalmi aktivitás megőrzésére). A második csoportba azokat, amelyek a már kialakult szükséglet kielégítését könnyítik (akár úgy, hogy a kialakítandó rendszert a finanszírozó személyek körének támogatásával támogatjuk, akár úgy, hogy az idősgondozás technikai apparátusát bővítjük). A harmadikba pedig azokat, amelyek a már kialakult szükségletet kezelik (kezdve a kisebb jogszabályi korrekcióktól, az önálló idősgondozási struktúra megalkotásáig). Meglátása szerint ez a fajta rendszeralkotás visszahathatna a témája nullpontjának rögzített demográfiai előregedés folyamatára, és annak eredményeként az alapvetően örvendetes demográfiai eseményt – a megnövekedett élettartamot – valóban pozitív élményként élhetnénk meg az idősgondozás kérdé-

sét tekintve. Zárógondolatként egyrészről a kutatási eredményeit összegezte, másrészről a tudományos eredmények hasznosításának lehetőségeire tért ki.

Az értekezés tudományos eredményei az alábbiakban összegezhetők. Pontosította az ápolás és a gondozás fogalmát, feltárva a fogalmi pontatlanságokból adódó jogi bizonytalanságokat. Meghatározta az időskori gondozás pontos definíció-rendszerét: kijelölte annak rendszertani helyét, feltárta annak jellemző ismérveit, megalkotta az idősgondozás fogalmát, és elvégezte az idősgondozás ellátási aspektusú tipizálását. Feltérképezte az időskorúak gondozás iránti szükségletének ok-rendszerét, mégpedig az osztársadalmi szintéren, valamint az egyének szintjén megjelenő okok feltárásával. Meghatározta az idősgondozási szükséglet jogi vetületét: megvizsgálta az egyének és az állam idősgondozási felelősségét, rávilágítva az időskori gondozás felelősség-szabályozás bizonytalan mivoltára. Feltárta az időskori gondozás történelmi – jogi és nem jogi szabályozáson nyugvó – gyökereit, párhuzamot húzva a jelenlegi otthongondozási tendencia és a nem jogi szabályozáson alapuló formációk között. Összegezte az időskori kiszolgáltatottság problémakezelése köré szervezhető egyéni, valamint állami lehetőségeket Magyarországon. Elemezte

a jelenlegi lehetőségek előnyeit és hátrányait az idősgondozás szemszögéből, valamint egy komplex, háromszegmensű megoldási rendszerben felsorakoztatta javaslatait a magyar időskori gondozás hatékony szabályozására.

A tudományos eredmények hasznosítása tekintetében pedig három területet emelt ki. Véleménye szerint egyfelől a kutatási eredmények segítségével az osztársadalmi, és szűkebb értelemben a szakmai figyelem az időskori kiszolgáltatottság és az időskori gondozás jelenlegi megoldatlanságára, és a megoldás sürgetésének szükségességére fókuszálható. Másfelől a tudományos eredmények hozzájárulhatnak az időskori gondozás dogmatikai jellegű értelmezéséhez, dogmatikai rendszerének megalkotásához, az elméleti összefüggések feltérképezéséhez, valamint a fogalmi struktúra pontosításához. Harmadrésről pedig a kutatás eredményei kiindulópontként szolgálhatnak egy gyakorlati modellezés során, mivel a kutatás során a témát multidiszciplináris aspektusból is vizsgálta, érvényre juttatva disszertációja egészét jellemző „jogi-nem jogi” dichotom logikát.

*Dr. Lőrincsikné dr. Lajkó Dóra
egyetemi tanársegéd*

Merkovity Norbert „A politikai tartalmú közlésfolyamat új kora. Politikai kommunikáció a hagyományos és az új kommunikációs technológiák korában” címmel védte meg doktori értekezését.

A disszertáció két részből tevődik össze, melyből az elsőben a hagyományos politikai kommunikáció-kutatás törté-

netét és főbb eredményeit mutatja be a szerző. A második részben az új politikai kommunikáció elméletét elemzi. A kutatás alapját *Gianpietro Mazzoleni* politikai kommunikáció nyilvánosság-dialógus-modellje adja. Szerinte a politikai kommunikációt három szereplő alakítja: a politika, a média és az állampolgárok/választók. A hagyományos

Merkóvity Norbert

felfogásban az állampolgárok/választók epizód szereplők, mivel a politika és a média birtokosai azoknak a kommunikációs csatornáknak és technikáknak, amelyek egyeduralkodók a politikai kommunikáció gyakorlatában. Az új kommunikációs technológiák korában azonban az állampolgárok/választók egyenrangú felei a politikának és a médiának. A dolgozatot áthatja az angolszász és a kontinentális európai szakirodalom szemlélete, mind a vizsgált események és eredmények, mind a felhasznált irodalom az úgynevezett „nyugati” politikai kommunikációt elemzi, amelybe a szerző Magyarországot is beleérti.

Az első fejezetben a politikai kommunikáció definícióinak hármas szemléletét veszi végig a szerző, ami szerint a politikai nyilvánosság, a politikai közlésfolyamat és a politikai marketing köré csoportosuló definíciók különböztethetők meg. Mindegyik megközelítés szűkítő, azonban *Steven Chaffee* „egyszerű” definíciója kiegészíti a hiá-

nyosságokat. A „kommunikáció szerepe a politikai folyamatokban” lakonikus megfogalmazásban ugyanis benne foglaltatik mindhárom hozzáállás. Megtalálható a nyilvánosság követelménye, hiszen a kommunikációt napjainkban legtöbbször a habermasi nyilvánossághoz kötik. A kommunikáció úgyszintén közlésfolyamatot is jelent, ami sokrétű lehet, több szereplő között végbemenő, több szinten mozgó, több értelmezési keretben vizsgálható. Épp ez a sokrétűség az oka annak, hogy a kutatók többsége közlésfolyamatként fogja fel a politikai kommunikációt. Végezetül magába foglalja a marketing szintű megközelítést is, hiszen a kilencvenes évek óta a politika összefonódott a marketinggel, aminek eredményeképp létrejöttek az amerikanizált politikai kampányok, a kormányzati kommunikáció és végső soron az amerikanizált politika.

Mivel a magyar kutatások adósak maradtak a tudományterület történeti áttekintésével, így a hagyományos felfogás áttekintését időrendi sorrendben folytatja a szerző. A második fejezetben médiatörténeti szemszögből végzi el az elemzést, majd a következő fejezetben a politikai kommunikáció kutatóinak és eredményeinek válogatott sorát mutatja be. Az első rész végén a politikai kommunikáció és a politikai marketing különállósága mellett érvel a disszertáns. Véleménye szerint a politikai kommunikáció nem egyenlő a politikai marketinggel, hiszen más-más elméletből táplálkoznak. Amíg az előbbi elsősorban a politikatudomány és a kommunikációtudomány, valamint ezeken kívül például a szociológia, a szociálpszichológia, a kulturális antropológia területéről ered, addig az utóbbi a marketing és a politikatudomány,

valamint a szociológia, a pszichológia és a szociálpszichológia területéről származik. A kiindulópontjukban tehát egy fontos eltérés fedezhető fel, ami a logikai érvelésükben is tetten érhető; a politikai kommunikáció a verbális és a nem verbális közlésfolyamatokra fókuszál, míg a politikai marketing a politikában tapasztalható eladástechnikákra. A két terület azonban a kilencvenes évek második felére véglegesen összefonódott. Lehetetlen küldetés lenne manapság szétválasztani a két ágot, azaz nem lehet úgy vizsgálni a politikai kommunikációt, hogy figyelmen kívül hagyjuk a politikai marketinget és fordítva.

Szintén itt mutatja be a szerző *Mazzoleni* nyilvánosságdialogus-modelljét – a politika rendszere, a média rendszere és az állampolgárok/választók –, amely a szavak szintjén egyenrangú felekként kezeli a három szereplőt, de valójában az állampolgárok/választók kezében kevés lehetőség van arra, hogy részt vegyenek a politikai kommunikációs folyamatokban. Ezt mondja legalábbis a politikai kommunikáció hagyományos felfogása. A politika újfajta kommunikációja és a politikai kommunikáció demokratizálódása révén viszont valóban egyenrangú szereplővé nőhetik ki magukat a civilek. Ha közelebbről vizsgáljuk az állampolgárok/választók szerepét, akkor egyfajta kiindulópontot kapunk a tudományterület jövőjéről folytatott gondolkodásban. Egy-egy kommunikációs vagy kampánystratégiai innováció, ami átgyűrűzik a társadalomba vagy a politikába, folyamatosan újabb és újabb kihívások elé állítja a kutatókat. Ilyen alkalmakkor nem elég, ha a kutatók terepre mennek, adatokat gyűjtenek, majd kiértékelik azokat, hogyan látják

el az intézmények a funkcióikat. Működő ötletekre van szükség, amelyek révén javítható az elemzők munkája, ezekhez pedig elméletekre van szükség, nem csupán az egyes kutatók hozzáadott tudására.

A második részben az új politikai kommunikáció elméletét és gyakorlatát mutatja be a szerző. Véleménye szerint a 21. század politikai gyakorlatának kezdeteit nem az elmúlt két évtizedben kell keresni. Ahogy nehéz határvonalat húzni két korszak között, úgy itt sem mondható, hogy az ezredforduló, vagy korábban a Keleti Blokk felbomlása eredendő változást hozott volna a politika, és ezáltal a politikai kommunikáció módszereibe. A politikai kommunikáció és a politikai marketing, mint a jelenkori politika fontos összetevői, csak a felhasznált eszközeiben változtak, jelenlétük nagyobb múltra tekint vissza. Azaz a politizálás formája változott az elmúlt ötven évben, ami mára szembetűnően érezteti hatását mind a választókkal, mind a kutatókkal.

A szerzőnek nem célja meghatározni, hogy honnan ered a változás, de ha korszakhatárt kell húzni, akkor *Dwight Eisenhower* 1952-ben, az amerikai elnökségért folytatott kampányában első ízben használt televíziós politikai üzenetét nevezné meg e változás előhírnökének. Annak ellenére írja ezt, hogy abban az időben még egyáltalán nem volt annyira elterjedt a televíziókészülék az USA-ban, mint manapság. Ez a hirdetés azonban jól jelzi a kommunikáció és a marketing első látványos beszüremkedését a politikába.

A második részben fejti ki a szerző, hogy a 21. század politikája annak a 20. századi hagyománynak a folytatója, ahol a mély tartalomról az imázsra, a kinézetre és a megjelenésre kerül át a fő

hangsúly. A hitelesség mellett megjelenik a botránypolitizálás. A párbeszédet felváltotta a kommunikáció. Ebben a folyamatosan változó térben kell megtalálnia az új módszereit a politikai kommunikációnak. Ebben a részben elemzi a szerző a politikai kommunikáció három szereplőjét az új kommunikációs technológiák korában. A média rendszere az állampolgárok/választók és a politikai rendszer médiummá válásával már nem a fő információforrás, így beszűkültek lehetőségei. A háttértelevíziózással, a digitális televíziózással valamint az internet elterjedésével a társadalmi léptékekben gondolkodó médialogikát felváltotta az egyénekre szabott médiaélmény. A következő fejezetben a politika rendszerében beállt változásokkal foglalkozik a szerző. Véleménye szerint a politikai rendszerben tapasztalható folyamatok nem pusztán kommunikációbeli változásokat jelentenek (blog, mikroblog, videómegosztás stb.), hanem a kormányzás paradigmaváltozását is bele kell érteni. Jelenleg annak vagyunk tanúi, hogy az új közmenedzsmenttet felváltja a neoweberianus államfelfogás, de ezzel egy időben más versengő paradigmák

is jelen vannak, amelyeknek a közép-pontjában a kommunikáció áll, így a politikai kommunikáció kutatóinak az érdeklődését is felkeltik. Ezért kaptak fontos szerepet a disszertációban a deliberatív demokrácia különböző formái, mint a digitális kori kormányzás vagy az e-kognokrácia vizsgálata. Az értekezés végén az állampolgárok/választók csoportját tekinti át a szerző. Esetpéldák, nemzetközi felmérések és online tendenciák figyelembe vételével kategorizálja a civilek egyre fontosabb szerepét a politikai kommunikációban. Megállapítja, hogy a szerepük növekedésével egyre bizonytalanabbá válik a folyamat vége. Szinte már futuristává kell ahhoz válni, hogy meg lehessen határozni a jövőbeli szerepüket.

Három melléklet segíti értelmezni az új kommunikációs kor változásait. Az első melléklet kampányelemzés a 2008-as amerikai választásokról. A második melléklet a párthonlapok funkcióelemzésére vállalkozik, míg a harmadik melléklet a digitális kori kormányzat szegedi megvalósulását elemzi.

*Dr. Merkovity Norbert
egyetemi gyakornok*

Mohi Csaba „A nemzetállami jogrendszerek és a nemzetállami érdekérvényesítés átalakulása az európai integrációs folyamatban” címmel védte meg doktori értekezését.

Az értekezés két rendkívül aktuális és Magyarország számára is igen fontos kérdéskört dolgoz fel, magas szintű tudományos elemzéssel és egyúttal közhíros stílusban. Az első kérdéskör a jelenlegi európai jogfejlődés legmarkánsabb irányait mutatja be, amely két

részre bontható. Az egyik a történelmi európai nemzetállam mindent maga alá gyűrő, hagyományos központosítottóságán lazító, annak az európai polgár öngazgatási törekvéseit elősegítő, a szubnacionális fejlődés keretében az egyes uniós nemzetállamok (Németország, Belgium, Spanyolország, Egyesült Királyság) államszervezeti- kormányzati alkotmányreformjait ismerteti. Ezek valamennyien egy közös célt szolgálnak: megteremteni a működőképes föderális Európa mindazon jogi alap-

Dr. Mohi Csaba

jait, amelyek egyszerre alkalmasak arra, hogy megvédjék a nemzeti érdekeket és egyúttal lehetővé tegyék az egységes Európa, az Európai Egyesült Államok kialakítását.

A másik determináns jogfejlődés éppen ezzel ellentétes irányú, az a polgári jog meghatározott területén, nevezetesen a szerződéskötési jog és a fogyasztóvédelmi magánjog szférájában a szupranacionalizmust erősíti, annak tárházát gazdagítja. Ennek alapgondolata abban áll, hogy az 1987. évi Egységes Európai Akta, majd az 1993-ban hatályba lépett Maastrichti Unió Szerződés eredményeként létrejött Egységes Európai Belső Piac hatékony működését mind szembeűnőbben gátolja az a körülmény, hogy az Unión belül „szabadon mozgó áru” mindannyiszor más és más szerződéses jog uralma alá kerül, ahányszor egy újabb uniós tagország területére lép. A magas szintű, összeurópai kodifikációs jogi megoldás kényszerítő szükségét és egyúttal annak lehetőségét két történelmi példa bizonyítja.

1871-ben létrejött az egységes Németország, amely megteremtette az egységes német gazdasági rendet, kereskedelmet és pénzügyeket, valamint az ezek eredményes működését kiszolgáló egységes német államigazgatást. Alig néhány éven belül kiderült, hogy mindez nem nélkülözheti az érintett gazdasági viszonyokat szabályozó egységes német civiljogot. Kevesebb, mint harminc év múltán, 1900. január elsején hatályba lépett Németország egységes Polgári Törvénykönyve (Bürgerliches Gesetzbuch von Deutschland, BGB). A Svájci Államszövetség példája ezzel teljes mértékben azonos értékű analógiát mutat. 1848-ban a korábban függetlenségüket megőrző, konföderációban működő kantonok elfogadták új alkotmányukat, amely létrehozta a föderatív (vagyis nemzetek feletti) alapon működő svájci államot és ezzel együtt az egységes svájci gazdaságot, vámuniót és a közös pénzt. Mindez kikényszerítette az 1883-ban hatályba lépett egységes svájci Kötelmijogi Törvényt (OR). A PhD fokozatszerzési eljárásban közreműködő egyik opponens, *Dr. Sárközy Tamás* akadémikus professzor írásbeli értékelése szerint „ez a disszertáció kiemelkedő része, amely a teljes magyar jogtudományban eddigiekben még fel nem dolgozott, hiánypótló tudományos munka”.

A második, nagyobb gondolkörben a doktori értekezés bemutatja az Unió mind a 27 tagállamának nemzetállami, politikai és jogi fejlődését, azt a gazdag kaleidoszkópot, amely jól érzékelteti, hogy az eltérő történelmi múlt napjainkban is mennyire eltérő, sőt gyakran egymással ellentétes érdekű törekvéseket determinál. A Magyarországot elemző fejezet számos vonatkozásban még nem publikált tényeket is leír (a

szerző a Brüsszellel megkötött két átfogó – az 1988. évi kereskedelmi, majd az 1992. évi társulási – megállapodást kidolgozó tárgyalásokon a magyar kormánydelegáció jogi szakértője volt). Az elemzés arról szól, hogy hazánk ebben az európai térségben (a korábbi szocialista országok) minden más országot megelőző, tudatos integrációs törekvései (1968. évi Új Gazdasági Mechanizmus, 1973. évi GATT-tagság, stb.) ellenére, miért nem került be már a 90-es évek elején az Unióba, és ha ez megtörtént volna, mennyire más társadalmi-gazdasági helyzetbe juthattunk volna. Miért kerültünk parkoló pályára és hogyan kerülhettünk volna el ezt, a részben magunk által létrehozott csapdát?!

A doktori értekezés komoly pozitívuma, hogy az elméleti megalapozottságon túl, a konkrét alkalmazásra gyakorlati hasznosítási tanácsokat is ad. Bemutatja, mennyire életbevágóan fontos Magyarország számára (napjainkban is!) a nemzeti kormányzati érdekérvényesítő képesség hatékonnyá tétele és az ehhez szükséges hatásköri struktúrák megerősítése. Az előttünk végbemenő folyamat jól mutatja, hogy az egyes európai tagállamok nemzeti identitásának és értékrendjének (tradícióinak, vallásának, kultúrájának) fennmaradása, sőt megerősítése, valamint az európai integráció fejlődésének az Európai Egyesült Államok megerem-

tésének irányába történő továbbvitele nem egymást kizáró, hanem éppenséggel egymást feltételező és erősítő kategóriák.

Ugyanakkor az Unió nem önmagában ható csodaszer, nem bőségszaru, hanem a rendkívül sokrétű érdekviszonyok összeütközésének igen gyakran kegyetlen csatatere. Brüsszelben a nemzeti kormányok képviselői minden egyes Euro-centért áráz küzdelmet folytatnak. Az integráció intézményének lényege abban áll, hogy elvileg egyenjogú partnerként beenged erre a csataterre, minden tagállam képviselője kap egy széket a közös asztalnál. Eredményességünket és egyúttal az ellenünk irányuló diszkriminációs törekvések leküzdését kizárólag az biztosíthatja, amennyiben hazai érdekeinket olyan felelős központi, helyi és európai tisztségviselők képviselik, akik magabiztos intellektualitás birtokában kellően eligazodnak az Unió valóban rendkívül bonyolult jogrendjében és érdekviszonyaiban, ugyanakkor egyidejűleg mernek is és képesek is harcolni a papíron egyébként meglévő jogosítványainkért. A doktori értekezés második részében található elemzések ezekre a lehetőségekre és követelményekre hívják fel a figyelmet.

*Dr. Mohi Csaba
mestertanár (PPKE)*

Schiffner Imola „A diplomáciai védelem a nemzetközi jogban” címmel védte meg doktori értekezését.

A diplomáciai védelem gyakorlása során az állam nemzetközi szinten a külföldön sérelmet szenvedett állampolgárai nevében lép fel. Számos kér-

dés merül fel az állam fellépése során, így például az, hogy mi készteti arra az államot, hogy állampolgárai nevében vállalja egy nemzetközi bírói eljárás kockázatát, egyáltalán ki tekinthető az állam polgárának, akinek a sérelmei talán az állam politikai és nemzetközi érdekeltségeit is sérthetik? Ezeknek a

Dr. Schiffner Imola

kérdéseknek a megválaszolása is mindenképpen a dolgozat megírásának célkitűzései közé tartoztak. A Nemzetközi Jogi Bizottság kodifikációs munkálatainak áttekintését, és a vonatkozó, főleg külföldi jogirodalom vizsgálatát követően azonban nemcsak az első kérdések megválaszolása látszott szükségesnek.

A Nemzetközi Jogi Bizottság kodifikációs munkájának köszönhetően képet kaphatunk a diplomáciai védelem feltételeinek nemzetközi jogi szabályairól. Erről a dolgozat a Nemzetközi Jogi Bizottság kodifikációs munkálatai során megszületett jelentések felhasználásával igyekszik minél áttekinthetőbb képet nyújtani, nagyrészt követve a Nemzetközi Jogi Bizottság kodifikációs logikáját is. Az általános ismertetésen túlmenően azonban a dolgozat kitér azokra a pontokra is, melyek a diplomáciai védelem államok közötti gyakorlatát átvizsgálva vitákat gerjesztettek a kodifikáció során. A dolgozatban arra is törekedtem, hogy megmutassam azokat a szabályozási irányokat, melyek a diplomáciai véde-

lem tradicionális megközelítésétől elrugaszkodva, akár a nemzetközi jogban bekövetkezett változások hatására, akár a megállapított hiányosságok orvoslásaként egy progresszív irányt képviselnek a diplomáciai védelem gyakorlatában.

A dolgozat eredményei közé tartozik, hogy igyekszik egységes álláspontot kialakítani arról, hogyan is képzelhető el a mai nemzetközi jog szerint a diplomáciai védelem nyújtása. Megkísérli elhatárolni más hasonló nemzetközi védelmet jelentő eszközöktől, meghatározva azt, mi nem tekinthető a diplomáciai védelem nyújtásának. Az már biztos, hogy az államok, mint a diplomáciai védelem gyakorlói, saját diszkrecionális hatáskörükben számos eszköz közül választhatnak ennek során, az állam külképviseleteinek fellépésétől a nemzetközi bíróságok előtti eljárás megindításáig. Az is kétségtelen, hogy a gyakorlatban a legtöbb problémát a diplomáciai védelem és a konzuli védelem elhatárolása jelenti.

A dolgozatban szót ejtek arról is, hogy a nemzetközi jog változásai új kihívások elé állították a diplomáciai védelem intézményét. Az emberi jogok megjelenésével, illetve a nemzetközi gazdasági kapcsolatok fejlődésével egy olyan, természetes és jogi személyeket közvetlenül is megillető jogvédelmi rendszer alakult ki, amely az egyén jogait helyezi előtérbe, és számos olyan jogi garanciával rendelkezik, amivel a diplomáciai védelem hagyományos gyakorlata nem. Tehát az egyéni igényérvényesítés nem feltétlenül teszi má már szükségessé az állam közbelépését.

Külön figyelmet kell szentelni az Európai Unió gyakorlatának is, ahol a tervek szerint uniós állampolgárok bármelyik tagállam védelmét igénybe vehetnének olyan harmadik országban,

ahol saját államuk nem rendelkezik képvisellel. A tagállam köteles lenne a védelmet ugyanolyan feltételekkel nyújtani, mint ahogy azt saját állampolgárai részére teszi, ugyanakkor nem sérthetik az egyenlő elbánás elvét sem. A rendelkezések védelemhez való jogról beszélnek, és nem zárják ki a védelem tartalmának egységesítését sem.

A dolgozat összességésként elmondható, hogy a diplomáciai védelem a nemzetközi jog jelenleg is az egyik leg-sokoldalúbb igényérvényesítési eszköze. Államok közötti igényérvényesítési eszközként is használható, illetve az emberi jogok védelmének hatékony módja is. A diplomáciai védelem a mai nemzetközi jogi környezetben valamennyi szerepnek igyekszik eleget tenni és saját határait döntögeti. Úgy gondolom, hogy a diplomáciai védelem, ha nem is maradéktalanul és minden változtatás

nélkül, de megtalálhatja helyét az új típusú jogérvényesítési lehetőségek mellett. Hiszen kiegészíthetik egymást, és az emberi jogi intézmények által biztosított közvetlen igényérvényesítési lehetőségek sem jelentenek minden egyén számára megoldást, így a diplomáciai védelem helyett alkalmazható nemzetközi eszközt. Ebben a tekintetben pedig a változás mindenképpen egyértelmű. A korábbi gyakorlattól eltérően a Nemzetközi Bíróság már egyértelműen nem arra törekedett, hogy a diplomáciai védelem intézményét különválassa az emberi jogok védelmétől, hanem a diplomáciai védelem általános szabályainak alkalmazása mellett egy sokkal koncentráltabb egyéni jogvédelem megteremtésére törekedett.

*Dr. Schiffner Imola
egyetemi tanársegéd*

Szabó Zsolt „A parlamenti vizsgálóbizottságok tevékenysége és szabályozása Magyarországon és külföldön” címmel védte doktori értekezését.

Az utóbbi évek magyar parlamenti vizsgálóbizottságainak tevékenysége – vagy inkább eredménytelen létezése – ráirányította a figyelmet a parlamenti vizsgálati jog szabályozatlanságára. A vizsgálatindításra vonatkozó kisebbségi jog nem érvényesül maradéktalanul, a bizottságok nem rendelkeznek azokkal az eszközökkel, amelyek lehetővé tennék az eredményes bizonyítást, valamint az eljárás során nem garantált az állampolgárok jogvédelme. Az Alkotmánybíróság 50/2003. (XI. 5.) AB határozatában szintén hiányosságokat állapított meg, és az Országgyűlést törvényi szabályozás megalkotására kötelezte.

A disszertáció a parlamenti vizsgálati jog nemzetközi és hazai történetét, elméletét, szabályozását, és gyakorlatát mutatja be, kettős céllal:

Dr. Szabó Zsolt

– rendszerezni a hazai és külföldi (elsősorban európai és USA-beli) tapasztalatokat, és szabályozási modelleket,

– ezek alapján támpontokat adni a jövőbeli magyar szabályozás megalapozásához.

A disszertáció a fogalmi-rendszer-tani, történeti és összehasonlító módszer mindegyikét alkalmazza. Az első fejezet tárgya a parlamenti ellenőrzés funkció-jának és mai sajátosságainak általános bemutatása, a különböző ellenőrzési eszközök rendszerezése. Ezt követi a vizsgálóbizottság fogalmának meghatározása, valamint elhelyezése az ellenőrzési eszközök rendszerében. Míg jogi felelősséget a bíróságok vizsgálnak, a parlamenti vizsgálat célja a politikai felelősség megállapítása, amely a vizsgálat tárgyáról folytatott nyilvános vitában, esetleg a plénum általi politikai felelősségre vonásban ölt testet. A parlamenti vizsgálat során nincs független, a feleken kívül álló, semleges döntőhatalom, mint a bírósági eljárásban, és – néhány ország kivételével – az eljárásban nincs vádlottíhoz hasonlítható pozíció sem.

A vizsgálóbizottság fajtáinak, a vizsgálóbizottságok és állandó bizottságok viszonyának tárgyalása (II. fejezet) után a vizsgálóbizottság mint politikai eszköz bemutatása, a politikai rendszerben betöltött szerepének elemzése következik, különös tekintettel a nyilvánosság szerepére, és a vizsgálati jog kisebbségi kialakításának jelentőségére (III. fejezet). A parlamenti vizsgálati jog egyik fő kérdése a politikai rendszerben, hogy az ellenzék milyen mértékben élhet vele. Mivel a parlamentáris kormányzati rendszerben az ellenőrzés elsősorban az ellenzék feladata, a kisebbségi jogoknak nemcsak a vizsgálatindítás, hanem a bizonyítási folyamat során is érvényesülniük kell.

A vizsgálatot indítványozók eredeti szándéka nem valósulhat meg, ha a bizottságon belül a parlamenti többséget képviselők döntései határozzák meg az eljárást. Az eljárás során kisebbségi jogok szóba jöhetnek a plenáris vita kezdeményezésénél (a vizsgálatot elrendelő határozathoz vagy a vizsgálati jelentéshez kapcsolódva – Ausztria), az egyes bizonyítékok állításánál a vizsgálóbizottságon belül (Németország, Portugália). Sok országban azonban egyáltalán nem találkozunk kisebbségvédelmi szabállyal a parlamenti vizsgálati eljárásban (pl. Franciaország, Belgium, Románia Írország, Svájc). A vizsgált országok többségében a kisebbség legfeljebb indítványozási joggal rendelkezik, néhány országban azonban – német mintára – a kisebbség indítványára kötelező létrehozni a vizsgálóbizottságot. A kötelező kisebbségi indítványon, és a többség által elfogadandó, egyszerű indítványon alapuló vizsgálat-indítási eljárás (a vizsgálóbizottság felállítása) több országban eltérő: a kisebbségi indítvány érvényesülését általában külön szabályok biztosítják az általános szabályok szerinti döntéshozatali eljáráshoz képest. Szlovéniában a kétféle eljárást eltérően is nevezik: a kötelező kisebbségi indítványt *követelésnek*, a többségi döntésre vonatkozó, a kisebbségi kvótát el nem érő kezdeményezést pedig *kérésnek*. A „minősített” parlamenti kisebbség jelenleg Németországban (a képviselők 1/4-e), Portugáliában (1/5), Liechtensteinben (1/4), Szlovéniában (1/3), Albániában (1/4), Litvániában (1/4), és Magyarországon (1/5) jogosult vizsgálóbizottság felállítását kikényszeríteni.

A következő fejezetben a vizsgálat kereteinek, azaz feltételeinek és korlátainak feltérképezése következik

(IV. fejezet). Ezt a részt történeti fejezet követi, a parlamenti vizsgálati jog kialakulásának és fejlődésének bemutatásával, az európai országokban, a téma szempontjából nem mellőzhető Egyesült Államokban, valamint – röviden, a teljesség igénye nélkül – a világ néhány más országában, az Európai Parlamentben, illetve Magyarországon. (V. fejezet). Az angolszász országokban a parlamenti vizsgálati joga korán (Angliában már a középkor folyamán) kialakult, a törvényhozás e hatáskörét kezdettől a parlament hatásköre természetes részének tekintik, és alkotmányos, vagy törvényi deklaráció nélkül is elismerik. A kontinentális országokban ugyanakkor a parlament csak az alkotmányban, parlamenti házszabályban, esetleg külön törvényben biztosított vizsgálati jogával élhet, így a parlamenti vizsgálati joga is később nyert elismerést. A vizsgálatok célja az angolszász országokban a kormány tevékenységének, politikájának folyamatos ellenőrzése, akár annak befolyásolása. A kontinensen – a kormányt a hatalommegosztás elvéből fakadóan megillető döntési szabadság miatt – csak egyedi ügyekben indított, lezárt, *ex post* vizsgálatok megengedettek, amelyek célja lezárt ügyekben politikai felelősség megállapítása, és nem a kormány döntéseinek befolyásolása. Míg az angolszász országokban a vizsgálóbizottságok inkább állandó parlamenti szervek, a kontinensen az *ad hoc* elv az uralkodó, és az állandó bizottságok inkább a törvényhozásban vesznek részt. Ennek következtében az angolszász országokban a vizsgálatok száma magasabb, mint a kontinensen. Az angolszász országokban a parlamenti vizsgálatok komoly hatást fejtenek ki a közéletben, valódi befolyással voltak a politikai viszonyokra. A konti-

nentális Európában az amerikai típusú nyilvános meghallgatás bevezetése által e testületek valamelyest felértékelődtek, de – néhány ismertebb esettől eltekintve – továbbra is inkább csak mérsékelt súlyuk van.

A kontinentális felfogás szerint a vizsgálat ura a parlament egésze: a vizsgálat tartalmát a plénum határozza meg, a vizsgálóbizottság munkájának célja a plénum vizsgálati jelentésben történő tájékoztatása, és esetleges intézkedések megtételére is kizárólag a plénum jogosult. Az angolszász országokban a bizottságok önállósága nagyobb. Itt a közérdekű, nagy horderejű ügyek kivizsgálása, és közéleti tisztázása – az átpolitizált vizsgálatok elkerülése érdekében – nem parlamenti monopólium, erre a célra inkább a kormány hoz létre többnyire tekintélyes tudósokból, bírókból álló testületeket. Angliában már a 20. század elején általánossá vált az átpolitizált parlamenti vizsgálatok iránti szkeptikus hozzáállás, amely a kontinensen csak a század második felében volt tapasztalható. Az angolszász felfogás szerint a közvizsgálat indításával a kormány nem elhárítja magáról a felelősséget, hanem éppen magára vállalja azt, azáltal, hogy az ügy felderítését, és a hiba elhárítását a saját feladatának tekinti.

A történeti részt a parlamenti vizsgálati jogra vonatkozó hatályos jogforrások (alkotmány, házszabály, vizsgálóbizottsági törvények) bemutatása követi, melyben a magyar helyzetet részletebben ismertetem, kitérve az Alkotmánybíróság említett határozatára, és az eddigi szabályozási kísérletekre (VI. fejezet). A vizsgált országok többségében (25) az alkotmány deklarálja a parlamenti vizsgálódási jogát. A kivételeket egyrészt a skandináv országok képezik, ahol a parlamenti ellenőrzés más eszköz-

zei használatosabbak, másrészt néhány közép-európai ország (Litvánia, Észtország, Szerbia, Macedónia, Szlovákia), valamint az Egyesült Királyság, amely nem rendelkezik írott alkotmánnyal. Számos alkotmány tömören csupán arról rendelkezik, hogy a parlament létrehozhat vizsgálóbizottságokat (Hollandia, Belgium, Franciaország). Ennél csak kicsit többet mondanak azok az alkotmányok, amelyek szerint a vizsgálat tárgya valamely *konkrét (egyedi) ügy* lehet (Svájc, Lengyelország, Törökország, Albánia, Bulgária, Lettország). A részletesebb alkotmányos szabályozásra példa a német alaptörvény 44. szakasza, amely négy bekezdést is szentel a témának, és maga rendez több fontos tartalmi és eljárási kérdést. A részletes eljárási szabályokat általában a parlamenti házszabályok tartalmazzák. Tíz ország (Németország, Hollandia, Belgium, Portugália, Spanyolország, Dánia, Lengyelország, Szlovénia, Lettország, és Albánia) ezen felül rendelkezik a parlamenti vizsgálóbizottságok eljárását a teljesség igényével szabályozó, hatályban lévő törvénnyel, míg Ukrajnában a parlament által elfogadott törvény az elnöki vétó miatt nem lépett hatályba. Franciaországban egy törvényerejű rendelet egy része rendezi az eljárás legfontosabb kérdéseit. Ausztriában és Csehországban is törvényi szintűek a vonatkozó szabályok, hiszen az azokat tartalmazó parlamenti házszabály törvényerőn van.

A következő fejezet a parlamenti vizsgálati eljárás részletes szabályait mutatja be, a bizottság létrehozásától a jelentés plénum általi tárgyalásáig (VII. fejezet). A vizsgálóbizottságokat minden vizsgált országban parlamenti határozattal (Olaszországban törvénnyel) állítják fel, mely tartalmazza a vizsgálat

tárgykörét, azaz a bizottság feladatmeghatározását. A vizsgálóbizottságok összetétele az országok túlnyomó többségében a plénumnak megfelelő arányokat tükrözi, többnyire kifejezett szabályozás alapján, azzal, hogy minden frakciónak biztosítani kell a tagságot. Néhány országban (Ausztria, Bulgária) az arányos összetétel nem előírás, de a gyakorlatban alkalmazzák. Paritásos megoldást (kormány és ellenzék egyenlő arányú részvétele) kizárólag a magyar Házszabály ismer. A tagokat többnyire – előzetes politikai megállapodás után, formálisan – a plénum választja, de előfordul, hogy az egyes frakciók közvetlenül delegálják (Németország). Írországban, Svájcban és az Egyesült Királyságban azonban a tagok jelölését egy külön grémium végzi.

A vizsgálóbizottságok többnyire egységesek a tekintetben, hogy a parlament alkotmányos hatáskörébe tartozó (ezáltal a hatalommegosztás elvét tiszteletben tartó) közérdekű ügyeket vizsgálnak, azonban nagy eltérések mutatkoznak a parlamenti és bírósági vizsgálat viszonyát illetően. Egyes országokban, az ugyanabban a témában folyó bírósági eljárás automatikusan a parlamenti vizsgálat lezárását eredményezi (Franciaország, Írország), máshol a kétféle eljárás egy időben, párhuzamosan is folyhat, függetlenül egymástól (Németország). Eljárásuk során a vizsgálóbizottságok sok országban a bíróságokéhoz hasonló hatáskörökkel rendelkeznek (Belgium, Albánia). Előfordul, hogy egyenesen a büntető-eljárás szabályainak alkalmazását írják elő az eljárás során (Németország). A legfontosabb bizonyítékok mindenhol a tanúk (beleértve köztisztviselőket is) és szakértők nyilatkozatai, valamint a különböző hivataloktól bekért akták,

dokumentumok. A tanúkihallgatást szabályozó országok esetén megtaláljuk a megtagadási okokat is (állam- vagy hivatali titok, önvádra kötelezés tilalma), a hamis tanúzást általában büntetendőnek tartják a parlamenti vizsgálati eljárás során is. Szankciók vizsgálóbizottság általi kiszabására azonban csak az országok egy szűkebb körében van mód (Németország), néhány esetben ezeket az alapjogi védelem érdekében bíróság fogatosítja (Belgium).

A vizsgálóbizottság munkáját mindenhol a plénumnak tett írásos jelentéssel zárja, amely több országban a plénumon mindig, kötelezően megvitatásra kerül (Románia) és nyilvános. A vizsgálóbizottság a parlamenti ciklus végén automatikusan megszűnik (diszkontinuitás elve, kivétel Olaszország és Hollandia, ahol a bizottság csak a parlament kifejezett aktusával szűnik meg, e nélkül azonban továbbél, és az új parlament összetételének megfelelően új tagokat kell bele választani).

A dolgozat végén *de lege ferenda* jelleggel javaslatot teszek egy lehetséges jövőbeli hazai vizsgálóbizottsági szabályozás koncepciójára (VIII. fejezet). A parlamenti vizsgálati jog szabályozása során mindenképpen szükséges az alkotmány módosítása, hiszen a vizsgálóbizottság olyan állami szerv, amely önálló jogalanyként jár el, meghatározott jogok címzettje, eljárása során kívülálló természetes és jogi személyek jogait és kötelezettségeit érinti, ezért jogállását alkotmányos szinten kell garantálni. Az alkotmánynak a vizsgálat tárgykörének kereteit (az Országgyűlés hatásköre), a vizsgálóbizottság létrehozására vonatkozó kisebbségi jogot, és a vizsgálóbizottság bizonyítását segítő hatásköröket (tanúzási kötelezettség) tartalmaznia kell. A további szabályok

a Hárszabály keretei között kaphatnak helyet, a vizsgálóbizottság külső jogviszonyait érintő kérdések pedig külön törvényben. A helyes munkamegosztás a jogforrások között nézetem szerint az, ha az alkotmány a vizsgálóbizottság külső viszonyainak alapszabálya, melyet a vizsgálóbizottsági törvény fejt ki, a belső viszonyokról pedig a Hárszabály rendelkezik.

A kisebbségi indítvány alapján felállítandó vizsgálóbizottság létrejöttét automatikussá kell tenni, a parlamenti többség jóváhagyását igénylő döntéseket ki kell iktatni. Az indítványozók részére meg kell nyitni az alkotmánybírói jogorvoslat lehetőségét arra az esetre, ha kisebbségi joguk nem érvényesülne. Indokolt abszolút határidőket meghatározni a vizsgálat legrövidebb és leg hosszabb idejére. A vizsgálóbizottság összetételének a jelenlegi paritás helyett a plenáris arányok szerint kellene alakulnia, azzal, hogy az elnöki tisztséget a vizsgálat indítványozói közül kell betölteni. A bizonyítékok felvételének főszabálya szerint nyilvánosnak kell lennie, és a vizsgálóbizottság tagjai egygyede által indítványozott bizonyítást fel kell venni. A közügyek nyilvános megvitatása követelményének érvényesülése érdekében a jelentésnek nyilvánosnak kell lennie, és róla kisebbségi kérésre plenáris vitát kell tartani. A jelenlegi gyakorlatot, mely a jelentés elfogadását plenáris szavazáshoz köti, meg kell szüntetni, mivel ez pusztán formális döntés volt, és a politikai erőviszonyok szerint alakult.

A vizsgálóbizottság külső jogviszonyait törvényben kell szabályozni. Rögzíteni kell, hogy a vizsgálóbizottság előtt mindenki köteles nyilatkozatot tenni, vagy a szükséges bizonyítékot szolgáltatni. A vizsgálóbizottság min-

den, a büntetőeljárásban használatos szükséges bizonyítékfajta felhasználhat tevékenysége során. Meghallgathat tanúkat, szakértőket, bekérhet tárgyi bizonyítékokat, dokumentumokat. Bizonyítási tevékenysége során a vizsgálóbizottság hatóságként jár el. A bíróságok és más hatóságok kötelesek eleget tenni a vizsgálóbizottság bizonyítás körében tett megkeresésének. A Kormány, a felügyelete alá tartozó szervek, hatóságok, közjogi személyek, önkormányzatok kötelesek kiadni a vizsgálóbizottság által kért bizonyítékokat, különösen dokumentumokat, iratokat.

A törvénynek ki kell mondania, hogy a vizsgálóbizottság által idézett, nyilatkozattételre kötelezett személynek megjelenési, nyilatkozattételi, és igazmondási kötelezettsége van. Ha ezeket nem teljesíti, eljárási szankciók sújtják: rendbírság, illetve – bíróság általi elrendeléssel – rendőrségi elővezetés.

Az eljárás során érvényesülnie kell az önvádra kötelezés tilalmának is. Alkalmasnak tűnik a büntetőeljárás tanúkra vonatkozó szabályainak (Be. 79–94. §§) alkalmazását rendelni. A vizsgálóbizottság bírósági eljárási képességét biztosítani kell annak érdekében, hogy képes legyen megvédeni határozatait bírósági megtámadás esetén, valamint, hogy jogsértő határozatait bírói úton felülvizsgálhatók legyenek. Bár a jelentés nem bírálható felül bírósági úton, fontos, hogy az eljárási szankciók tekintetében az érintetteknek legyen jogorvoslati lehetősége, ehhez pedig arra van szükség, hogy a vizsgálóbizottság perképes legyen. A vizsgálóbizottság határozatai (például az eljárási szankciókat elrendelők) ellen meg kell nyitni a jogorvoslat lehetőségét.

*Dr. Szabó Zsolt
PhD hallgató (KGRE)*

Téglási András „A tulajdonhoz való jog alkotmányos védelme” címmel védte meg doktori értekezését.

A tulajdon kétségtelenül a társadalom legalapvetőbb intézménye, amely az egyes emberek életében és a gazdaságban is kiemelkedő szerepet játszik. Nem pusztán arról van szó, hogy a tulajdon az egyéni szabadság érvényesülésének egyik, ha nem a legfontosabb feltétele, hanem arról is, hogy az emberi társadalom eddigi történetét a tulajdonért és a tulajdon ellen vívott harcok történeteként is felfoghatjuk. A mindenkori tulajdoni rend döntő mértékben meghatározza egy adott társadalmi és gazdasági berendezkedés jellegét, a tulajdonjog szabályozása pedig az állam szuverenitásának egyik megha-

tározó elemeként is megjelenik. Ugyanakkor a tulajdon biztosítja az egyes emberek, illetve magának a közösségnek és

Dr. Téglási András

az államnak az uralmát az anyagi javak és erőforrások felett, de ez határozza meg a javak elosztását is. A tulajdon formái, a tulajdonviszonyok szabályozása mindig is híven tükrözi egy adott korszak, társadalom viszonyait, és természetesen azok változásait, fejlődését is. Nem mindegy tehát, hogy egy adott társadalomban milyen szociális, politikai vagy társadalmi változások mennek végbe, és ehhez hogyan igazodik maga a tulajdoni rendszer. Ráadásul a tulajdon fogalma, jelentése mindig is a jogirodalmi viták középpontjában állt, és az egyes történelmi korszakok, illetve politikai áramlatok alapvetően befolyásolták.

A tulajdon kizárólagos és másokat kirekesztő jellegéből adódóan *eo ipso* védelemre szorul. A már megszerzett javak védelme nélkül ugyanis az egyén önállósága, függetlensége is sérelmet szenvedhet. Ennek különféle eszközei alakultak ki a történelem során. A legtipikusabb magának a tulajdonosnak a tulajdonát érő támadások jogos önhatalommal történő elhárítása, amely önmagában a *bellum omnium contra omnes* elvéhez történő visszatérést jelentené. Ezért az állam a jog lehetséges eszközeivel mindig is igyekezett a jogtalan támadásokkal szemben a tulajdonosok segítségére sietni. A klasszikus magánjog kialakulásával azonban a közjogi és magánjogi (büntetőjogi és polgári jogi) eszközök nem váltak szét, a szankciók mértéke pedig a bűnösség fokához (és nem a tulajdonban okozott kárhoz) igazodott, és a vagyoni jellegű büntetések mellett sokszor személyi jellegű szankciókat (például a kézlevágás) alkalmaztak. Az évezredes jogfejlődés eredményeként alig egy-két évszázada alakult ki a tulajdonjog védelmének mai eszköztára, de ez a fejlődés még

nem zárult le. A tulajdon elleni legsúlyosabb támadással szemben a büntetőjog nyújt védelmet, amikor a vagyon elleni bűncselekményeket pönalizálja, a kisebb súlyú cselekményeket pedig szabálysértésként szankcionálja. Amennyiben a vagyonban okozott károkozó magatartás nem éri el a bűncselekmény illetve a szabálysértés szintjét, azaz nem veszélyes a társadalomra, a közösségre, akkor a károsult az igényét a polgári jog keretein belül érvényesítheti.

A történelem során világossá vált, hogy az egyén tulajdonát nemcsak a másik egyéntől, hanem *magától az államtól is védelmezni kell*. Ennek következtében az alkotmányosság egyik alapelveként kezdett megfogalmazódni a *tulajdon szabadsága, a tulajdon szabadságára* épülő polgári társadalmi berendezkedés. Ha a polgári kor történeti előzményeibe belegondolunk, jól látható, hogy a mindenkori kormányzat lényegében bármikor jogot formálhatott – és formált is – arra, hogy beavatkozzon, belenyúljon az egyének tulajdoni-vagyoni viszonyaiba. Példaként említhető a középkori adománybirtokok visszavételének lehetősége, aminek kapcsán már nagyon korán látszik, hogy az államnak a tulajdonra vonatkozóan van egyfajta elvonási joga. Ennél még szélsőségesebb példa a középkori oszmán birodalomban a nagyvezérek helyzete, akik lényegében rabszolga-státuszúak voltak, ezáltal életük és vagyonuk elvételét az állam (amely a szultán személyében testesült meg) tulajdonképpen bármikor elrendelhetette.

Ezek a klasszikus polgári tulajdon megjelenésének olyan történelmi előképei voltak, amelyek során az állam – a kor felfogása szerint – jogszerűen avatkozhatott be az egyéni tulajdoni viszonyokba, és foszthatta meg az egyéneket

a tulajdonuktól. Ezáltal viszont automatikusan jelent meg az az igény, hogy a tulajdont az állam ne csak a polgárok egymás közötti (magánjogi) viszonyai-
ban, hanem *a polgárok és az állam közötti* (elsősorban közjogi) relációkban is – törvényi, elsősorban alkotmányi szinten – védje és garantálja. Ily módon tehát a tulajdon alkotmányi szintű védelme egyben az államhatalom legfőbb korlátjaként jelenik meg.

Természetesen a későbbi idők, elsősorban a fasiszta illetve kommunista uralmak magántulajdont közvetlenül sértő, az egyéni tulajdonnal szemben a közösségi tulajdont előnyben részesítő eszméi még erőteljesebben támasztották alá a tulajdon állammal, illetve magával az állam által alkotott joggal szembeni alkotmányi védelmének szükségességét. Az értekezés szerzője a tulajdon alkotmányos védelmének tárgyalása során szükségesnek tartotta a tulajdonnal összefüggő alapvető kategóriák (úgy mint a tulajdon, a tulajdonjog, a magán- és közjogi tulajdonfogalom) egymástól való elhatárolását, illetve egymáshoz való viszonyának meghatározását. Az értekezés áttekinti a tulajdonhoz való jog alkotmányos védelmének kialakulását, történeti hátterét, és a magyar Alkotmánybíróság erre vonatkozó gyakorlatát.

A tulajdonhoz való alkotmányos jog egyike a legrégebben megjelenő alapjogoknak, *első generációs emberi jog*. A tulajdonhoz való jog alkotmányos alapjogként illetve emberi jogként való megjelenése a felvilágosodással és a polgári átalakulással veszi kezdetét, amikortól kezdve már nem csupán egyes kiváltságos rétegek, hanem az egész emberiség számára is garantálnak bizonyos jogokat, így a szabadságot és a tulajdont. Nem véletlen, hogy ez a két jog

– a szabadság és a tulajdon – egyszerre, egyidejűleg, a korábbi feudális társadalmi rend felbomlásával jelenik meg, mint egymást feltételező alapvető jog.

Könnyen belátható, hogy ahol nincs az embereknek tulajdona, ott igazából tényleges szabadságjogokról sem lehet beszélni. *A tulajdonhoz való jog* tehát valamennyi szabadságjog „anyajogaként” is felfogható ebben az értelemben, és kialakulását, sőt funkcióját tekintve is *az első generációs jogok közé sorolandó*. A tulajdonhoz való jognál ugyanis az államtól kell védeni az egyén tulajdonát – az állam által. A tulajdonhoz való jog mai formájában az 1989/90-es rendszerváltozással végbemenő átfogó alkotmányrevízió során került be a magyar Alkotmányba. Értelemszerűen a szocializmus időszakában a magántulajdon szentsége helyett a köztulajdon, az állami tulajdon elsőbbsége volt a jellemző.

Dolgozatomban különös hangsúlyt fektetek a tulajdonnal kapcsolatos fogalmak, úgy mint a *tulajdon* – *tulajdonjog* – *tulajdonhoz való jog* kategóriáinak egymástól való elhatárolására, megkülönböztetésére, melyeket a közbeszédben gyakran összekevernek, szinonimaként használnak. A „*tulajdon*” fogalma nem jogi, hanem közgazdasági fogalom. A *tulajdonjog* a polgári jogi jogalanyok közül név szerint megjelölt jogalanyt megillető olyan jog, aminek alapján a tulajdonos egy meghatározott dolgot birtokolhat, használhat és a dologgal rendelkezhet, s e jogok gyakorlásának megzavarásától mindenki más tartózkodni köteles.

Az értekezés külön részt szán a tulajdonhoz való jog mint alkotmányban biztosított alapjog fogalmának. Ahhoz, hogy konkrétan meg tudjuk határozni, hogy az egyes jogágazatok

védelmi köre mire terjed ki, meg kell határozni annak tárgyát. A polgári jogi tulajdonjog tárgya minden birtokba vehető dolog, pénz, értékpapír, valamint a dolog módjára hasznosítható természeti erő. Ezzel szemben a büntetőjogban például a lopást csak ingó dolgokra lehet elkövetni, de a büntetőjog természetesen más büntetőjogi tényállás keretében szankcionálja az ingatlan „ellopását” is (mondjuk okirat-hamisítás címén). Ennek analógiájára az alkotmányjog esetében is definiálnunk kell, hogy a tulajdonhoz való jog, mint *par excellence* alkotmányjogi kategória mit takar.

A tulajdonhoz való jog alkotmányban történő biztosítása alapvetően három dolgot kell, hogy jelentsen: egyrészt a tulajdonosi jogállás garanciáját, a tulajdonszerzéshez való jogot; másrészt védelmet a polgári jogi tulajdonjog elvonásával (kisajátítás) szemben (abszolút és feltétlen védelem); harmadrészt pedig védelmet a polgári jogi tulajdonjog korlátozásával szemben (ez már feltételes és relatív védelem). Az alkotmányjogi tulajdonfogalom tehát nem azonosítható egy az egyben a polgári jogi tulajdonnal. Az Alkotmány ugyanis nemcsak a polgári jogi tulajdont biztosítja. Természetesen azt is: az alkotmányos tulajdonfogalomnak részelemét kell képeznie a *magánjogi tulajdonnak* is. Azonban a tulajdonhoz való jog kapcsán nem *kizárólag* egy dologi jogi kategóriáról van szó, hanem a tulajdonosnak (legyen az akár természetes vagy jogi személy) arról az *alanyi jogáról*, amely – mint az állammal szembeni közjogi igény – garanciát nyújt neki az állammal szemben az ő tulajdonosi pozíciójába – jogalkotás által – történő beavatkozástól. A tulajdonhoz való jogból tehát – ahogy erre *Vörös Imre*

alkotmánybíró 64/1993. (XII. 22.) AB határozathoz fűzött párhuzamos indokolásában rámutatott – az államnak az a kötelezettsége keletkezik, hogy biztosítsa a tulajdonhoz jutás elvi lehetőségét, a már megszerzett tulajdon védelmét, és a tulajdonjog korlátozása elleni garanciákat. A tulajdonhoz való jogra tehát az *állammal szemben* lehet hivatkozni.

A tulajdonhoz való jog *tartalma* nemcsak a polgári jogi tulajdonjog, hanem mindez az Alkotmánybíróság egyes konkrét indítványokkal kapcsolatban hozott határozatai révén kiegészül(het), és ki is egészült egyéb közjogi jogosultságokkal (mint pl. egyes társadalombiztosítási juttatások). Más elemeiben ugyanakkor kevesebb, mint a polgári jogi tulajdonjog, hiszen például adók ellen nem nyújt védelmet. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában egészen 1993-ig egy tisztán polgári jogias megközelítést figyelhetünk meg, amelynek során a testület a tulajdonhoz való jogot – ha nem is kifejezetten kimondva – a klasszikus polgári jogi triásszal, azaz a birtoklás és használat, valamint a rendelkezés jogával – mint ezen alapjog lényeges tartalmával – azonosította. A 64/1993. (XII. 22.) AB határozat viszont elválasztotta a tulajdon polgári jogi és alkotmányjogi fogalmát. Ezt követően az Alkotmánybíróság fokozatosan kiterjesztette a tulajdonvédelmet a polgári jogi tulajdonon kívüli egyéb dologi, majd kötelmi jogi jogosultságokra, sőt közjogi igényekre.

A kiterjesztés alapjául lényegében a tulajdon autonómiabiztosító funkciója szolgált. Ezek közül a legnagyobb hatású a társadalombiztosítási igények tulajdonná minősítése volt, amely lehetővé tette a Bokros-csomag „megnyirbálását”. (Erre mind a mai napig hivatkoz-

nak, még a mostani nyugdíj-szabályok kapcsán is). Azok a *közjogi jogosultságok*, amelyek az Alkotmány alapján tulajdonvédelem alatt állnak, alapvetően két csoportba oszthatók: egyrészt társadalombiztosítási jogosultságok, de csak a járulékfizetési kötelezettségen alapulók. Az AB a *táppénzre*, a *hozzátartozói nyugellátásra* vonatkozó jogosultságot nyilvánította a tulajdon alkotmányos védelmének hatálya alá tartozónak. Az alkotmányos tulajdonvédelem alatt álló közjogi jogosultságok másik csoportja a valamely tevékenység végzésére vonatkozó hatósági engedély alapján fennálló jogosultságok: ha a jogosult az engedély alapján a tevékenységet *rendszeres jövedelem* szerzése céljából gyakorolta, vagyis ha a jogosult engedély birtokában végez valamely gazdasági tevékenységet, ami a hatósági engedélynek gazdasági értéket ad.

Mivel az alkotmányjogi és a polgári jogi tulajdonjog nem azonos kategória, el kell fogadnunk azt is, hogy ezek korlátozására is eltérő alkotmányossági mérce lehet irányadó. Ez alapján a *kisajátítást és a tulajdonhoz való jog korlátozását el kellene választani egymástól*. A közjogi kisajátítás ugyanis a polgári jogi tulajdonjog elleni elvonással szembeni alkotmányos védelmet jelenti azonnali, feltétlen és teljes kártalanítás mellett. Az AB viszont rávetítette ezt a mércét a tulajdonhoz való jog korlátozására is. A 64/1993-as AB határozat óta a testület szerint a tulajdonhoz való jog egyéb – kisajátításnak nem minősülő – korlátozását az egyszerű közérdek is indokolhatja. Értekezésemben fel kívántam hívni a figyelmet arra, hogy a közérdek „túlzott mértékű tiszteletbe állítása” veszélyeket hordozhat magában, vagyis, hogy „közérdek az, amire a jogalkotó azt mondja, hogy közérdek és punk-

tum”, azaz a közérdekűség különösebb vizsgálat nélküli elfogadása a gyakorlatban akár táptalajul szolgálhat a „közérdek köntösébe” bújtatott magánérdek érvényre juttatásának, *horribile dictu* a közvagyon „elherdálásának”.

Ennek alátámasztására a jogirodalomban megjelenő számos tanulmányt és konkrét bírósági eseteket (Strasbourgától Amerikáig) is felvontattam. Az egyik ilyen leghíresebb eset az Egyesült Államokban az ún. *Poletown-ügy* volt 1981-ben, amelyben a Michigani Legfelsőbb Bíróság lehetővé tette Detroit városának, hogy közel 4200 lakost kilakoltasson egy multinacionális *magánvállalat*, a General Motors beruházásának megvalósulása érdekében. Az Egyesült Államokban egyébként azóta rájöttek az ebben rejlő gyakorlat veszélyeire (pl. a General Motors beruházása kapcsán többen kimutatták, hogy a beruházás végül több káros hatással és költséggel járt, mint amekkora nyereséget hozott), és a legújabb bírósági gyakorlat már ennek épp ellenkezőjét mutatja.

Értekezésben próbáltam érzékeltetni, hogy a tulajdon *egyéni*, cselekvési autonómiát biztosító funkciója és *szociális* funkciója között állandó, már-már évszázadokon át tartó feszültség tapasztalható. Kérdés persze, hogy ki és hol húzza meg a kettő között a határt? Értekezésemben erre és még számos, a tulajdon alkotmányos védelmével kapcsolatban felmerülő kérdésre keres(t)em a választ, ám sok esetben inkább egy-egy probléma alapos körüljárására, mintsem – nem lévén a „bölcsek kövének” birtokában – végleges, egyértelmű válaszok megadására törekedtem.

Dr. Téglási András
mb. egyetemi oktató
(BCE-KIK, NKE-KTK)

„A könyvek néma mesterek...”

2011. június 22-én hagyományteremtő jelleggel került megrendezésre az I. Jogi Kari Könyvünnep a kar épületének tetőtéri Társalgójában. A könyvkiállítással és könyvbemutatóval egybekötött rendezvény ünnepélyes, ám mégis barátságos keretek között irányította rá a figyelmet a kar oktatóinak szakmai eredményeire, a szegedi jogi kari „könyvműhely” egyre szélesebb skálán mozgó tudományos kötetekre.

A könyvünnep keretében a liftből kilépve a kar oktatói által jegyzett tankönyvek, monográfiák, különféle kötetek kiállítása várta az olvasót. A pici előtér egy délutánra igazi könyvbirodalommá változott, amely a „szegedi jogi iskola” tudományos munkásságának eredményeit, valamint a Pólay Elemér Alapítvány segítő támogatását méltó módon jelenítette meg. A különféle

vékonyabb, vastagabb, színesebb és egy színű kötetek között, amelyek szinte a jogtudomány valamennyi területét felölelték, nem csupán magyar nyelvű, hanem az idegen nyelven publikált kiadványok is helyet kaptak a polcokon.

A kiállítás mellett a könyvbemutató is gazdag és érdekes programmal kecsegtette az érdeklődőket. A rendezvényen a Dékán Úr köszöntőjét követően bemutatott könyvek és sorozatok, valamint a kar tudományos folyóiratának megújulása széles palettáját érintette a kar tudományos életének. A könyvbemutató alkalmával *Dr. Balogh Elemér* professzor előadásában a Pólay Elemér Alapítvány változatos könyvsorozataival ismerkedhettünk meg. Az alapítvány által kiadott sorozatok között bemutatásra került a *Pólay Elemér Alapítvány Tansegédletei* címet viselő

Volt mit lapozgatni...

Dr. Tóthné Dr. Fábián Eszter és Dr. Hegedűs
Andrea mustrálják a tájékoztató füzeteket

jegyzetgeneráció, amely minden évben más-más színnel örvendezteti meg karunk hallgatóit. Ezt követően karunk oktatóinak tudományos eredményeit megjelenítő „zöld” könyvsorozat került a figyelem középpontjába, amely publikálási lehetőséget teremt a szegedi iskola oktatói számára a különféle monográfiák, szakkönyvek, doktori disszertációk tudományos eredményeinek a megjelenítésére. Mindemellett az alapítvány támogatásában – annak szakkönyvkiadói minőségében – két további sorozat is útjára indult: az egyik az alapnormák kommentárokkal kiegészített magyarázatainak a közzétételére hivatott (*Fundamenta Fontium Iuris*), a másik pedig az oktatói tapasztalatok szélesebb körű összefoglalóit nyújtja az olvasók számára (*Lectiones Iuridicae*).

Az alapítvány támogató tevékenységének a bemutatását követően Dr. Siptai István egyetemi tanár tárta a nagyközönség elé Dr. Ruszoly József professor emeritus „Európai jog- és al-

kotmánytörténelem” című, kézikönyv rangjára emelt tankönyvével kapcsolatban megfogalmazódott, méltató gondolatait. A mű, mely az alapítvány most indult tankönyvsorozatának (*Opera Iurisprudentiae*) első kötete – ötvözi a tudományos munka erényeit, a hallgatóknak pedig mellőzhetetlen tananyagot jelent a vizsgákra történő felkészüléshez. A tekintélyes vastagságú kötet a szerző oktatói munkásságának megkoronázását is jelenti, tudományos értékei többek között a címválasztásban, a történeti fejlődés egységes kezelésében, a bemutatott témák szerkezeti megközelítésében, a széles körben feldolgozott szakirodalmi apparátusban és a mű végén található szöszedetben testet öltve tükrözik egy élet munkásságát. A bemutatót követően az ismertetést a szerző hozzászólása is színesítette.

A programban ezt követően Dr. Gellén Klára egyetemi docens „A színlelt szerződés” című, 2008-ban megjelent művének a bemutatása következett, amely az érvénytelenségi esetkörökhöz kapcsolódóan tárgyalja a színlelt szerződések különféle megközelítési és viszonyítási aspektusait.

A délután következő részében negyedikként karunk tudományos folyóirata, a régi *Acta* – új *FORVM* kapta meg a főszerepet. Az új periodika bemutatására Dr. Homoki Nagy Mária egyetemi tanár vállalkozott, aki elődjére, Both Ödönre emlékezve meghatódottan nyitotta meg előadását – megtisztelőnek érezve azt a hálás feladatot, amely a folyóirat szerkesztésével rá hárult. Az *Acta* sokáig kísérté karunk történetét és tudományos életét, külső megjelenése is megszokottá vált már. Most azonban régi sorozatunk a megújulás útjára lépett, és a kar új tudományos folyóirataként *FORVM* címmel folytat-

*Dr. Stipta István egyetemi tanár bemutatja
Ruszoly József új tankönyvét*

ja tovább azt a hagyományt, amelyet 90 éven át öregbített. Az új folyóirat körünk egyre szigorúbb szakmai követelményeihez igazodva immáron új külsővel és önálló szerkesztőbizottsággal rendelkezik, valamint „A” kategóriás sorozatként viheti tovább egyetemünk és karunk hírnevét. A *FORVM* – nyitva az új és a fiatalabb generáció felé – mellékletében helyet ad az ifjú kutatók, doktoranduszok kibontakozó munkásságának is.

A könyvbemutató utolsó előadójaként *Dr. Jakab Éva* professzor aszszony ismertette a nagyközönséggel a Doktori Iskola támogatásával és az Akadémiai Kiadó gondozásában megjelenő kiemelt tudományos értékkel rendelkező monográfiák, doktori disszertációk publikálási lehetőségére hivatott újonnan induló könyvsorozatot. A sorozat első köteteként annak nyugatias, formatervezett külső megjelenésével együtt a „Borvétel és kockázat” című (általa írt) mű került bemutatásra.

A hivatalos program zárását követően a vendéglátók egy kis meglepetéssel is

várták az érdeklődőket: kellemes hangulatban eltöltött uzsonna teremtett alapot a baráti beszélgetéseknek, az olvasó kézbe vehette az eddig publikált köteteket, és első ízben csodálhatta meg az újonnan megjelent kiadványokat is. A kar életében megrendezett első könyvünnep annak kiemelt eredményét tekintve rávilágított azokra a tudományos értékekre, amely oktatóink munkásságának az eredményeképpen járult hozzá a tudomány és a jogi oktatás fejlődéséhez. Méltó megünneplését jelentette ez az alkalom a Pólay Elemér Alapítvány támogató kezeinek, a kar szakmai téren született eredményeinek, valamint a kiállított kötetek szerzőinek. A rendezvény annak sokszínű programkínálatát tekintve egy olyan délutánt valósított meg, ahol csak a könyveké volt a főszerep, és baráti, ám mégis ünnepélyes keretek között adott lehetőséget arra, hogy a hétköznapi rohanásában megállva figyelmünket egy kis időre a szegedi jogi kar oktatói tudományos munkásságának, a megjelent könyvekben rejtőzködő szakmai eredményeknek a fontossága felé fordíthassuk.

*Dr. Bakos Kitti
PhD hallgató*

Fogyasztóvédelem és büntetőjog

Magam részéről mindig fokozott várakozással veszem kezembe azokat a könyveket, tanulmányokat, amelyek címe a büntetőjog egy speciális területének feldolgozását ígéri, sokszor nagyon hatásosan. Az esetek nagy részében azonban csalódnom kell, mert az érdeklődést keltő cím olyan munkát takar, amely rosszabb esetben jogszabálygyűjtemény, jobb esetben talán némi magyarázat is kapcsolódik a száraz paragrafusokhoz. Néhány oldal, fejezet elolvasása után ezeket a könyveket és tanulmányokat csalódottan teszem le, s úgy érzem, hogy a szerző megtevesztett engem, a „könyv-fogyasztót”. Amikor kezembe vettem *Karsai Krisztina* „Fogyasztóvédelem és büntetőjog” című művét (HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2011.), nem volt kétségem afelől, hogy ezt a könyvet végig fogom olvasni, és nem maradok majd csalódott fogyasztó. Nemcsak azért, mert a *szerző* eddigi munkásságát figyelemmel kísérhettem, hanem azért is, mert a feldolgozott téma egyedi, érdekes és aktuális.

A fogyasztóvédelem büntetőjogi aspektusainak mélyreható vizsgálatára eddig még nem került sor a hazai szakirodalomban, annak ellenére, hogy szinte nem telik el úgy hét, hogy ne kapnánk hírt országos jelentőségű, komoly közérdeklődésre is számot tartó ügyekről. A gyakorlat továbbfejlesztése szempontjából is fontos, hogy a jogalkalmazók megismerjék a mértékadó elméleti álláspontokat és az egyes ügyek feldolgozásából eredő tapasztalatokat.

1. A könyv egy rövid bevezetést és módszertani összefoglalót követően

az elméleti alapvetésekkel kezdődik. Ebben a fejezetben a *szerző* a fogyasztói társadalomról alkotott elméleteket vázolja fel, középpontban a fogyasztóval, annak gondolkodásmódjával és kultúrájával. Az egyes elméleteken keresztül jut el ahhoz a megállapításhoz, hogy a fogyasztás életünk része, mindannyian fogyasztók vagyunk, fogyasztásunk során döntéseket hozunk, amelyet védelmezni kell a jog eszközeivel.

A fogyasztói társadalom kialakulásával szükségessé vált a fogyasztóvédelem kialakítása is. A *szerző* ismerteti ennek elvi alapjait, illetve jogi aspektusait: a fogyasztóvédelem alapjai a kötelmi jogban keresendők, mindazokban az előírásokban, amelyek a kereskedelmi kapcsolatokban a vállalt szolgáltatás teljesítését biztosítják. A fogyasztóvédelemben jelentős szerepe van a közigazgatási jognak, hiszen az intézményrendszerével és ennek keretén belül a hatóságok számára adott jogosítványokkal biztosítja az ajánlott és elfogadott szolgáltatás objektív minőségét.

Tágabb értelmezés szerint a versenyjog is védi a fogyasztói érdekeket azáltal, hogy hatósági eszközökkel igyekszik visszaszorítani a tisztességtelen piaci magatartásokat és kereskedelmi gyakorlatokat. A kisebb súlyú fogyasztóvédelmi jogsértésekkel szembeni fellépés lehetőségét a szabálysértési jog teremti meg. E jogágak és a fogyasztóvédelem kapcsolatának vizsgálatát követően jut el a *szerző* a büntetőjogi felelősségre vonás lehetőségéhez, amellyel kapcsolatban rögtön leszögezi: a határait nagyon pontosan meg kell vonni, hiszen a büntetőjogi szankciók járnak a leg súlyosabb következményekkel, amelyeket csak a leg súlyosabb jogsértések esetén lehet alkotmányosan alkalmazni.

Egy igényes jogi monográfia – bármennyire jelentős gyakorlati kérdésekkel foglalkozik is – nem nélkülözheti a választott téma elméleti alapjainak tisztázását. Erre már csak azért is sort kell keríteni, mert a gyakorlatban olyan problémás esetekkel is találkozhatunk, amelyek megoldása a még oly nagy szakmai tapasztalattal rendelkező bírák, ügyészek, ügyvédek számára is komoly fejtörést okoz. Ezeknek az eseteknek a megoldása csak a biztos alapokon álló, koherens rendszert alkotó elméleti alaptételek segítségével lehetséges. Az „Elméleti alapvetés” nagy része ilyen tételek megfogalmazását tartalmazza.

A büntetőjog a közösség számára fontos és lényeges értékeket, érdekeket tényállás alkotásával, büntetés kilátásba helyezésével igyekszik védeni. Az egyes tényállásokban megjelenő érdekeket, a tényállások által védett értékeket nevezzük jogi tárgynak (jogtárgynak). A jogtárgy meghatározása kiemelkedő jelentőséggel bír a gyakorlat számára: pontos eligazítást ad elhatárolási, halmazati kérdésekben, de fontos szerepe

van a büntetés kiszabása során is. A „Fogyasztóvédelem és büntetőjog” c. könyv alaposan körbejárja a jogtárgy fogalmával, funkcióival kapcsolatos kérdéseket, miközben feltárja a fogyasztóvédelemmel kapcsolatos tényállások jogtárgyait. A vizsgálatot a *szerző* az ún. jogtárgyharmonikus értelmezés módszerével folytatja le, azt vélelmezve, hogy a büntetőjog a fogyasztóvédelem immanens értékeit és védett érdekeit transzformálja jogtárgyakká. Ilyen jogtárgyak a fogyasztók élete, egészsége; a fogyasztók gazdasági (pl. a minőség védelmével vagy az árral kapcsolatos) érdekei; illetve a fogyasztók tájékoztatáshoz való joga. Ezek a jogtárgyak azután meghatározzák a büntetendő magatartások körét, és így kialakul a büntetőjogi védelem terjedelme: a büntetőjogi védelem alsó korlátja ott húzódhat, hogy mi az, amelyet mindenképpen büntetendőnek kell nyilvánítani, a felső pedig ott, amely magatartások viszonylatában a büntetőjogi védelem (tilalom) mindenképp eltűnt.

2. Az „Elméleti alapvetést” követően a könyv két olyan kisebb terjedelmű fejezetet tartalmaz, amelyek a későbbiekben sorra kerülő tényállás-elemzések megértéséhez nyújtanak segítséget. Előbb a bűncselekményi értékhatárokkal foglalkozik a *szerző* (II. fejezet), tekintettel arra, hogy a tárgyalt bűncselekmények körében is jelentősége van az értékhatárnak úgy minősítési, mint büntetéskiszabási szempontból. E körben azt a világos és megalapozott álláspontot képviseli, hogy azon bűncselekmények esetében, amelyeknél nincs a bűncselekményi értékhatárt meghaladóan olyan további érték, amely a felelősséget fokozná, a bíróságnak nem elegendő csupán azt a tényt rögzítenie, hogy az elkövetési érték alapján a

cselekmény bűncselekménynek minősül, hanem foglalkoznia kell az érték pontos meghatározásával, ezt ugyanis a büntetés kiszabása során figyelembe kell venni. A III. fejezet a fogyasztói érdekeket sértő bűncselekmények statisztikai áttekintését tartalmazza.

3. Az ezt követő fejezetek a fogyasztóvédelemmel összefüggésbe hozható tényállások elemzését tartalmazzák: a IV. fejezet a rossz minőségű termék forgalomba hozatalával, az V. fejezet a minőség hamis tanúsításával, a VI. fejezet a fogyasztó megtévesztésével, a VII. fejezet pedig a visszaélés ártalmas közfogyasztási cikkel bűncselekménnyel foglalkozik. E fejezetek felépítése hasonló: a történeti fejlődés bemutatását követően a *szerző* a tényálláselemzés klasszikus módszerét követve előbb az objektív, majd a szubjektív tényállási elemeket vizsgálja. Elemzéseinek körében kimerítően ismerteti az egyes szakirodalmi és gyakorlati álláspontokat, így az olvasó teljesen átfogó képet kap a felmerülő kérdésekről. A különböző nézetekkel szemben megfogalmazott kritikai megjegyzései egymással koherensek, azokból jól kitűnik a szerző témával kapcsolatban kialakított elméleti álláspontja.

3.1. Ami a rossz minőségű termék forgalomba hozatalát illeti, azt a határozott álláspontot képviseli, hogy az nem a minőségvédelem eszköze, hanem a fogyasztó megtévesztés elleni védelme körében bír jelentőséggel. Nézete szerint ez a bűncselekmény nem eszköze annak a célkitűzésnek, hogy rossz minőségű termékek ne legyenek a piacon, hiszen amíg a kereslet a gyenge minőségű termékek iránt is megvan, a gyenge minőségű termékeket is forgalmazni fogják. Ez azonban nem teremthet büntetőjogi felelősséget.

A büntetőjogász számára a bemutatott érdekes eseteken túl mindig az elhatárolási és halmazati kérdések a legizgalmasabbak. Különösen igaz ez a rossz minőségű termék forgalomba hozatala és a csalás egymáshoz való viszonyára, hiszen e körben a szakirodalomban egymástól jelentősen eltérő álláspontokkal találkozunk. Egyes nézetek a látszólagos alaki halmazat sok esetben rosszul értelmezett, rossz módszerrel történő feloldásában gyökereznek. A *szerző* teljes joggal kritizálja azt a megközelítést, mely szerint két bűncselekmény halmazatát kizárhatjuk azzal is, hogy a súlyosabb büntetési tételű cselekményt állapítjuk meg, amennyiben egyébként az alaki halmazat adott. Helyesen mutat rá, hogy a konzumpció elve nem a büntetési tételekre vonatkozik, hanem a történeti tényállásban megjelenő, és a törvényi tényállási elemeket megtestesítő tények egymáshoz való viszonyát jelenti. Jó volna, ha a gyakorlatban (újra) ez a nézőpont válna uralkodóvá.

3.2. A minőség hamis tanúsításával kapcsolatban *Karsai Krisztina* álláspontja egyértelmű: felesleges e bűncselekmény Btk.-ban tartása, hiszen az ilyen jellegű cselekmények a jövőben a magánokirat-hamisítás körében is megfelelően értékelhetők lennének. Ezt támasztja alá az a statisztikai adat is, hogy alig volt ilyen ismertté vált bűncselekmény. Mielőtt az esetleges dekriminalizációt szorgalmazó véleményt büntetékiszabási szempontból vitatnánk, a szerző rámutat: a jövőben magánokirat-hamisításként értékelendő cselekmények általában amúgy is halmazatban állnak más bűncselekményekkel, így például a rossz minőségű termék forgalomba hozatalával.

3.3. Az egyes tényállások elemzése és az azokhoz kapcsolódó bírósági esetek

bemutatása között talán a legizgalmasabb a fogyasztó megtévesztéséről szóló fejezet. Ebben számos, általánosan elfogadott jogértelmezési kérdést kritizál a *szerző*, illetve olyan jogeseteket tár elénk, amelyeket egykor nagy érdeklődéssel követett a közvélemény. A fűszerpaprika-ügyek és a simogatós Buddha-eset jól mutatják a gyakorlat bizonytalanságait, a hozzájuk fűzött kritikai elemzés segíthet ezek felszámolásában. *Karsai Krisztina* álláspontja szerint már a bűncselekmény elnevezése sem helytálló: a tényállásban se fogyasztóról, se megtévesztésről nincs szó büntetőjogi értelemben, így az elnevezés csak zavart okoz, a megértést és az alkalmazhatóságot aligha szolgálja. Emiatt az elnevezés megváltoztatására tesz határozott javaslatot.

Ami a tényállás megszövegezésével kapcsolatos kritikai megállapításait illeti, figyelemre méltó az a javaslat, hogy célzatként kellene értékelni az áru kelendőségének felkeltése mellett a kelendőség fokozását is. 1999-ig a tényállás szövegében csak a kelendőség fokozása szerepelt, a jogalkotó akkor azt a kelendőség felkeltésére változtatta meg. Ennek oka annak tisztázatlansága volt, hogy egy darab áru korábbi eladása már kelendőséget jelent-e, amihez képest ki lehet fejteni a tevékenységet. A változtatás a felmerülő bizonyítási nehézségek kiküszöbölése érdekében előrehozta a büntetőjogi védelmet, azonban újabb vitás kérdést indukált: ha a bűncselekmény elkövetésének célzata az áru kelendőségének felkeltése, kérdéses, hogy el lehet-e követni a bűncselekményt, ha már van érdeklődés az árura. A *szerző* álláspontja az, hogy önmagában nem lehet felelősséget kizáró körülmény, hogy az adott áru már az inkriminált magatartás előtt is fogyott,

ezért a legjobb megoldás az lenne, hogy a kelendőség fokozása is visszakерülne célzatként a tényállásba.

A fogyasztó megtévesztése bűncselekményének alkalmazása során a legnagyobb problémát annak a tisztázása jelenti, hogy állhat-e halmazatban a csalással, vagy a halmazat csupán látszólagos. A kérdéssel kapcsolatos jogirodalmi vita még nem jutott nyugvópontra, a megoldáshoz a *szerző* újabb adalékokat szolgáltat. Álláspontja szerint a két bűncselekmény viszonyát a konkrét, egymástól elkülöníthető jogtárgysértések alapján lehet meghatározni: ha megállapítható a tényleges kárt okozó tevékenység, vagyis a megtévesztő kereskedelmi kommunikáció valamely passzív alanyánál előidézte a kárt okozó cselekményt, és a kommunikáció egyben kimeríti a fogyasztó megtévesztésének tényállási elemeit, a halmazat megállapítása nem kizárt. További érv a halmazat megállapítása mellett a két bűncselekmény egymástól eltérő célzata: amíg a csaláshoz elengedhetetlen a jogtalan haszonszerzési célzat, a „kereslet felkeltése” önmagában nem hordoz jogtalansági tartalmat, hiszen ez minden kereskedelmi kommunikáció, így minden reklám célja. A halmazat mellett érvelő elvi álláspontjához a *szerző* azt a kiegészítést fűzi, hogy amennyiben a halmazati értékelés túl szigorú lenne, nincs akadálya annak, hogy a jogalkotó a fogyasztó megtévesztését a csalással szemben a tényállás szövegében szubszidiáriussá tegye, amely – a gyakorlatban most tapasztalható bizonytalanságot felszámolva – a jogtárgyvédelmet és a törvényesség elvét is megfelelően szolgálja.

4. A VIII. fejezetben a *szerző* arra keresi a választ, hogy a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi magatartásoknak van-e büntetőjogi ve-

tülete, és ha igen, az betölti-e a célját. Előjáróban bemutatja a tisztességtelen kereskedelem elleni küzdelem büntetőjogon kívüli eszközeit, ezen belül az uniós jogfejlődést, a hazai szabályozási rendszert, illetve az Fttv. alapján jogsértőnek minősülő magatartásokat. Ismerteti azokat az ún. feketelistás cselekményeket, amelyek akár büntetőjogi relevanciával is bírhatnak, akkor, ha a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat megvalósítása valamely büntetőjogi tényállást (pl. fogyasztó megtévesztése) is kimeríti.

5. Annak ellenére, hogy a *szerző* határozott álláspontja, miszerint az áru hamis megjelölése bűncselekmény, nem védelmez fogyasztói jogtárgyakat, exkurzus jelleggel, a többi ismertetett bűncselekménnyel azonos mélységben foglalkozik vele. Ezt azzal indokolja, hogy az ún. szimbolikus fogyasztás a fogyasztók védelme okán számos fontos kérdést vet fel. A bűncselekmény elemzése során sokat foglalkozik a versenytárs hozzájárulásának hiányával, amely olyan elem, melynek még a tényállástani besorolása is vitás a szakirodalomban. Nézete szerint e tényállási elem meglehetősen problematikus dogmatikai és gyakorlati szempontból egyaránt, így arra tesz javaslatot, hogy *de lege ferenda* kerüljön ki a tényállásból. Érvelésének alapja, hogy ez esetben a versenytárs beleegyezését jogellenességet kizáró okként lehetne figyelembe venni, amely természetesen kizárná a büntetőjogi felelősséget.

Az ítélkezi gyakorlat vizsgálata során arra a következtetésre jutott, hogy a büntetéskiszabási gyakorlat enyhe és rapszodikus, és egyáltalán nem érvényesül a törvény előtti egyenlőség, sem pedig az arányosság elve. Álláspontja szerint a jogalkotónak két lehetősége

van a jövőben az áru hamis megjelölésével kapcsolatban: ha elfogadja a szimbolikus fogyasztás tolerálását jelentő jelenlegi tényállást, akkor a büntetési tételt csökkentenie kellene, hogy a bűncselekmény tárgyi súlya is közvetítse a jogalkotói értékítéletet. Ha azonban ezt nem fogadja el, az ítélkezési gyakorlat szigorítása érdekében fel kellene emelnie a büntetési tételt.

6. A tényállások elemzését követő „A jogtárgyvédelem gyengítése: passzív hatóságok” c. fejezetben foglaltakat remélhetőleg megszívlelik azok a hatóságok, amelyek feladata a fogyasztói jogok védelme. A rendelkezésre álló források és statisztikai adatok áttekintését követően a *szerző* arra a megállapításra jutott, hogy a pl. a GVH elenyészően kevés esetben tett feljelentést bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt, még akkor is, ha az általa feltárt eset objektíve kimerítette a Btk. valamelyik tényállását. Ezen állításának igazolására több határozatot is ismertet. E körben csak csatlakozhatunk a *szerző* azon véleményéhez, hogy ez a gyakorlat több mint aggályos.

7. A könyv végén a fogyasztó és annak fogalma kerül a vizsgálódások középpontjába, amely több vonatkozásban is jelentőséggel bír a vizsgált joganyagban: lehet szerepe pusztán a bűncselekmény elnevezésében, lehet tényállási elem, végül pedig mögöttes zsinórmérték. A *szerző* e lehetséges funkcióknak megfelelően tesz kísérletet a fogyasztó fogalmának meghatározására a XI. fejezetben. A záró fejezet a munka legfontosabb téziseinek összefoglalását tartalmazza.

Karsai Krisztina „Fogyasztóvédelem és büntetőjog” c. könyve kiemelkedik az elmúlt években megjelent büntetőjogi tárgyú monográfiák közül. Egyrészt

azért, mert visszatér a büntetőjogi szakirodalom lassan már eltűnően lévő hagyományaihoz, amikor a jogszabály ismertetésén keresztül a legmélyebb dogmatikai vizsgálatokat végzi el. Másrészt azért, mert a számos gyakorlati eset feldolgozásával feltárja a gyakorlat hiányosságait és következetlenségeit, így segítve annak jobbítását. Meggyőző-

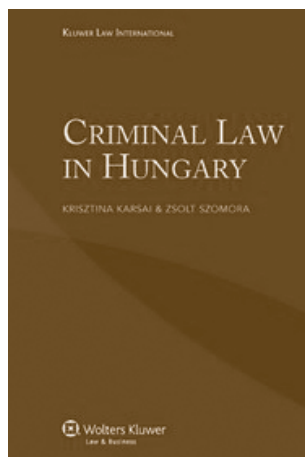
désem, hogy a könyvet nagy haszonnal forgathatják a fogyasztóvédelmi hatóságok munkatársai, az ilyen ügyekkel foglalkozó bírák, ügyészek, ügyvédek, illetve más, gyakorlatban dolgozó szakemberek.

*Dr. Hornyák Szabolcs
egyetemi adjunktus (Pécs)*

A jogrendszerek nemzetközi enciklopédiája – szegedi szerzőkkel

Hétköznapi bölcsesség, hogy a jog általában nem generálja, hanem csak több-kevesebb sikerrel követi a társadalmi változásokat. Az utóbbi néhány évszázad tapasztalatai alapján ez a megállapítás sajnos a jogtudomány és a többi tudományág viszonylatában is igaz: a jogtudomány sohasem tartozott a tudományos gondolkodás vagy kutatás elveit, eszközeit és módszereit forradalmian átalakító diszciplínák közé, sőt azok változásait is csak komótos lassúsággal igyekezett átvenni. A szakosodás és specializáció időszakában a jogtudósok még büszkén vallották magukat egy teljes jogág vagy akár jogágak szakértőinek. Amikor a természet- és társadalomtudományokban már bevette a kutatócsoportok alkalmazása, a jogtudomány még mindig a magányos tudósok birodalma volt. Amikor nyilvánvalóvá vált, hogy a tudományágak határai gyakran mesterségesek és a kutatás problémaközpontú és interdiszciplináris megközelítése sokszor új távlatokat nyithat, a jogtudósok még mindig úgy vélték, hogy káros lenne a dogmatikai rendszerek tiszta logikáját más szempontoknak engedve megbon-

tani. És persze a globalizáció időszakában is sok helyütt makacsul tartja magát az álláspont, hogy a jogtudomány megállapításai az államhatár átlépésével már legfeljebb érdekeseek lehetnek, de hasznosak semmiképp.

Ehhez képest kifejezetten üdítő színfolt a palettán a *Kluwer Law International* nagyszabású vállalkozása, ami az *International Encyclopedia of Law* (IEL) nevet viseli. Az enciklopédia huszonöt tematikus kötetben gyűjti össze a világ meghatározó jogrendszereinek jogági szabályozásait. A tematikus kötetek között találunk a hagyományosnak

tekinthető alkotmányjoggal, polgári eljárásjoggal, szerződési joggal, büntetőjoggal, társasági joggal vagy nemzetközi magánjoggal foglalkozót, de az új, feltörekvő jogterületek (pl. környezetvédelmi jog, médiajog, orvosi jog vagy éppen a sportjog) is teret kapnak, és a kiadó a kötetek számának folyamatos bővítését tervezi.

A kötetek egyes nemzeti jogrendszereket bemutató, egységes szerkezeti felépítésű monográfiákra épülnek, amelyeket a kötet témájához illeszkedően nemzetközi (pl. a jogágban jelentős szerepet játszó nemzetközi szervezet gyakorlatát bemutató) vagy komparatív monográfiák egészítenek ki. A monográfiák minden esetben tartalmazzák a vizsgált jogrendszer és jogág általános történeti bemutatását, a vonatkozó jogforrási struktúra áttekintését, a szabályozás és joggyakorlat részletes elemzését, illetve válogatott bibliográfiát. Ahol ez indokolt, a kötetek kódex szekciót is magukban foglalnak, ami a legfontosabb elsődleges jogforrásokat és az irányadó esetjogot mutatja be. Az egyes monográfiákhoz összeállított, valamint a monográfiákon átívelő tárgymutatók a keresés és összehasonlítás praktikus eszközei.

A monográfiák szerzői az adott jogterület nemzetközileg elismert szakértői hazájukban, akiket az IEL nemzetközi tanácsadó testületének ajánlása alapján kérnek fel az egyes témák, illetve a sorozat szerkesztői. Örömmel konstatálhatjuk, hogy a sorozat Magyarország jogát is bemutatni törekszik, és ennek megvalósításában a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának több oktatója részt vett, illetve jelenleg is részt vesz. A nemzetközi tanácsadó testületnek tagja karunk képviselőjében *Hajdú József* professzor és *Köblös Adél*.

A huszonöt tematikus kötetből eddig tizenkét témához készült el a magyar vonatkozású monográfia, és ezek szerzői között karunk oktatói szép számmal képviseltetik magukat. A magyar polgári eljárásjog bemutatása *Szabó Imre* professzor és *Köblös Adél* munkája, a magyar társasági jogot *Papp Tekla*, a magyar büntetőjogot és büntető eljárásjogot *Karsai Krisztina* és *Szomora Zsolt*, a társadalombiztosítási jogot *Czucz Ottó* professzor ismerteti. A magyar munkajogot és munkaügyi kapcsolatokat tárgyaló monográfiát továbbra is az iskolderemtő, néhai *Nagy László* professzor jegyzi. Az előkészületi szakban lévő monográfiák szerzői között ugyancsak találhatunk szegedi oktatót.

Fontos üzenete van annak, hogy ez az enciklopédia megszületett és folyamatosan bővül, illetve annak, hogy szerzői között a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának oktatói komoly súlyt képviselnek. Egy ország jogrendszere és jogtudománya csak akkor kapcsolódhat be a nemzetközi vérkeringésbe, ha művelői nemcsak megismerni hajlandók a nemzetközi gyakorlatot, hanem képesek azt megismertetni a nemzetközi szakmai közvéleménnyel és a jogkereső közönséggel. A *Kluwer Law International* és karunk oktatói felvállalták azt a feladatot és felelősséget, hogy a határokon átnyúló emberi kapcsolatok és jogviszonyok szülte információs szükséglet kielégítésén túl hozzájáruljanak a megoldások összehasonlításán alapuló jogfejlesztéshez és a nemzetközi tudományos párbeszédhez.

Karunk célkitűzése, hogy megőrizze és megerősítse pozícióját a nemzetközileg elismert kutatóműhelyek között. Az IEL ebből a szempontból lehető-

ség és bizonyíték is egyben. Lehetőség arra, hogy a szegedi egyetemen végzett szakmai tevékenység előtt új távlatok nyíljanak, és bizonyítéka annak, hogy

oktatóink már eddig is milyen jelentős eredményeket értek el.

Dr. Bóka János
egyetemi adjunktus

Papp Tekla

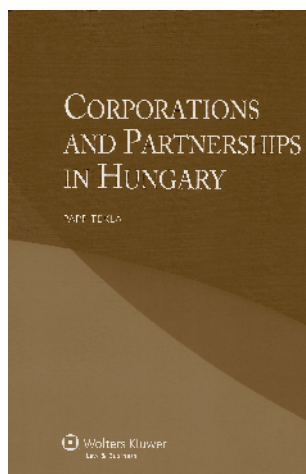
Hungary (International Encyclopaedia of Law – Corporations and Partnerships)

Amikor a magyar joggal foglalkozó, idegen nyelvű és külföldön megjelent kiadvánnyal találkozunk, akkor mindig felmerül a kérdés, hogy vajon mi indokolja a megtisztelő külföldi figyelmet a jogunk iránt. Ezt az odafigyelést indokolhatja a tudományos érdeklődés, avagy éppen valamely speciális, befektetőket segítő törekvés.

Papp Tekla angol nyelvű monográfiáját illetően, amelyet a patinás Kluwer kiadó jelentetett meg 2011-ben, inkább az utóbbi magyarázat érvényes azzal, hogy a kötet a gyakorlati felhasználhatósága mellett magas tudományos színvonalon készült el.

A könyv egy sorozat része, tehát hazánkat nem a kiadó „megkülönböztett” figyelme érinti, amelynek a célja tulajdonképpen holisztikus jelleggel a nemzeti társasági jogok lehető legteljesebb bemutatása akként, hogy a sorozat egy-egy kötete egy-egy ország társasági jogát dolgozza fel. Papp Tekla habilitált docens asszony felkérése a feladatra jó döntés volt, méltó következménye és folytatása – egyúttal elismerése – a *szerző* társasági jogi kutatásai során elért eredményeknek.

E sorok írásakor, 2012 februárjában az enciklopédiában szinte már az

összes európai ország társasági jogát feldolgozták, Albánia, Andorra, Örményország, Azerbajdzsán, Bosznia és Hercegovina, Grúzia, Liechtenstein, Macedónia, Moldova, Monaco és San Marino kivételével (a további tájékozódáshoz: <http://www.iclaws.com/authors.html>). Úgy vélem, hogy ez kelőképpen igazolja a kiadó „enciklopédikus” hozzáállását.

A kötet tehát egy sorozat része, amely így bizonyos fokig, az egységes szerkezet és tartalmi elemek biztosítása miatt meghatározza a könyv felépítését. A kiadványsorozat mögött meghúzódó gondolat kétségtelenül hasznos és prakti-

kus mindazok számára, akik az egyébként kevésbé „exponált” nemzeti társasági jogok részletszabályaiba betekintést kívánnak nyerni. Az egységes sorozatba foglalás biztosítja, hogy az egyes államok nyelveinek ismerete (pontosabban azok hiánya) ne legyen a megismerés gátja, illetve az interneten esetlegesen hozzáférhető angol nyelvű jogszabályfordítások pusztá szövege mellé egyfajta kommentárt nyújtson. Azáltal pedig, hogy az egyes köteteket jegyző *szerzők* kivétel nélkül a saját nemzeti társasági jogukat elmélyülten ismerő szakemberek, garantált a joganyag magas szintű feldolgozása.

Bár egy ilyen kiadvány, ahogyan a jelen írásban elemzett kötet is, alkalmas lehet arra, hogy tudományos kutatás kiindulópontja legyen, a célja nyilvánvalóan nem ez, hanem sokkal inkább az, hogy az adott ország piacára való belépés kockázata csökkenjen a letelepülni kívánó külföldi vállalkozások számára. Az idegen állam jogának nem kellő ismerete, a félinformációk és tévhitek komoly üzleti kockázatot jelentenek. Ezek teljes körű kiküszöbölése természetesen nem valósítható meg egy kézikönyv áttanulmányozásával, és nem mellőzhető a folyamatból a belső jogot gyakorlati oldalról is jól ismerő tanácsadó (ügyvéd) közreműködése, ugyanakkor egy ilyen kiadvány kulcsfontosságú lehet a jogalkotásból eredő esetleges kockázatok és költségek megbecsüléséhez és minimalizálásához.

A *szerző* nem egyszerűen arra vállalkozott a könyv megírásakor, hogy összefoglalja angol nyelven a magyar társasági jogot, hanem egyúttal arra is, hogy egy Magyarországgal és a magyar társasági joggal még csak ismerkedő külföldi vállalkozás számára iránytűt adjon a társasági jogot illetően egy eset-

leges magyarországi befektetés kapcsán, illetve arra, hogy e könyvön keresztül kvázi az első tanácsokat ő fogja adni.

Ajánljon bármit egy adott ország joga a külföldi befektetők számára, a megismerés elemi feltétele, hogy az ismeretanyag idegen nyelven, lehetőség szerint angolul, áttekinthetően, követhetően legyen hozzáférhető. Emiatt kulcsfontosságúak az ilyen kiadványok, az elvárásoknak pedig Papp Tekla könyve maximálisan megfelel.

Minden – kincstári – optimizmusunk ellenére e körben lehetnek vaskos kérdőjelek, és innen nézve e mű megjelenése egyértelműen nem optimális időszakban történt. A tudomány és a tudásszomj persze minden válságtól független: a „műkedvelő” érdeklődők biztosan nagy örömmel fogják e könyvet kézbe venni.

A munka célja nem elsősorban az, hogy aktuális legyen – túl azon persze, hogy a témáját illetően a feldolgozott joganyagot tekintve olyan naprakésznek kell lennie, amilyen csak lehet. A magyar jogot illetően kétségkívül aktuálisabb lenne a mű, ha akár csak említés szintjén kitérne a gazdasági válságkezelés „unortodox” jogi eszközeire, a „gazdasági szabadságharc” állására. Személy szerint kifejezetten örülök, hogy a mű ebben a vetületben abszolút konzervatív és szorosan tartja magát a kiadványfolyam koncepciójához. A sorozatban szereplő más országokkal való összevethetőség és az „állandóság” szempontjából mindenképpen ez a helyes és kívánatos megközelítés. Az állandóság idézőjelbe vételét az indokolja, hogy legfeljebb relatív állandóságról beszélhetünk, tekintetbe véve a jogszabályok gyors változását, különösen pedig az új Polgári Törvénykönyv küszöbön álló elfogadását, amivel a tár-

sasági jog – legalábbis a szerkezetét illetően, de egyes tartalmi kérdésekben is – gyökeresen át fog alakulni. A Ptk. elfogadása és hatályba lépése miatt egyébként meggyőződésem szerint a könyvet újra kell majd írni. Nem akarok rosszmájúnak tűnni, de kíváncsian várom, hogy a kiadó nyitott-e az új szabályok alapján készült munka kiadására, vagy a magyar jogról szóló kötet publikálása az európai országok sorában egy újabb teljesített etapnak tekintendő, amely után már nem érdekes annyira az új szabályozás ismertetése.

Fontos azonban leszögezni, hogy ez a mű nem egy befektetői kézikönyv, hanem a magyar társasági jog leírása. Ekként a könyv nem foglalkozik a társasági jogon kívüli, a befektetéseket azonban legalább olyan mértékben tájoló jogterületekkel, mint az adójog vagy a munkajog szabályozása.

Nem tartalmaz olyan szabályokra történő utalást sem, amely a magyar magánjogi gondolkodás szerint a társasági jogon kívüli jogterületnek minősül, ám számos más európai jogban, illetve az uniós jogban is társasági-kereskedelmi jogként tartják számon. Ilyen elsősorban a számviteli jog, amely a német HGB-ben és a vonatkozó uniós irányelvekben egyértelműen a társasági jog mezejéhez tartozik. A sorozat többi kötete ismeretének hiányában nem egyértelmű, hogy ez a *szerző* döntése volt, avagy a kötött szerkezetből szükségképpen adódó sajátosság. A recenzens személyes véleménye szerint a nemzetközi tendenciák, vagy inkább példák dacára nem lenne szerencsés a számviteli jogot akár csak részben társasági jogként kezelni még akkor sem, ha a gyakorlatban nyilvánvaló az összefonódásuk – más azonban a jogelméleti tisztaság (vagy legalábbis az erre való törekvés), és más a mindennapok praktikuma.

Ezzel együtt a fent említett gyakorlatias szerepet támasztja alá az az érdekesség, ami nyilván a kiadó kérésére a többi kiadványban is ekként szerepel, hogy a könyv elején dióhéjban szerepel az országunk fekvése és történelme, illetve a közjogi keretrendszer alapsémája és főbb csomópontjai. Tény és való, hogy amennyiben a kályhától indulunk el, akkor az érdeklődő külföldi számára nem árt tisztázni, hogy az adott ország egyáltalán hol van... Szintén a bevezetőben olvashatunk a gazdaság állapotáról – ezekben a gazdasági értelemben vett „vérzivataros” időkben a közölt adatok már nem túl aktuálisak.

Ami a tartalmi kérdéseket illeti, a *szerző* és a kiadó dicséretére szól, hogy bármennyire is egy leíró, a hatályos jogszabálysövegre, illetve abból építkező munkáról van szó, a társasági jog és a társasági törvény közé nem tesz a mű egyenlőségjelet. A társasági jogot komplexebben, a maga teljességében tárgyalja, azaz kiter a társasági törvényen kívüli társaságokra (elsősorban a polgári jogi társaságra gondolunk), illetve a megkerülhetetlen, ám nem a társasági, hanem a cégtörvényben szabályozott kérdéseket (cégnév, székhely, stb.) is elemzi.

Szerkezetét illetően a mű alapvetően a társasági törvény struktúráját követi, néhány indokolt korrekcióval. Az egyik ilyen, hogy az alapítás kérdéskörét két csokorba gyűjtve tárgyalja a *szerző*, az eredeti alapítás mellett a származékos alapítást, azaz az átalakulást egyaránt az alapítás körében taglalja, míg ez utóbbi terület a hatályos jogunkban a megszűnéshez kötődve kapott szabályozást. Az alapítás vonatkozásában a legfontosabb elemeket (társasági *szerződés*, cégnév, székhely és a társasági tevékenység végzésének egyéb helyei,

társasági vagyon) bővebben is tárgyalja, illetve kitér az alapítás eljárási rendjére.

Az általános rész további főbb szabályozási területei a társasági törvény szerinti sorrendben szerepelnek az anyagban, azaz a szervezeti kérdéseket a törvényes működés garanciái követik, végül pedig a konszernjogi szabályok (befolyásszerzés, vállalatcsoportok) szerepelnek. Külön fejezet szól a jogutód nélküli megszűnéstről, jóval bővebben, mint a társasági törvényben. Ez egy abszolút indokolt kitérő, hiszen a társasági jogunkról külföldön alkotott kép aligha lehetne teljes vagy helyes, ha a vég- és felszámolási eljárások, illetve általában, a megszűnésre vezető eljárások alapvető kérdéseiről ne esne szó. Nem is beszélve arról, hogy a megszűnés gyakorlati relevanciája bizonyos értelemben az alapítási szabályokét is meghaladja: jelenleg, illetve a közelmúltban egyértelműen a felszámolási eljárások időben jócskán kiterjedt szazonját éljük és éljük. E folyamat vége jelenleg nem látható, így belföldi viszonylatban tendencia szerint még jó darabig fontosabb lesz a megszűnési szabályok ismerete, mint az alapításé.

A különös részi négy társasági forma tárgyalása a törvényi sorrendhez képest annyiban fordított, hogy a gondolatmenet a jogi személyiségű kft.-vel és rt.-vel kezdődik („companies”), és őket követi az – egyelőre még – nem jogi személy kkt. és bt. („partnerships”). Mind a négy társasági formát illetően a törvényszöveghez hű bemutatás jellemzi a könyvet. A kötet végén, ahogy a társasági törvény végén, az egyesülés mint kooperációs társaság szabályozásának bemutatása áll.

A kötet nyelvezetében a szerző nagy mértékben tartotta magát a törvényszöveghez, amely nem teszi könnyű

olvasmánnyá a munkát. Ezt azonban nem kritikaként jegyzem meg, hiszen egy ilyen vállalkozás akkor sikeres, ha a szöveg precíz és egyértelmű, az olvasó pedig világos és logikus, konzekvens gondolatmenettel találkozhat. Ez utóbbi elvárásoknak a könyv egyébként maximálisan megfelel.

A könyv vélhetően nem elsősorban Magyarországon fog megjelenni a boltok polcain, így a célközönsége nem a magyar jogász szakma, sem a joghallgatók köre. Ennek ellenére azonban a könyv belföldön sem lenne érdektelen olvasmány, hiszen az idegen nyelvű terminológia megismerését nagyban segítheti a szaknyelvvel ismerkedőknek. Mégis, a könyv nyilvánvaló célja, hogy képet alkothasson a magyar viszonyokat és magyar jogot nem ismerő, érdeklődő külföldi olvasó a társasági jogunkról. Bízunk abban, hogy sokan fogják majd forgatni és talán ezáltal e könyv is segít majd hozzájárulni ahhoz, hogy még több külföldi vállalkozás telepedjen le hazánkban, de legalábbis többen ismerjék meg jogunk e kiemelten fontos – és szép – területét.

Végezetül a kritikus talán megengedhet magának egy személyes megjegyzést. Azért (is) vállaltam nagy örömmel a felkérést e könyv bemutatására, mert némiképp hasonló jellegű munkát magam is végeztem már (*El Régimen Jurídico y Económico del Transporte de Mercancías por Carretera en Hungría, 2005, Valencia*), így saját tapasztalatomból ismerem az ilyen jellegű munka elkészítésének kihívásait, nehézségeit, buktatóit, de egyúttal fontosságát és szépségeit is. Ennél fogva számomra külön élményt és örömet jelentett a színvonalas kötet elolvasása.

Dr. Szegedi András
egyetemi docens (Győr)

Detlev Belling professzor, karunk új díszdoktora

A Tudomány Napján, 2011. november 11-én a Szegedi Tudományegyetem ünnepi szenátusülésén *doctor honoris causa* címben részesült a potsdami egyetem jogászprofesszora, *Dr. Detlev W. Belling*. A kitüntetett 1952-ben született Berlinben. Jogi tanulmányait 1972 és 1977 között ugyanitt folytatta, ahol diplomát szerzett kiváló eredménnyel. Már egyetemi tanulmányai során is érdekelte a tudományos kutatás, mely érdeklődését tudományos segédmunkatársi státuszától a professzori katedráig sem veszítette el. Államvizsgái letételét követően 1 évét az Egyesült Államokban tanult, ahol összehasonlító jogi *master* fokozatot szerzett az Illinois egyetemen (*Master of Comparative Law*).

1983-ban doktorált, majd Bonnban 1990-ben professzori kinevezést kapott, ahol a Munka és Szociális Jogi Intézet vezetője lett. Ezt követően több professzori felkérést is kapott német egyetemektől, végül 1991-ben a potsdami felkérést fogadta el, ahol máig is a Polgári, Munka- és Szociális Jogi Tanszék vezetője. Nemzetközileg elismert kimagasló tudományos munkásságát 8 német és angol nyelvű monográfiáján, publikációs és citációs listáján kívül a számos tanszékvezetésre való felkérés is igazolja.

Belling professzor a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karával évtizedes munkakapcsolatot ápol. Fontos hangsúlyozni, hogy nél-

Prof. Dr. Detlev W. Belling előadás közben

küle a Német Gazdasági Jogi Képzés, és az arra épülő graduális és posztgraduális képzések nem jöttek volna létre, és nem működnének. E Magyarországon egyedülálló képzések szervezésében *Belling* professzor számos alkalommal mutatott, ritkán tapasztalható mértékű önzetlenséget, ami az ellenszolgáltatás nélküli munkavégzésen túl a magyar oktatók, kutatók, hallgatók németországi kutatásának, tanulmányainak segítésében is megmutatkozott. Az SZTE számára olyan ösztöndíjas lehetőséget biztosított, melynek segítségével számos hallgató szerezhette meg az LL.M. fokozatot Potsdamban. Professzor Úr jelenleg is a szegedi német jogi képzések folytonos megújításán fáradozik, és a két egyetem között nemrégiben megújított szerződés talaján végzi pótolhatatlan munkáját.

Karunk új díszdoktora az ünnepeket követően nagy sikerű előadást tartott „Europäische Strömungen im Bereicherungsrecht” [Európai irányzatok a német jogalap nélküli gazdagodás területén] címmel (a továbbiakban az előadás rövid, kivonatos fordítása olvasható – *a szerk.*).

„Az előnyszerzés iránti vágy kezdettől fogva meghatározza az emberi boldogulást. Önmagában a nyereség elérésére való törekvés nem megvetendő, hanem sokkal inkább a társadalmi együttélés fenntartásának és fejlődésének szükség-szerű előfeltétele. Helytálló azonban, hogy a békés együttélés és a jogbiztonság megteremtése érdekében minden egyes előnyszerzésnek összhangban kell állnia a hatályos jogrenddel. E felismerés gyökerei a római jogra, az európai polgári jogrendek több mint kétezer éves forrására vezethetők vissza. Mindig is egyetértés uralkodott a’ tekintetben, hogy a jogtalan gazdagodás esetén

megbomló vagyoni egyensúlyt helyre kell állítani. Ezt támasztják alá már az első – természetesen még nem teljes és igen rendszertelen – kodifikációs törekvések is, kezdve a Kr. e. 5. század közepéről származó Tizenkét Táblás törvényektől egészen a római jog jusztiniánuszi kodifikációjáig, amely a Kr. u. 6. század elején a *Corpus Iuris Civilis*-ben öltött testet. Kezdetről fogva az igazságos jogrendszer meghatározó alaptételeként tekintettek a felismerésre, mely szerint senki sem gazdagodhat más kárán. Az elv alapjául a moráleteológia, a méltányosság és a természetjog szolgált.

Arról a kérdésről azonban, hogy a megbomlott vagyoni egyensúly helyreállítása mily módon történjék, igen eltérően vélekednek Európa nemzeti jogrendszerei. Hosszú idők óta vitatott, hogy az elméletek közül melyik lenne a legalkalmasabb a jogalap nélküli gazdagodás szabályozására. Erre az eszmecserére élő példaként szolgál a német Polgári Törvénykönyv (BGB) létrejöttének története, illetve a jogalap nélküli gazdagodás német dogmatikája. A BGB hatálybalépése, azaz 1900. január 1. óta végeláthatatlanná váló fogalmi rendszer erősítette a vágyat a jogintézmény egyszerű és világos szabályozása iránt.

A jelen előadás során jogösszehasonlító elemzés keretében vizsgált, az egységesített kötelmi jog létrehozására irányuló európai tervezetek – az Európai Szerződési Alapelvek (*Principles of European Law, PEL*), valamint a Közös Referenciakeret Tervezete (*Draft Common Frame of Reference, DCFR*) – egységes, és a legtöbb, eddig általánosan elfogadott esetet rögzítő modellt dolgoznak ki a jogalap nélküli gazdagodás szabályozására. Emiatt még akkor is nagy jelentőséggel bírnak e törek-

vések, ha épp a német jog tekintetében nem lehet figyelmen kívül hagyni az egymástól oly eltérő felfogásból eredő szembeötlő különbségeket. Egyszerűsítés útján a jog és a törvény megbízhatóságába vetett bizalom csakis erősíthető. E cél eléréséhez az európai tervezetek jókora lépést tettek, ihletforrásként

mindenképp hasznosnak bizonyulnak. Az egyszerűség művészete tökéletességhez vezet – a jogalap nélküli gazdaság szabályozása esetén is.”

*Dr. Almási Ibolya LL. M.
tudományos munkatárs*

Magyar büntetőjog – angol terminológiával

Beszélgetés a Junior Prima-díjas Szomora Zsolttal

A Prima Primiissima Alapítvány és a Magyar Fejlesztési Bank Zrt. 2007-ben alapította a Junior Prima-díjat, és minden évben tíz fiatal tehetségnek ítéli oda a magyar tudomány kategóriában, 33 éven aluli, kiemelkedő eredményt elért tudósok közül választva.

– Tisztelt Docens Úr! Először is szeretném megragadni az alkalmat és gratulálni Önnek a díjhoz! Karunk dékánja, Szabó Imre professzor úr terjesztette fel a díjra. Milyen érzés volt, amikor megtudta, hogy Önt jelöl-

ték, majd amikor kiderült, hogy Ön kapja meg a díjat? Meglepte?

– Köszönöm szépen a gratulációt. Nagy megtiszteltetés és egyben nagyon jóleső érzés volt, hogy Dékán Úr engem terjesztett elő a díjra. A jelölésről annyit kell még tudni, hogy a kari előterjesztés az Egyetem felé történik, és az Egyetem választja ki a kari jelöltek közül azt (azokat), akit (akiket) felterjeszt az Alapítványhoz. Túlzás lenne azt állítanom, hogy a jelölés nagyobb öröm volt számomra, mint végül a díj

Középen a díjazott, mellette Baranyai László, az MFV elnök-vezérigazgatója és Dr. Pálincás József, az MTA elnöke

elnyerése, de a díj pontosan azért olyan fontos nekem, mert egyben a munkahelyem, a mindennapi szakmai környezetem elismerését is tükrözi. Ez nagyon komoly motivációt jelent egy fiatal tudós számára. A díj elnyerése természetesen óriási meglepetés volt. Váratlanul kaptam egy telefont, hogy másnap (*sic!*) meg kellene jelennem Budapesten egy elbeszélgetésen. Úgy mentem el, hogy nem tudtam, hol tart a díjazottak kiválasztásának folyamata. Majd a Magyar Fejlesztési Bank épületében közölték, hogy bekerültem „a tízbe”. Egy percre csak dadogtam utána.

– *Hogyan zajlik egy ilyen díjátadás? Elmondaná nekünk néhány mondatban?*

– Az átadás nagyon emlékezetes esemény volt. A Magyar Tudományos Akadémia klubhelyiségében került rá sor, egy zártkörű, családi hangulatú gálavacsora keretében. A díjakat *Pálinskás József* (az MTA elnöke) és *Baranyai László* (az MFB vezérigazgatója) közösen adták át. Az átadásra meghívást kapott az ajánlóm, *Szabó Imre* professzor úr is, valamint együtt ünnepelhettünk a feleségemmel, a szüleimmel és a testvéremmel. A szervezők – a sajtó és a nyilvánosság kizárásával – szándékolatlan bensőséges hangulatú ünnepséget szerveztek. A sajtó csak a díjátadás előtt volt jelen az Akadémia épületében. Életre szóló élmény volt. Ezt csak tetézte az, hogy nézőként meghívást kaptam a Prima Primissima gálára, a Művészetek Palotájába.

– *Számos publikációt jegyez. Van olyan közleménye, amely kiemelkedik a többi közül? Mondana róla pár szót?*

– Nehéz kérdés. Persze van véleményem a publikációimról, de jobb, ha azokat inkább a szakma ítéli meg. Erősen szubjektív válogatásomban először a nemi bűncselekményekről írt mo-

nográfiámat említeném, tényleg úgy érzem, hogy jól sikerült. Szakmailag nagyon sokat profitáltam, tanultam az angol nyelvű szakkönyvünk megírásából; ezt a munkát *Karsai Krisztina* kolléganőmmel közösen alkottuk meg. De bármilyen furcsa is, a mai napig fontosnak érzem a legelső publikációimat, amelyeket a közvetett tettesség majd általában a tettesség témakörében írtam, még diákkörös hallgatóként. Lehet, hogy meglepő, de ez a két „gyerekkori” munkám a legtöbbet hivatkozott írásaim között szerepel.

– *2010 nyarán jelent meg „Criminal Law in Hungary” címmel egy nemzetközi szinten is igen jelentős munkája, amelyet Karsai Krisztina docens asszonnyal közösen írtak. Honnan jött az ötlet? Mi volt a céljuk ezzel a munkájukkal?*

– A Kluwer Law International kiadó nemzetközi tanácsadó testületének tagja *Hajdú József* professzor úr, ő említette először a nemzeti jogokat bemutató enciklopédia sorozatot, majd ajánlott bennünket a szerkesztő bizottságnak. *Karsai Krisztinával* másfél évig dolgoztunk a könyvön. A cél az volt, hogy nagyjából 230 oldalon áttekinthetően és a külföldi olvasók számára érthetően be tudjuk mutatni a magyar büntetőjog, büntetőeljárás jog és büntetés-végrehajtás jog rendszerét. A munka igazi gyümölcsének – a korábban egy-egy résztémától eltekintve gyakorlatilag nem létező – angol terminológia megalkotását tartom. Meg kellett keresnünk, számos esetben alkotnunk azokat az angol szakkifejezéseket, amelyekkel a magyar büntetőjog tolmácsolható. Nem árulok el vele titkot, hogy a németet használtuk közvetítő nyelvnek. A német szaknyelv ismerete nélkül alighanem lehetetlen feladatot vállaltunk volna.

– *Munkásságának egy jelentős részét a nemi bűncselekményekkel kapcsolatban fejtette ki. Miért pont ezekre a deliktumokra esett a választása?*

– A nemi bűncselekmények tálcán kínálták magukat, ha megenged egy ilyen képzavaros megfogalmazást. A szegedi büntetőjogi iskolában mindig nagy hagyománya volt e terület kutatásának. A szexuális bűncselekmények dogmatikai kérdéseivel behatóan foglalkozott *Schultheisz Emil*, *Tokaji Géza*, majd *Nagy Ferenc*. Az első lépést e területen a doktori témavezetőmmel, *Nagy Ferenc* professzor úrral közösen írt tanulmány jelentette, amelyben a nemi bűncselekmények kodifikációs felülvizsgálatával foglalkoztunk. A témát különösen azért szerettem meg, mert – talán kijelenthető – a nemi bűncselekmények az a különös részi bűncselekményi csoport, amely a legtöbb és legváltozatosabb bűncselekménytani problémát felveti.

– *Kutatásai milyen büntetőjogi területeket érintettek még?*

– Nagyon szerettem a tettesség-részesség témakörével foglalkozni, a bűncselekménytanhhoz azóta is nagyon szorosan kötődöm. Titkon dédelgetett tervem, hogy egy-két évtized múlva visszatérek ehhez az alapterülethez. Addigra talán sikerül felnőni hozzá. Az utóbbi időben pedig az alkotmánykonform normaértelmezés jelenségét, az alapjogoknak a büntetőjogra gyakorolt hatását és a véleménysszabadság büntetőjogi korlátait vizsgálom.

– *A 2010-es esztendő az Alexander von Humboldt-Stiftung ösztöndíjával az osnabrücki egyetemen, Németországban töltötte. Itt mely kutatási területet vette górcső alá?*

– Németországban kezdtem a véleménysszabadság büntetőjogi korlátaival foglalkozni, *Arndt Sinn* professzor úr szakmai támogatása mellett. E terület

szépsége és nehézsége, hogy közvetlenül „összefolyik” benne az alkotmányjog és a büntetőjog. Büntetőjogászként is reveláció volt a német alkotmánykommentárok (van belőlük vagy tizenöt különböző, az egykötettestől a húszkötetesig) és alapjogi kézikönyveket olvasni. Vizsgálódásuk alapossága és módszertana egyedülálló. Persze annyira nem kellett volna meglepődnöm, hiszen sokat forgatom a német Btk.-kommentárokat, amelyeknek nem nagyon akad párja a világon. Most már tudom, hogy nincs ez másképp az alkotmányjogban sem.

– *Jut ideje kikapcsolódásra is néha? Mivel tölti ilyenkor szívesen a szabadidejét?*

– Szabadidőből sosincs elég. A kikapcsolódást a családom jelenti, feleségem jelenleg otthon van a másfél éves kisfiunkkal. Brúnó Németországban született: az osnabrücki év nemcsak szakmai, de családi szempontból is csodás mérföldkő volt az életünkben. Egyébként komolyzene rajongó vagyok, s képes vagyok a bécsi *Staatsoper* vagy a *Musikverein* pénztára előtt órákig sorban állni, hogy majd állóhelyen szintén órákig ácsorogva élvezhessek egy-egy világ színvonalú operaelőadást vagy koncertet. Így, ha külföldön járok, igyekszem eljutni egy-egy neves zenei intézménybe. A németországi év alatt bővült a listám, felvettem rá Hannover és Berlint is, a hamburgi operában pedig már visszatérő néző voltam. Régóta „szemezek” a milánói *Scala*-val, remélem, hamarosan oda is eljutok. Ezekből a zenei élményekből aztán hónapokig építkezem odabent.

– *Nagyon szépen köszönöm a beszélgetést. További sikerekben gazdag munkásságot kívánok Önnek!*

*Dr. Szigeti Tamara
PhD hallgató*

„Szegeden váltam egyetemi polgárrá és gondolkodó emberré”

Beszélgetés Dömötör Mátéval, az Egyetem főtitkárával

– 2011. január 1-jétől Önt nevezte ki a Rektor Úr – a Szenátus véleményének mérlegelésével – a Szegedi Tudományegyetem főtitkárává. Hogyan fogadta a döntést?

– Természetesen nagy örömmel fogadtam a döntést, és nagyon megtisztelőnek tartottam Rektor Úr felkérését a főtitkári tisztség betöltésére, és megtisztelő volt az is, hogy a Szenátus személyemet rangsorolta az első helyre.

– Szakmai útját tekintve megállapíthatjuk, hogy egyetemünk közéleti tevékenységében már hallgató korában is részt vett. Ez motiválta Önt ennek a pozíciónak a megpályázására? Milyen indokok játszottak még közre ebben?

– Tény és való, hogy korábbi egyetemi közéleti tevékenységem is szerepet játszott a tisztség megpályázásában. Azonban gyakorló jogászként, ügyvédi praxisom során is számos esetben kerültem kapcsolatba az egyetem életével, oktatóival, egyéb dolgozóival, hallgatóival. Már hallgató koromban is figyelemmel kísértem a Szegedi Tudományegyetem főtitkárának tevékenységét,

amely tisztség, és az ehhez kapcsolódó feladatok mindig is nagy érdeklődéssel töltötték el. Igen nagy kihívásnak tartottam ennek a pozíciónak az ellátását, amely véleményem az évek során sem változott meg. Bevallom, hogy a tisztség iránt érzett érdeklődésem kialakulása kapcsolatos volt a tisztség első betöltőjével, Szabó Imre dékán úr személyével is, akinek munkássága véleményem szerint példaértékű egyetemünk történetében. De hasonlóan jól tudok mondani elődömről, Merényi Máriáról is, akitől kinevezésemet követően sok segítséget kaptam.

– 2002-ben szerzett karunkon jogi diplomát. Annak idején miért ezt a szakmát választotta?

– Világéletemben humán beállítottságú ember voltam, a jogi pálya mindig is érdekelt. Családi indíttatás is szerepet játszott a pályaválasztásban. Édesapám – aki szintén Szegeden végzett a jogi karon – javaslata alapján adtam be jelentkezésemet a JATE jogi karára. E döntésemet nem bántam meg azóta

Dr. Dömötör Máté

sem. Az Állam- és Jogtudományi Kart értelmiségivé válásom legfontosabb tére nék tekintem. *Alma mater*-em a Szege di Tudományegyetem, itt váltam egye temi polgárrá és gondolkodó emberré, amiért hálás vagyok az intézménynek. Az ország legkiválóbb oktatóitól sa já títhattam el a szakma alapjait, amelyet aztán az ország több részén számos bíróság, hatóság stb. előtt kamatoztat hattam. Mindig is becsülték a Szege den végzett jogász dogmatikai tudását, ami véleményem szerint a hatályos jog ismerete mellett a legfontosabb a gya korló jogász számára. Ez is motivált, amikor a JATE jogi karát választottam.

– *A gazdasági jog ismerete nélkülözhe tetlen eleme volt eddigi tevékenységének, és még az is a mai napig. Hallgató korában is szerette az ehhez kapcsolódó tárgyakat, vagy később fordult ebbe az irányba?*

– Hallgatóként is érdekelt a jog ezen területe. Nagy érdeklődéssel hallgattam *Czene Klára* elnök asszony előadásait, és vettem részt a *Farkas Csaba* tanár úr által tartott szemináriumokon. Az egyetem elvégzése után viszont hosszú éveken át gyakorló jogászként foglalkoztam a gazdasági joggal, gazdasági társaságokat képviseltem, és később tanítottam is az ehhez kapcsolódó ismereteket.

– *Sokrétű szakmai tudásra tett szert eddigi munkássága során, mint már említettük, tanulmányai éveitől kezdődően. Ezek tudatosak voltak, vagy inkább az élet hozta így őket?*

– Részben az élet hozta így, de per sze tudatosan is igyekeztem a nálam tapasztaltabbaktól tanulni és magamat folyamatosan képezni.

– *Mik voltak az első kihívások, ame lyekkel főtitkárként kellett szembenéznie az egyetemünkön?*

– Teljesen új környezetbe kerültem, olyan új problémákkal, kihívásokkal találkozott az ember, amelyekkel ed

dig még nem foglalkozott. Ügyvédi tevékenységem során megválogathat tam, hogy milyen ügyekkel és milyen jogterületekkel foglalkozom. A főtit kári tisztséget ellátó személy azonban természetesen nem válogathat, hiszen – a törvényesség és az etikai szabályok betartása mellett – az egyetem érdekeit képviseli, legyen szó bármilyen ügyről. Több, számomra új jogterületet érin tő kérdéssel kapcsolatban kellett állást foglalnom, s mindezt egy rendkívül gyorsan változó, megújuló jogszabályi környezetben – és itt nem csak a felső oktatást érintő jogi szabályok változá sára gondolok.

– *Főtitkárként mit tekint fő célkitűzés enek?*

– Fő feladatomban törvényeink és sza bályzataink hatékony betartatása, továbbá az egyetemi – mind az egy személyi, mind pedig testületi – dön téshezók megfelelő szakmai segítséggel való ellátása a döntéshozatali eljárá sokban (hogy döntéseiket a megfelelő alakisággal és a megfelelő anyagi jogi tartalommal hozzassák meg). Termé szetesen a döntések címzettjeit is a meg felelő tanácsokkal kell ellátni minden olyan esetben, amikor erre az érintettek részéről igény mutatkozik.

Jelentős feladat továbbá az Egyetem legfőbb véleményező, javaslattevő és döntéshozó szervei (Gazdasági Tanács, Dékáni Kollégium, Szenátus) üléseinek megfelelő előkészítése, munkájának összehangolása, segítése, valamint dön téseinek transzparens végrehajtása. A hatékonyság alatt értem azt, hogy min den esetben megpróbáljuk megtalálni a mindenki számára megfelelő jogi meg oldásokat, ami olykor komoly szakmai kihívás. De tevékenységem során min dig számíthatok munkatársaimra, ami értékes segítséget jelent.

De ahogy egy országot vagy települést, úgy az Egyetemet sem lehet sikeresen működtetni megfelelő normatív háttér nélkül. Ehhez világos, egyértelmű, jól strukturált szabályzatokra van szükség. Úgy látom, hogy a Szegedi Tudományegyetem minden megfelelő tényezővel rendelkezik ahhoz, hogy a *prudens* működéshez szükséges szabályzatok megalkotását a közeljövőben

végigvigyük, ami a felsőoktatási normaanyag átfogó módosítása miatt vált szükségessé.

— *Köszönöm a beszélgetést, és hasznos munkát, a kihívásokat álló és szakmai sikerekben gazdag munkásságot kívánok Önnek!*

*Dr. Szigeti Tamara
PhD hallgató*

Szegedi gyökerek a Noerr és Társai Irodában

2001-ben — az akkori József Attila Tudományegyetem — jogi karának elvégzése után a munkahelyválasztás egyik fő szempontja számomra az volt, hogy lehetőleg nemzetközi környezetben dolgozhassak. Így kerültem a Freshfields Bruckhaus Deringer budapesti irodájához, ahol kezdetben ügyvédjelöltként, majd a szakvizsga letétele után ügyvédként dolgoztam. 2005-ben keresett meg *dr. Nádasdy Zoltán* az akkori Nörr Stiefenhofer Lutz Irodától, hogy a munka terén új kihívásokat és álláslehetőséget ajánljon számomra. Zoltánt már ismertem a szegedi jogi karról, és a személyében, tudásában és munkájában garanciát láttam arra, hogy döntésemmel a számomra minden szempontból megfelelő helyet választom. Az elmúlt 6 év, amely során az Iroda partnere lettem, mindezt viszszaigazolta.

A gazdasági jog területén jelenlevő nagy nemzetközi ügyvédi irodák, miként a 2011-től **Noerr és Társai Iroda** néven működő iroda is, erősen specializáltak: az ügyvédek, ügyvédjelöltek szakmai karrierjük kezdetétől egy kisebb területre koncentrálnak. Én abban

Dr. Czeglédi Edina

a szerencsés helyzetben vagyok, hogy a munkámat kezdettől fogva két, egymástól meglehetősen távol eső terület között, a munkajog és az ingatlanjog között oszthatom meg. Ezt a felosztást a **Noerr és Társai Irodába** történő „átigazolásom” után is megtarthattam, és ebben a struktúrában immár 3 éve

vezetem a munkajogi csoportot. Hazai szemmel „üditő kivételnek” tűnhetnek ezzel a kettősséggel, de a müncheni bázisú **Noerr** ügyvédi irodák hálózata, amely jelenleg világszerte már 15 irodával büszkélkedhet, több hasonló ügyvédet tudhat a sorai között. Ez a fajta megközelítés a **Noerr**-hálózaton belül éppen olyan jól működik, mint az egyes irodák közötti átjárhatóság, lehetőséget adva ezáltal az egyéneknek és az irodáknak is a szinergiák növelésére, a sokoldalúvá válásra. Személy szerint ennek az előnyét elsősorban a munkajog terén érzem, ahol számos esetben kapok naprakész segítséget a német irodáinkban dolgozó kollégáktól, azaz olyan jogterületről, amely például az uniós joganyagon alapuló munkáltatói jogutódlás témájában sokkal szélesebb spektrumú bírói gyakorlattal rendelkezik, mint a hazai joggyakorlat.

Munkám során a kezdetektől fogva egyformán használnom kell az angol és a német nyelvet is: egyrészt, mert az ügyfelek többsége külföldi vagy külföldi tulajdonban álló magyar társaság, és így a kapcsolattartás nyelve jellemzően angol vagy német; másrészt a jelenlegi tendenciáknak megfelelően a szerződések is többnyire idegen nyelven vagy két nyelven készülnek. Ami a munkavégzéshez szükséges jogi szaknyelv elsajátítását illeti, a német nyelvterület vonatkozásában felbecsülhetetlen segítséget jelentett a Szegedi Tudományegyetem és az Universität Potsdam közös szervezésében életre hívott német gazdasági jogi képzés elvégzése, melynek során biztos alapokra tehettem szert. A nyelvi bázis mellett ugyancsak ennek a képzésnek köszönhetem azt is, hogy ismerem a magyar és a német jog közötti rendszerbeli és tartalmi különbségeket, ami lehetővé teszi azt, hogy az ügyfelek

személyre szabottabb tanácsokat kaphassanak.

A **Noerr és Társai Iroda**, amely az első nemzetközi irodák egyikeként már a rendszerváltás első éveitől jelen van a hazai jogi piacon, számos szakmai sikert tudhat maga mögött. Amire nemcsak mi, hanem az egész ország méltán büszke lehet, az a Daimler 2008-ban indult zöldmezős beruházása, amelynek gyümölcseként a Mercedes-Benz Manufacturing Hungary Kft. 2012 tavaszán kezdi meg Kecskeméten létrehozott új gyárában az autógyártást. A **Noerr és Társai Iroda** által az ingatlanvásárlás és ingatlanfejlesztés tekintetében kidolgozott, a hazai jogban eddig egyedülállónak tekinthető jogi konstrukció nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a cégcsoport a szóba jövő másik két helyszín (Lengyelország, Románia – *a szerk.*) helyett hazánkat választotta. A projekt egyébként a nemzetközi háttérű jogi tanácsadás egyik mintapéldája volt: a versenyben levő másik két ország vonatkozásában felmerülő jogi munkát is a **Noerr** egy-egy helyi irodája végezte.

Ami az Irodán belül az *alma mater*-rel való kapcsolatot illeti, a jelenleg az Irodát vezető *dr. Nádasy Zoltán* és jómagam mellett csapatunkat erősíti *dr. Jókay István* ügyvéd és *dr. Varga Diána* ügyvédjelölt is, akik szintén a Szegedi Tudományegyetemen szereztek diplomát. Ügyvédjelöltjeink kiválasztásánál is szempont, hogy jó szakmai alapokkal rendelkező, minőségi munkára alkalmas kollégákkal dolgozzunk együtt. Tapasztalataink azt mutatják, hogy e téren nyugodt szívvel támaszkodhatunk a Szegedi Tudományegyetem jogi karának oktató munkájára.

Dr. Czeglédy Edina
ügyvéd

Párizsban járt az Alkotmányjogi Tanszék

Az Alkotmányjogi Tanszék oktatóinak nagy része 2011. szeptember 3. és 6. között szakmai programon vett részt Párizsban, tanszékvezetőnk és a jelenlegi párizsi magyar nagykövet, *Dr. Trócsányi László* professzor meghívására. A program keretében a szegedi delegáció elsőként látogatást tett a francia parlament alsóházánál, a Nemzetgyűlésnél (*Assemblée Nationale*). Franciaországban a parlament kétkamarás szerkezetű, a Nemzetgyűlésből (*l'Assemblée Nationale*) mint alsóházból és a Szenátusból (*le Sénat*) mint felsőházból áll. A Nemzetgyűlés képviselőit közvetlenül, a Szenátus tagjait pedig közvetetten

választják. Úgynevezett organikus törvények határozzák meg az egyes házak megbízatásának időtartamát, tagjainak számát, választhatóságuk feltételeit, továbbá a választhatóságot kizáró okokat és az összeférhetetlenség eseteit. A Nemzetgyűlésnek 577 tagja van, akiket öt évre választanak egyéni választókerületekben, kétfordulós rendszerben. A Szenátusba megválasztott szenátorok száma 346 fő, a megbízatási idő hat év.

A Nemzetgyűlésben *Daniel Constans*, az Európai Ügyek Bizottságának egyik – többek között a francia-magyar érintettségű ügyek kezelésével foglalkozó – tagja fogadta az alkotmányjogász

A tanszék delegációja a párizsi magyar nagykövetségen:
(hátsó) *Dr. Tóth Károly, dr. Sulyok Márton, Dr. Trócsányi László, dr. Bárkányi Gábor,*
(elől) *dr. Jakó Nóra, dr. Vida-Sós Tünde, Skultétné Vőneki Zsuzsa, Dr. Kiss Barnabás és dr. Lichtenstein József*

kollégákat és folytatott velük szakmai párbeszédet. A beszélgetés során többek között a Nemzetgyűlés és az Országgyűlés felépítéséről is szó esett. Miután ismertette a Nemzetgyűlés szervezetét, *Constans* úr rövid tájékoztatást adott a Nemzetgyűlésben folyó törvényhozási munkáról. Ezek szerint a Nemzetgyűlés évente mintegy száz törvényjavaslatot tárgyal, több mint ezer munkaórát töltenek a parlamenti vitákkal. A kormányhoz vagy valamely kormánytaghoz intézett kérdések száma évente 20000–25000 (!) között mozog. *Constans* úr röviden arról is beszámolt, hogy a 2008. július 23-án végrehajtott alkotmányreform jelentős mértékben módosította a Nemzetgyűlés házszabályát és egyúttal erősítette a Nemzetgyűlés ellenőrzési funkcióját. Az érdekességek között a képviselő úr beszámolt a Nemzetgyűlés aktuális napirendjének olyan különlegességeiről is, mint a görög segélycsomag, melyben a francia szerepvállalás összértéke a 100 milliárd eurót is meghaladja.

A Nemzetgyűlést követően a Paris 1 Panthéon-Sorbonne Egyetem elnökével, *Jean-Claude Colliard* professzorral megszervezett találkozó következett, aki egyébként az Egyetem jogi karának alkotmányjogász professzora, korábban pedig *Francois Mitterand* államelnök kabinetfőnöke, valamint az Alkotmánytanács tagja is volt. Az elnök úrral a delegáció a francia jogi oktatás helyzetéről és a munkaerőpiac sajátosságairól cserélt eszmét.

A második nap szakmai programjának körében az Államtanács (*Conseil d'État*) és az Alkotmánytanács (*Conseil Constitutionnel*) meglátogatása következett. A Palais Royalban működő Államtanács – melynek létszáma eléri a 300 főt – a francia államszervezet egyik

kiemelten fontos szerve. Hatásköre három nagy területet ölel fel: A Kormány számára előzetesen véleményezi a törvénytervezeteket és rendelettervezeteket; a Franciaországban a rendes bírói szervezettől elválasztott különbíróági rendszerben működő közigazgatási bíróságok „legfelsőbb bíróságaként” közigazgatási ügyekben ítélik; valamint ellátja a nyolc fellebbviteli és negyvenkét elsőfokú közigazgatási bíróság, továbbá a menedékügyekben eljáró bíróság igazgatásával kapcsolatos feladatokat. Az Államtanácsnak hivatalból elnöke a miniszterelnök, aki azonban az Államtanács munkájában nem vesz részt. Ezért a tényleges elnöki feladatokat és hatáskört az elnökhelyettes látja el.

Az 1799-ben Napóleon által „új életre keltett” Államtanácsnál *Terry Olson* tanácsos úr fogadta a delegációt. A tanácsos az intézményt ismertető előadásában elmondta, hogy a cca. évi 180000, a tanács és nem a tanácsosok nevében meghozott egyhangú ítéletet kibocsátó testület feladata kettős: egyben jogi és politikai, hiszen a kormány tanácsadó szerveként jár el alkotmányjogi kérdésekben, de ugyanakkor legfelsőbb közigazgatási bíróság szerepét is betölti. Mint hangsúlyozta, ennek következménye azonban, hogy sokszor éri a tanácsot bírálat annak okán, hogy a „politika szolgálóleánya.”

Megtudhattuk többek között azt is, hogy a tanács munkájában mit jelentett a „*loi écran*” doktrína alkalmazása, értsd: a jogszabály alkotmányossága vizsgálatának és annak alkalmazása vizsgálatának szigorú elkülönítése ti. az, hogy a Tanács nem mindig volt jogosult a jogszabályok alkotmányosságának vizsgálatára, de aztán mégis magának vindikálta a jogkört. Az al-

kormányjogi munka, mint hangsúlyozta, elsődlegesen a tanácsadó vélemények adása körében hangsúlyos, és ez ügyben példaként a *burkha* betiltásával kapcsolatos véleményt hozta fel, amelyben a tanács kifejtette, hogy a teljes tilalom ellentétes az alkotmányosság szellemével és az alkotmányban lefektetett alapelvekkel, azt azonban a kormányzat mégis bevezette, s az Alkotmánytanács azt, felülvizsgálat után hatályában mégis fenntartotta. Ezt követően a tanácsos az Államtanács speciális intézményével kapcsolatos kérdésekre válaszolt, amelyek többek között az Államtanács tagjainak választását, az elkülönült közigazgatási bírások elöneyeit és létjogosultságát érintették, illetve az Államtanács és az Alkotmánytanács kapcsolatára vonatkoztak.

Az Alkotmánytanácsnál *Caroline Pétilon* és *Catherine de Guillenchmidt* alkotmánybíró asszony, a 9 tanácsos egyike fogadta delegációnkat, és mutatta be az Alkotmánytanács tagjainak választását, illetve a tanács munkáját. Az Alkotmánytanács felállításáról az 1958. évi alkotmány rendelkezett. Az Alkotmánytanács sajátos jellegű alkotmánybíróóság, melynek hatáskörei két nagy területet ölelnek fel: az egyiket a jogszabályok alkotmányosságának ellenőrzése képezi. Az Alkotmánytanács az organikus törvények és a parlamenti házszabályok esetén kötelezően előzetes alkotmányossági kontrollt végez. A többi törvénnyel kapcsolatban az előzetes normakontroll fakultatív.

A hatáskörök másik csoportjába a választási bírások, valamint a különböző népszavazási eljárásokkal kapcsolatos bírói kontroll tartozik. Ez utóbbival összefüggésben megemlíthető, hogy az Alkotmánytanács a

köztársasági elnök megválasztása, a parlamenti választások és a népszavazások tekintetében rendelkezik hatáskörrel. Végezetül, az Alkotmánytanács örökdió az Európai Közösségekről és az Európai Unióról szóló alkotmányi rendelkezések érvényesülése fölött. *Guillenchmidt* asszony érdekességként jegyezte meg a tanács bemutatása során azt, hogy annak létrehozását nem az alkotmányos alapjogok védelmének szándéka hívta életre, hanem az az igény, hogy a parlament hatásköreinek olyan felülvizsgálatát lehessen általa biztosítani, amely meggátolja a parlamentet a kormány tevékenységének befolyásolásában.

Vendéglátónk ezt követően a Franciaországban frissnek számító (2009 utántól alkalmazandó), állampolgárok számára is nyitva álló QPC-vel (*question prioritaire de constitutionnalité*, azaz elsőbbségi alkotmányossági kérdés), utólagos normakontroll intézményével kapcsolatos kérdésekre.

A szakmai program zárórendezvényeként a nagyköveti rezidencián kerekasztal-beszélgetés folyt *Leb Tibor* Párizsban élő magyar ügyvéddel, aki a párizsi magyarság helyzetéről összefoglalásról és a francia jogi szakma különlegességeiről beszélt. Tőle tudhattuk meg többek között, hogy az angolszász megoldáshoz hasonló elkülönítés (*solicitor-barrister*) létezik az ügyvédi szakmán belül Franciaországban is, hiszen a bíróság előtt szóban eljáró ügyvéd az *avocat*; az pedig, aki a bírósághoz írásban ad be anyagokat, az *avoué*.

Dr. Lichtenstein József
bíró és
dr. Sulyok Márton
egyetemi tanársegéd

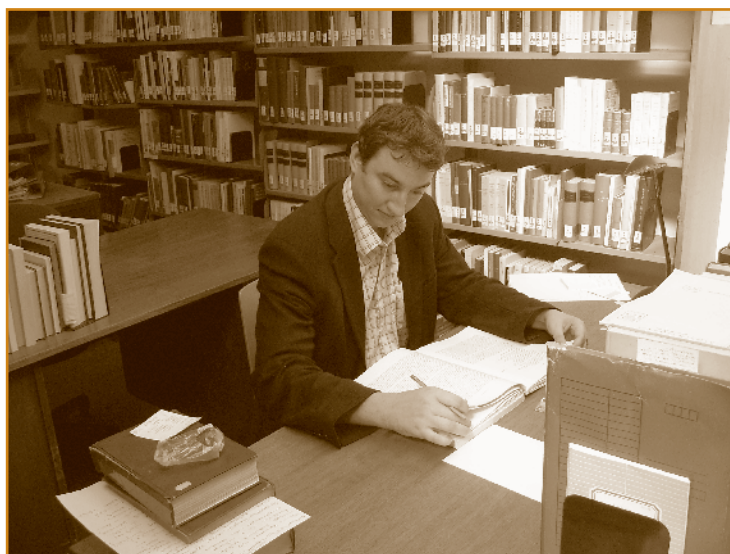
„Wann dreffma uns wieda?“

Egy szemeszter Münchenben

Abban a szerencsében volt részem, hogy a 2011/2012-es tanév téli szemeszterét, a DAAD (Deutscher Akademischer Austauschdienst) kutatói ösztöndíjasaként, a müncheni Leopold-Wenger-Institutban tölthettem. Ezt az időszakot a Zürichben megkezdett kutatásaim befejezésére és a doktori disszertációm írására használtam fel.

A Leopold-Wenger-Institut Európa egyik legkiemelkedőbb, antik jogtörténeti és papirológiai kutatásokkal foglalkozó központja. Maga az intézet az LMU (Ludwig-Maximilians-Universität) Geschwister-Scholl-Platz-i főépületével szembeni téren helyezkedik el, München Maxvorstadt negyedében. Maxvorstadt egész hangulatát alapvetően az egyetem és az ott tanuló fiatalság szellemisége határozza meg. E negyedben egymást érik a kis kávézók, antikváriumok és éttermek, amelyek

egyfajta – jó értelemben vett – bohém-ságot kölcsönöznek a környéknek. Ebben a miliőben tölthettem el a hét hat napját, ugyanis kialakítottam egy munkaritmust, amelynek az volt a lényege, hogy hétfőtől szombatig az intézetben, a kutatási témámnak szenteltem az időmet, a vasárnapot pedig meghagytam pihenőnapnak, amelyet kikapcsolódásra, a város, annak történetének és a múzeumainak megismerésére fordíthatam. E szünnapok keretében alkalmam volt meglátogatni München képtárait (Alte Pinakothek, Neue Pinakothek), az egyiptomi múzeumot (Ägyptische Sammlung), az Antikensammlungot és a Glyptotheket, ahol római kori szobrokat és feliratos kőtáblákat őriznek, s ahová majdnem bezártak, mert nem vettem észre, hogy elérkezett a záróra. A könnyedebb szórakozásról pedig a DAAD Freundeskreis gondoskodott, amely minden hónap első keddjén

Elmélyült munka a szemináriumi könyvtárban

DAAD ösztöndíjas találkozók, különböző vetélkedőket, valamint könyvű és komolyzenei koncertlátogatásokat szervezett.

A kutatás terén is eredményes félév-ként tekinthetek vissza a Münchenben töltött öt hónapra, ugyanis sikerült lezárnom a dolgozatom gerincét képező, a zálogot és a biztosítéki célú (fiduciárius) tulajdonát ruházást tárgyaló fejezeteimet. Továbbá nagyon sokat jelentett számomra, hogy egy teljes szemeszteren keresztül részt vehettem a minden héten szerda este megrendezésre kerülő, ún. Mittwochsseminar munkájában, amely *Dieter Nörr* és *Alfons Bürge* professzor urak elnöksége alatt működik. A Mittwochsseminar lényege az, hogy az intézet minden fél-

évben meghatároz egy központi témát – ilyen volt az elmúlt szemeszterben a kezesség – és hétről hétre e témakörbe tartozó jogesetek és epigráfiai források exegézisére (elemzésére, magyarázatára) kerül sor.

Amikor Münchenből eljöttem, akkor az intézet Papyrusraumnak nevezett helyiségében álló kutatóasztalomon kívül még néhány jó barátot is hátra kellett hagynom, s ezért, amikor a bajor fővárosban eltöltött időszakra visszagondolok, gyakran felmerül bennem a kérdés, mind a város mind pedig a személyek vonatkozásában: „Wann dreffma uns wieda?“, azaz „Mikor találkozunk ismét?“

Dr. Pozsonyi Norbert
egyetemi tanársegéd

Egy esztendő Exeterben

Tanulmányaimat a 2011/2012. tanévben az Erasmus keretében az angliai Exeterben folytattam. Exeter a legősebb angol városok egyike, amely az ország délnyugati részén fekvő Devon megye székhelye. A katedrális a város központja, a napsütéses napokon a rengeteg diák – így én is – a kertjében piknikezik. A sirályok ilyenkor mindig mellénk repülnek, és ha nem vagyunk elég figyelmesek, belecsípnék a szendvicsekbe.

Exeter az Exe folyó partján fekszik. A kikötő számos lehetőséget kínál: vitorlázást, csatorna-hajózást, antik butikok sorát, kávézókat és pubokat, ahol Devonshire cream és újságpapírba csomagolt fish&chips a legnépszerűbb. A folyó mellett sétálva hattyúk és kacsák várják, hogy megetessük őket.

Az egyetemi campus dombok között található, az épületekhez erdei ösvények vezetnek. Útközben számos tavat, szobrot és egy kastélyt is látunk. Az iga-

zi angol parkokban levő padokra leülve – először igencsak meglepő – előkerülnek a mókusok. A fűben ülőhöz pedig kíváncsiságból közel is merészkednek.

Rengeteg sportesemény között lehet válogatni. Én voltam már rugby meccsen, ami nagyon izgalmas volt. A szurkolók közvetlenek, a szabályokat is szívesen elmagyarázták nekünk. A crickett is tipikusan angol sport, amit a helyi klubban van lehetőség kipróbálni.

Számos diákszövetség működik, én az év elején olyanhoz csatlakoztam, amely kirándulásokat szervez. A 25 percnyi-re levő óceán parti városok jó hétvégi kirándulóhelyek. Exmouth, Dawlish és Seaton a Jurassic Coast részei, ahol korabeli fossziliákat is találtam a homokban. A hűvös napok nem annyira jellemzők, hiszen Dél-Anglia kellemes éghajlatú, azonban egy esősebb napon ellátogattam a szintén közel található Stonehenge-hez. A monumentális kőtömbök lenyűgöző látványt nyújtottak. A közeli Salisburyben megtekinthető az 1215-ös Magna Charta, amely Anglia alkotmányos szabadságának alapja.

A híres vízesés előtt

A katedrális

Az alig 2 órányira levő Bath római kori fürdőjében meg is lehet mártózni. Az Atlanti óceán partján levő – a „túlpárt” már Amerika – Tintagel várát a legenda szerint Arthur király szelleme látogatja. Tipikus angol vidéken túráztam ebben az óceán mellett levő, dombokkal és hegyekkel körülhatárolt városban.

Anglia leghíresebb botanikus kertje, az Eden Project egyedülálló az egész világon. Esőerdők és mediterrán növények mellett egy 55 méter magas vízesés is „elfért” a méhkaptárt idéző buborékokban. A barátaimmal egy hő-légballonnal fel tudtunk szállni a buborék legtetejéig.

Az egyetemi élet olyan meglepetéseket is tartogat, melyre igazán nem számíthatunk mindig: május első hetében az uralkodónő – “Her Majesty, The Queen”, mondják angol barátaim – fog ellátogatni az egyetemre. II. Erzsébet királynő adja majd át az egyetem új központi épületét. Mindenki nagyon izgatott és készül az eseményre.

Az exeteri év a látókör szélesítése, a jogi ismeretek bővítése mellett rengeteg új barátot is jelent, és bízom benne, hogy ezek a kapcsolatok hosszabb távon is megmaradnak.

*Tamás Georgina
joghallgató*

Erasmusszal Cipruson

Ha jól emlékszem, már a gimnáziumban hallottam róla, hogy 'Erasmus' a jelszó, ha külföldön is szeretnék tanulni. Így egyetemistaként nem is volt kérdés, hogy utánajárjak, mi is ez, mik a feltételek és milyen országokba van lehetőségem. Esetemben Norvégia, Csehország és Ciprus jött szóba, amik közül szinte egyértelmű volt, hogy Ciprus a cél: egyrészt, mert elég messze van, másrészt jó a klímája, harmadrészt a saját szememmel akartam megnézni speciális helyzetét. Regisztráció, papírok, TO, mobilitás iroda, kinti Erasmus koordinátor, e-mailek, szerződések és indulás.

Szeptember végén érkeztem a szigetre, annak is a közepére, a fővárosba (Nicosia), ahol a European University Cyprus nevű egyetemen tanultam. Az EUC magánegyetem, ahol körülbelül 3500 diák tanul és a tanév október elején kezdődik. Első ránézésre azt mondtam volna, hogy egy középiskola, hiszen az itthoni sémával ellentétben az egyetem két egymás mellett álló épületből áll. Ez nagy szerencse, mert a tömegközlekedés még hagy némi kívánni valót maga után – amin a helyiek annyira nem aggódnak,

Limassol, Apollo templomának romjainál

mert általában mindenhova, mindenki autóval jár. Személy szerint engem se rázott meg, mivel az egyetemhez közel laktam, így polgárpukkasztásként gyalog jártam órára, mint például világpolitikára, összehasonlító politikára, franciára vagy esszéírási technikára (szegedi Erasmusként 15 ECTS kreditet

Az ESA (Erasmus Student Association) képviselői Aphrodité születési helyénél, naplementekor

kell összegyűjteni külföldön, ami nem nehéz, de ha már ott van az ember, érdemes több órára járni és a lehető legtöbbet kihozni a dologból). A középiskola-jelleg az órákon is megjelent, a létszám és az interaktivitás tekintetében.

Mivel az unatkozás gondolatát is el akartam kerülni, ezért éltem az egyetem adta szabadidő kitöltés lehetőségével is, mint a túra klub és az Erasmus klub. Nem lepek meg senkit azzal, ha azt mondom: a túra klubbal túrázni, kirándulni voltunk a hegyekben, ami egy fantasztikus része a szigetnek, azt még különlegesebbé teszi, hiszen 80 km-re a csúcsoktól (ahol síelni is lehet) ott a tenger. Az Erasmus klub a sziget kis falvait és jellegzetességeit mutatta meg, amelyeket nehezen tudtunk volna megnézni, a szervezett busz nélkül. Még több kirándulást, bulit, rendezvényeket a ciprusi Erasmus diákhálózat szervez, ahol olyan nemzetközi hangulat tapasztalható, mint sehol máshol.

A másik egyedisége a szigetnek a kettéválasztottsága, ami egyben a főváros szétválasztottsága is; erre rendkívül kíváncsi voltam, mert mindenki mondtott mindenfélét. Például, hogy ha a

görög részen vagyok, nem mehetek át a török részre, ami nem igaz, mert át lehet menni, csak személyi igazolvány vagy útlevél kell hozzá. Ezt úgy képzeljük el, hogy mondjuk a Klauzál tér helyén határ van, és azon túl már a török ciprióták laknak. Ennek a speciális helyzetnek a jeleit még a szigeten cirkáló egyenruhás katonákból és a fehér ENSZ jelzésű autókból éreztem.

Az Erasmus életérzés itt is nagyon jól átjárja az embert, ami a nemzetköziségből, a rengeteg tapasztalatszerzésből, a nyelvtudás nagymértékű fejlődéséből és az életre szóló kalandok gyűjtéséből áll, nem beszélve a fantasztikus csapatszellemről, ami ilyenkor ki szokott alakulni. Ez elég sablonosan hangzik, pedig az utolsó betűig igaz. Ehhez azonban nyitottnak és alkalmazkodónak kell lenni. Nekem például meg kellett szokni, hogy az emberek az utcán nem érzik zavarónak, ha sokáig néznek vagy az idő nekik nem sokat jelent, mert, ahogy ők mondják „siga, siga” azaz: nyugi, nyugi...

*Tari Viktória
joghallgató*

Famagusta, a „szellemváros” látképe

Nyitás keletre

Karunk kelet-ázsiai kapcsolatairól

A szegedi jogi kar széles körű kapcsolatokat épített ki Ázsia számos országával; oktatási-kutatási projekteken keresztül részt veszünk közös kutatásokban, előadásokat tartunk tudományos konferenciákon és egyetemeken. A kar tervezi kapcsolati rendszerének további bővítését a már meglévők erősítése és továbbfejlesztése mellett, törekedve a nemzetközi kutatási tendenciák figyelembevételére és a gazdasági változás következtében jelentkező oktatási expanzió szem előtt tartásával. A kar mind a graduális, mind pedig a posztgraduális képzésben lehetőséget teremt, hogy külföldi hallgatók is részt vegyenek a képzésben. A jogászképzéshez kapcsolódóan az Összehasonlító Jogi Intézet indította el a Comparative Law programot, amelynek keretében a magyar és a külföldi hallgatók (pl. ERASMUS hallgatók) számára lehetőség nyílik behatóbban tanulmányozni az európai jogot, a nemzetközi jogot és

a hazai jog egyes területeit. Az intézetben továbbá angol (Amerikai Jogi Szakértői, Angolszász jogi és Angol Jogi Szakfordítói/Szaktanácsadói) és német (Német gazdasági jogi és szakfordító) nyelvű képzések színesítik a kar képzési struktúráját, együttműködve a Toledoi Egyetem és a Potsdami Egyetem jogi karával.

Az SZTE Tehetségponton keresztül *Dr. Badó Attila* (programvezető) professzor vezetésével és *dr. Bóka János* adjunktus koordinálása mellett indult el karunkon a vietnámi képzési program, amelynek keretében a vietnámi tisztviselők komplex és intenzív kurzusokon vesznek részt. A képzés a „Program 165 Monitoring Office” vietnámi kormányzati projekt keretében valósul meg, a résztvevők jogi, igazgatási, közgazdasági és menedzsment ismereteket sajátítanak el, amely előadásokat az SZTE jogi és a gazdaságtudományi karának oktatói tartják. A program

Shanghai: buddhista templom

lebonyolítását a Vietnámi Szocialista Köztársaság budapesti nagykövetsége is támogatja. A hallgatók szakmai és tanulmányi látogatásokon vesznek részt. A 2011. évi képzési program keretében a vietnámi államigazgatás vallás- és kisebbségügyi kérdésekkel foglalkozó tisztségviselői érkeztek Szegedre. Az oktatási projekt központi elemei a tehetséggondozás, a kisebbségi jogok, az állam és az egyház kapcsolata, a vallásszabadság és a szociális politika. Az ismertetett általános (közpolitikai) képzés mellett speciális (pl. szakszervezeti) oktatást is szervezett az intézet.

A karon francia nyelvű képzés is folyik az Európa-tanulmányok Központ gondozásában, akkreditált formában: Európai Civilizáció és Integráció speciális részképzési szak, Nemzetközi tanulmányok mesterszak Európa-tanulmányok szakirányon, valamint Francia Jogi és Szakfordítói szakjogász képzés. A SZTE-ÁJTK Doktori Iskolájának jelentős oktatási reformját hajtotta végre *Dr. Jakab Éva* professzor asszony a Doktori Iskola elnökeként, amelynek következtében a civilisztikai és a közjogi modul mellett kialakított idegen nyelvű modul biztosítja a külföldi hallgatók számára a PhD fokozat megszerzését.

Karunk több oktatója kutatási és oktatási tevékenysége révén szintén kapcsolódik, kapcsolódott valamelyik távol-keleti országhoz. *Dr. Hajdú József* professzor úr az elsőik között utazott Japánba a karról, ahol 1994 és 1996 között a Tokiói Egyetemen folytatott PhD kutatásokat *Prof. Kazuo Sugeno* szakmai irányítása mellett. Kutatási témájához kapcsolódóan előadásokat tartott az egyetemen a munkaügyi kapcsolatok, az EU és a magyar munkajog köréből. Számos japán egyetemen tartott angol nyelvű előadást: Aichi

Gakuin, University Nagoya, Hiroshima University, Meiji Gakuin University, Hosei University. Előadást tartott továbbá a Japan Institute of Labor (JIL) nemzetközi hírű munkajogi kutatóintézetben is.

A Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszékről *Dr. Papp Tekla* egyetemi docens 2002-ben (április–június) szintén a Tokiói Egyetemen dolgozott „A japán társasági jog kialakulása és társadalmi sajátosságai” című kutatási projekten *Prof. Tomonobu Yamashita* tutorálása mellett, melyet a MÖB és a Japanese Society for Promotion ösztöndíjjal támogatott. Még ugyanebben az évben nemzetközi konferenciát is szervezett „A gazdasági jog időszerű kérdései Magyarországon és a világban” címen.

Alkotmánybírósági kiküldetés keretében karunkról *Dr. Balogh Elemér* egyetemi tanár, alkotmánybíró 2006-ban Mongóliába (Ulánbátor), majd pedig 2007-ben Kínába (Peking) utazott, ahol szakmai kapcsolatok kiépítésére is lehetőség adódott.

A Római Jogi Tanszék vezetője, *Dr. Jakab Éva* egyetemi tanár több előadást is tartott Japánban, 2008-ban: „Griechisches und Römisches Kaufrecht” (Kyushu University, Sophia University, Doshisha University) és „Risk Management and Maritime Law” címen (Kyushu University, University of Osaka), továbbá doktorandusz szeminárium tartására is felkérték a professzor asszonyt a Kyushu Egyetemen.

A bűnügyi tudományok kapcsán a kar Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi tanszéke 2011-ben kapcsolódott be az International Forum on Crime and Criminal in the Global Era elnevezésű nemzetközi szervezet munkájába, amelynek legfontosabb célja a bűnözés kihívásaira reflektálva egy összehason-

lító nemzetközi teória kidolgozása. A 2011. évi pekingi konferencián karunk oktatói közül *Dr. Szomora Zsolt* és *Dr. Karsai Krisztina* egyetemi docensek vettek részt és tartottak előadást.

A Magyar Jogtörténeti Tanszékről *Dr. Varga Norbert* egyetemi docens Kínában, a 'Shanghai International Conference on Social Science' című nemzetközi konferencia jogi szekciójában tartott előadást, amelynek címe: „International treaties in practice. US-Hungarian relations in the 19th Century”. Ezt követően meghívást kapott a Hong Kong University, Faculty of Law, Center for Comparative and Public Law kutatóintézetébe 2012-ben, ahol Comparative Citizenship Law köréből szemináriumot tart. Kutatási programjának címe: „Development of Citizenship Law in the British Empire in the Early Colonial Era, with Special Attention to the Status of Citizens of Hong Kong in the 19th Century”.

Dr. Bóka János egyetemi adjunktus a Kínai Köztársaság (Tajvan) Külügyminisztériuma által alapított Taiwan Fellowship jutalmazottjaként 2012 februárja és májusa között tanulmányúton vesz részt Tajvanon. A kutatási témák a tajvani szerződési jog, illetve a tajvani alkotmánybíráskodás struktúrája és szerepe a demokratikus átmenetben. Tanulmányi útja során Bóka János összehasonlító szerződési jogot is oktat a National Taiwan University meghívására.

A Szegedi Tudományegyetem és a Shanghai Politikatudományi és Jogi Egyetem együttműködési megállapodása alapján az érintett karok – elsősorban az SZTE ÁJTK – tervezik egy közös oktatási és kutatói program elindítását 2012-től, amelynek keretében hallgatói és oktatói mobilitásra,

Yu Yuan Garden

nemzetközi konferenciák és *workshop*-ok szervezésére is sor kerül. A szegedi egyetemre érkező hallgatók számára angol nyelven oktatási program kerül kidolgozásra.

Karunk egyik legfontosabb feladatának azt tartja, hogy már meglévő széleskörű nemzetközi kapcsolatainak rendszerét bővítse, különös tekintettel a távol-keleti országokra, idegen nyelvű oktatási spektrumát tovább szélesítse, és a már meglévő jelentős számú külföldi professzori és oktatói gárda mellett a korábbi években kialakult kari gyakorlatnak megfelelően a graduális és posztgraduális (PhD) képzésekbe újabb, nemzetközileg is elismert oktatókat és kutatókat vonjon be. A kar egyik legfontosabb feladatának tekinti, hogy támogassa oktatóinak nemzetközi konferenciákon és pályázatokban, kutatási projektekben történő részvételét, elsősorban külföldi egyetemekkel kialakítandó internacionális és akár multidiszciplináris együttműködéseket, elősegítve ezzel is nemzetközi reputációjának növelését és a kutatási eredményeket is adaptáló oktatás- és tananyagfejlesztést.

Dr. Varga Norbert
egyetemi docens

Évfolyam-találkozó – 45 év után

Már 2010 decemberében jelezte egy előrelátó évfolyamtársunk: jövőre lesz 45 éve, hogy elvégeztük az egyetemet, és 1966. március 24-én jogi doktorrá avattak bennünket! A tavaszi hónapok a szervezéssel teltek el: mikor találkozunk, hol beszélgessünk, és melyik étteremben legyen az elmaradhatatlan közös ebéd... Lám, hogy fejlődik a világ: 10–15 éve még címezgettük a mintegy 60 borítékot, ragasztottuk rá a bélyeget, vittük a postára földadni. 2011-ben a levelek többségét már villámpostán kapták meg a címzettek, és ha idejük engedte, akár percekben belül válaszolhattak. Sűrű levelezés indult meg az évfolyamtársak között, olykor tízen is kerestünk egy-egy nyomaveszett személyt,

míg végre azt mondhattuk, hogy amit lehet, megtettük...

2011. június 11-én, szombaton fél 11 és 11 óra között találkoztunk a kar főépülete előtt. Ez az időpont látszott célszerűnek, hiszen volt, aki Győrből tette meg a nem kis utat. Szóval gyülekeztünk a kapu előtt, csodáltuk az újjá varázsolt teret, és ha a távolban föltűnt egy-egy ünneplő ruhás alak, próbáltuk kitalálni, hogy ki lehet. Legtöbbször sikerült is. Ölekezések, puszkodások, izgatott várakozás jellemezték a gyülekezés félóráját. Aztán fölmentük a régi, elsőemeleti tantermünkbe, elhelyezkedtünk, és kezdődtek a beszámolók. Talán nincs a karnak még egy évfolyama, mely olyan sok halottat számlálna, mint a mi-

Csoportkép a kari épület bejáratánál

enk. Egy perces néma fölállással adóztunk elhunyt oktatóink, és előre ment évfolyamtársaink emléke előtt.

A beszámolók főleg az utóbbi öt év történeiseiről szóltak. Leggyakrabban két szót lehetett hallani: nyugdíj és unoka. *Fugit irreparabile tempus* – hasított belénk Vergilius szentenciája: rohan a visszahozhatatlan idő. Az első tanév (1961/62) névsorát olvastuk föl, és mindig elhangzott valami megjegyzés: külföldre ment, nagyon beteg, nem tudunk róla semmit, meghalt... Ha valaki levelet írt, fölolvastuk. Az előrelátó szervezők papírlapokat köröztek, kérve, hogy mindenki írja rá a nevét, a telefonszámait, és persze villámpostájának a címét. Kevesebb lesz az előkészítő munka öt év múlva, amikor majd – reményeink szerint – egyazon napon tartjuk meg az 50. éves találkozót és az aranydiploma átvételét.

Egy órára átsétáltunk a közeli étterembe, ahol már várt bennünket a sok fogásos, svédasztalos ünnepi ebéd, a meleg és hideg ételektől kezdve a tortaszeletig. Étkezés után megkezdődött a zsi-bongás, a szomszédos asztalokhoz való átülés, és százával hangzott el az „Emlékszel arra, hogy...” kezdetű mondat. Volt, aki elhozta hajdani leckekönyvét, és mosolyogva mutatta, hogy hány *proletár jeles* van benne. Nem tudom, éle még az elpusztíthatatlan diákhumor ezen találó szava: akkoriban a kettést jelentette... Lám, mi különbség van olykor az indulás és a beérkezés között, hiszen egykori hallgatótársunk szakmájának elismert művelője lett. Kattogtak a fényképezőgépek, nesztelenül jártak a videófölvevők, sokasodtak a találkozó bilincsbe vert kedves pillanatai. Emlékek elevenedtek föl rég történt vidám esetekről, nehéz és könnyű vizsgákról, rafinált puskázásokról, messzi kódok-

be tűnt oktatókról. Nehéz szívvel írom le róluk, de ahogy mondani szokás, az egyik kezünkön meg tudtuk számolni, hogy hányan vannak még közöttünk.

Ismerve e kiadvány korábbi számait, egy felejthetetlen esetet bátran közreadunk, hadd mosolyogjanak rajta száz év múlva is az utánunk jövők. Ha nem tévedek, 1963 őszén történt, hogy a Ferencváros az első hat-hét mérkőzését elveszítette, és a tabella végén kullogott. Polgári jogi óra következett *Kemenes* docens úrral, a nagy Fradi-szurkolóval, a későbbi professzorral. *Sebő Gyula* nyomban az óra elején fölállt, és engedélyt kért, hogy egy viccet elmondhasson. Tanár urunk csak annyit mondott, hogy halljuk. Gyuszi belekezdett. Egy férfi Népsportot vásárolt a Széchenyi téren, és már olvasni is akarta. Ezt meglátva egy járókelő figyelmeztette: „Uram, ki ne nyissa az újságot, mert kiesik a Fradi!” Még ma is emlékszem a szünni alig akaró hahotára... De vajon hogy csinálta *Kemenes* docens úr, szeretett oktatónk, hogy az arcizma sem rezdült??

De térjünk vissza a találkozónkra. Több évtizedes fényképek kerültek elő és jártak körbe, a rajta levők elcsodálkozhattak, hogy milyen fiatalok és karcsúak voltak a följebb való esztendőknél. (Igaz, kollégínáink most is fiatalok és fölöttébb karcsúak voltak.) A legfiatalabbak persze az unokák voltak, mert az ő fényképeik sem felejtődtek ám ott-hon! Fél négy tájban azok kezdték az asztalbontást, akikre 2-300 kilométeres út várt. Címek, telefonszámok cserélődtek, cuppantak az utolsó puszik, elhangzottak a nagy fogadkozások, hogy újból találkozunk: öt év múlva, veletek, ugyanitt. Úgy legyen!

Dr. Apró Ferenc
ügyvéd

A jubileumi évfolyam

1966 szeptemberében kb. százan kezdtük meg tanulmányainkat az akkor még József Attila Tudományegyetem jogi karán. 1971-ben avattak bennünket, így a 2011. június 4-i találkozásunk negyvenéves találkozó volt.

Az egész évfolyam számára ugyan negyvenöt éve kezdődött a közös élet, azonban tíz-egynéhány fiú-évfolyamtársunk már 1965 szeptemberétől együttlétre volt kárhozható, mert tizenheten együtt voltunk katonák a kies Hódmezővásárhelyen. A vásárhelyi tizenegy hónap igazi közösséggé kovácsolt bennünket, akik ott szolgáltunk. Így az egyetemen már egy olyan magja volt az évfolyamnak a kezdet kezdetekor, amely megalapozta azt, hogy az évfolyam jó közösséggé váljon.

Első igazi közös élményünk bennünket, katonaviseltek visszavezetett Vá-sárhelyre. *Tápai Piroksa*, évfolyamunk kultúrfelelőse szervezte az első közös

megmozdulást a hódmezővásárhelyi Őszi Tárlatra. Piroksa, aki állandóan rohant és elkésett (mentségére legyen mondván, szobrászművész édesapjának műterme miatt az akkor világvégének számító kör-töltés tövében laktak, és a legközelebbi közlekedési eszköz is kilométerekre volt Piroksák lakásától), a Nagyállomásra be-szélte meg a találkozót, és döbbenten lát-tuk, hogy a vonat indulása előtt néhány perccel Piroksa szélvészként berobog az állomásra és pattan is fel a pesti gyorsra, ahonnan gyorsan leszedték.

A katonaság nemcsak a katonavisel-tek számára volt meghatározó élmény, mert jó néhányan a kollégiumban is együtt laktak a katonaviseltek közül a különböző szobákban, és így valameny-nyi fiú kollégista néhány hét után az összes katonaélményt (volt rendesen) ismerte, és *Borsodi Gyuri* három hét után már úgy beszélt a katonatársakról és az előjárókról, mintha maga is ott

Felvétel az évfolyamról a Lófara udvarán

szolgált volna velünk. Mindez persze, Gyuri kiváló memóriáját is dicséri. Gyorsan belerázódtunk az egyetemi életbe, és a golya bajnokság és egyéb könnyű szórakozás után az első vizsgaidőszakot is többnyire sikerrel magunk mögött tudhattuk.

A jó közösségi szellemet másodévtől kezdve évfolyam-kirándulások koronázták meg. Először *Martonyi János* professzor úr és *Tóth Árpád* adjunktus úr vezetésével a Dunántúl nyugati részét jártuk be. Mi, fiúk, természetesen már Szegeden elkezdtünk kártyázni, és egy idő után Tóth adjunktus úr szólt is *Csikós Klárinak*, hogy „Klári, jól gondolja meg, a vérében van (ti. *Konkoly Csabának*, aki a mai napig is férje Klárának) a kártyázás.” A harmadéves kirándulásunk, amely Észak-Magyarország megtekintését jelentette, *Szentpéteri* professzor úr és *Szűcs* docens úr vezetésével, ugyancsak komoly erőpróba volt, mindenesetre nem hoztunk szégyent az egyetemre sem a Szépasszony völgyében, sem Tokajban. A negyedéves kirándulásunk Közép- és Dél-Dunántúl munkajogi szempontú felderítése volt, és miután a hiánycikknek számító Kőbányai sörrel kibéleltük a busz egyik bőrröndtartó részét, élénk feltűnést keltettünk Keszthelyen, a Fő téren, amikor a busz oldalát felnyitva, békésen sörözgetni kezdtünk. Villányban is vitézül helytálltunk az akkor még csak egyetlen pincészetben, ahol a „vörös ágat” ellenőriztük.

Utolsó egyetemi helytállásunk az 1970-es szegedi árvíznél volt, amikor az évfolyam javarésze 10 napot dolgozott (a vizsgaidőszakban vizsgák helyett) az árvízvédelemben, felhasználva azt a komoly szaktudást, amelyet mi, katonaviseltek 1966 februárjában szereztünk Gyulaváriban, a kőrösi árvízvédelemben.

Sajnos, igen gyorsan eljött az utolsó félév, amely egyrészt rövid volt, másrészt örökre emlékezetes, mert a végsőig igyekeztünk kihasználni utolsó egyetemista heteinket. A sikeres államvizsgákat követően az avatásig rendelkezésre álló napokat vidám mulatsággal töltöttük, örökké emlékezetes marad *Czucz Ottóéknál*, Csépán a disznóvágás és disznótor.

1971. január 29-én bankettel búcsúztunk az Alabárdos Étteremben az egyetemtől. Óvatosságból két nappal az avatás előtti időpontra szerveztük a bankettet, amely végül 30-án, a déli órákban *Fonyó* professzor úr szobájában fejeződött be, ahova mi, búcsúzóként egy láda sörrel érkezünk, és megadtuk a szállítás módját is, hiszen konflison közlekedtünk. Amikor már az igen megviselt társaság lassan befejezte volna a bankettet, úgy déltájban, megjelent *Horváth Róbert* professzor úr is a szobában, és megkérdezte, hogy ugye ma este lesz a bankett, amire *Kemenes* professzor úr természetesen azonnal igennel válaszolt.

Két barátunk számára nemcsak azért volt emlékezetes az avatás napja, mert délelőtt felavatták őket, hanem azért is, mert *Szolnoki Erzs*i és *Kaszab Gyula* még aznap a szegedi városházán össze is házasodtak. Több mint negyven év után tudtam meg, hogy Gyula legnagyobb ösztönzője a tanulásban Erzs'i édesanyja volt, aki még az államvizsgák befejezése előtt úgy rendelte meg az esküvői meghívót, hogy azon a házasulandók már doktorként szerepeltek, és Gyula nem is hagyta cserben jövődóbeli anyósát. Az avatás estéjén a Hősök kapujánál sírva búcsúztunk egymástól – nemcsak a négy és fél évünket, hanem az elválást is siratva.

Örök, mind a mai napig tartó barátságok szövődtek és mind a mai napig tartjuk egymással a kapcsolatot, ha máskor nem, az évente rendszeresen megrendezett évfolyam-találkozókon. Minden ötödik évben hagyományosan délután 3 órakor találkozunk a jogi karon, ahol elkészül az ötévenkénti fénykép, amelyet mindig ugyanaz a fotós készít. Aki megtartotta az összes csoportképet, lemérheti, honnan hova jutottunk. A bankettet azóta is az Alabárdos Étteremben tartjuk (2006. kivételével, amikor az étterem nem az Alabárdos nevet viselte), és az idő múlását azon is le tudjuk mérni, hogy egyre rövidebbi ideig tart a multság.

Szeles Andris barátunk jóvoltából, 1991-től egy kivétellel, valamennyi találkozóról videofelvétel is készült, amelyet Andris összevágva és DVD-re másolva, megőrizte az örökkévalóságnak találkozóinkat, amiért nem tudunk elég hálásak lenni neki.

Azért valamit a szakmánk oltárára is letettünk, hiszen az évfolyamunk két dékánt adott a karnak, igazságügyi minisztert, alkotmánybírókat és az Európai Bíróság bíróját is közülünk választották. Ítéltáblai elnökhelyettest, fellebbviteli főügyész-helyettest, igazságügyi helyettes államtitkárt is kinevelt az évfolyamunk.

A negyvenéves találkozón célként tűztük ki, hogy mindannyian ott leszünk az ötvenéves találkozón is, amely különösen nevezetes év lesz az egyetem történetében, hiszen 2021-ben lesz száz éve annak, hogy az egyetem Szegedre került. Így a mi évfolyamunk mondhatja el magáról azt, hogy az egyetem Szegedre kerülésének 50. évfordulója évében avatták doktorrá, és az egyetem fennállásának 100. évében kaphatjuk meg aranydiplománkat. Remélem, mindannyian megérjük!

Dr. Izsák Péter
ügyvéd

Gyülekező vacsorához az Alabárdos Étteremben

35 éves évfolyam-találkozó

2011. október 15-én a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara előtt gyülekeztünk a 35 éves évfolyam-találkozónkra. Annak idején, 1975 januárjában sikerült abszolválnunk az államvizsgákat, melyet követően szétszéledtünk az ország minden tájára. Lépten-nyomon – választott pályánkat gyakorolva – találkoztunk a jog minden területén szeretett évfolyamtársainkkal, de igazán nagy öröm, amikor ötévente sor kerül az évfolyam-találkozóra, melyet mindig óriási várakozás előz meg.

Minden egyes alkalommal beszámoltunk az elmúlt időszak történéseiről, és örömmel nyugtáztuk azt a körülményt, hogy mindenki megtalálta számításait. Sajnos, a több évtized elteltével már egyre inkább a múltról beszélgettünk és emlegettük fiatal korunk dicsőségét.

A fenti napon a jogi kar előtt találkoztva szeretettel köszöntöttük egymást, majd Szabó Imre dékán úr jóvoltából a

harmadik emeleti társalgóban, kötetlen beszélgetés formájában tájékoztattuk egymást az utolsó találkozó óta történetekről. Természetesen az élményekből senki nem tudott kifogyni, de néhány óra múlva azzal váltunk el, hogy este az Osztrák-Magyar Étteremben – nosztalgia diszkóval egybekötött – vacsora keretében folytatjuk az élménybeszámolókat.

A találkozó nagyon jól sikerült, melynek bizonyítékául szolgál az a körülmény, hogy egyhangú döntés született arról, miszerint az elkövetkező években már két évente tartjuk a találkozókat, hiszen a tagság nagy része 60 éves lesz. Az eseményt követően is jónéhányan telefonon fejezték ki elismerésüket *Szentandrás Ildikó* és *Tóth Éva* évfolyamtársainknak, akik fáradtságot nem ismerve, rendkívül színvonalas összejövetelt szerveztek.

Dr. Kertész József
ügyvéd

Évfolyam felvétel a vacsora alkalmával

Gondolatok (1981–1986)

Évfolyamunk 1986-ban végzett a Szegedi József Attila Tudományegyetemen. Az itt eltöltött öt év szinte valamennyiünk számára meghatározó volt mind magánéleti, mind szakmai szempontból. Olyan öt év volt ez, amit teljes szívemből kívánok az utánunk jövő generációknak – köztük a gyermekeinknek, unokáinknak.

A bennünket tanító oktatóktól alapos tudáson kívül a szakma szeretetét, emberi tartást tanultunk és hitet kaptunk. Az öt év, ami a tanuláson kívül természetesen tele volt bulikkal, szerelmekkel, ivászatokkal, világmegváltásokkal, sajnos úgy elröpült mint egy pillanat. Ezeket az emlékeket azonban évfolyamtársaimmal felidézzük min-

den egyes évfolyam-találkozón, amiket végzésünk óta kivétel nélkül megtartunk.

Évfolyamunk már az egyetemi évek alatt is nagyon összetartó, jó közösség volt, és ez az eltelt huszonöt évben sem változott. Tartottunk találkozókat az egy éves, a három éves és aztán minden kerek öt éves évfordulón. A találkozókön kívül kialakult egy „kemény mag”, akik immár 17 éve minden Pünkösdkor családtagjaikkal három napra elutaznak együtt. Ezek a találkozók biztosítják a folyamatos kapcsolattartást és több időt biztosítanak az együttlétre, az emlékek felidézésére, mint az évfordulós találkozások. Ennek ellenére, vagy talán éppen ezért, a „kemény mag” min-

Csoportkép a résztvevőkről

Előadás kicsit másként

den egyes évfordulón is teljes létszámban képviselteti magát.

Így volt ez legutóbb is, a 2011. szeptember 24-én megtartásra került – 25 éves - találkozón. A szervezést nagyban megkönnyítették az internetes felületek és közösségi oldalak, amiken keresztül szinte valamennyi volt társunkhoz eljutott a találkozó híre. A koreográfia mindig ugyanaz. Délután háromkor találkozás a karon, ahol régi termünkben mindenkinek lehetősége van mesélni pár szót magáról, az eltelt időszakról. Sajnos, társaink közül vannak, akik már soha nem tudnak részt venni ezeken a találkozókön, rájuk elszoruló szívvel emlékezünk. A karon lévő arcképcsarnok megtekintése után közösen elsétálunk a Roosevelt téri halászcserdába, ahol svédasztalos vacsora mellett kötetlen formában tovább folytatódik a beszélgetés.

Jó volt látni, ahogy az est előrehaladtával hangosodott a társalgás, egyre több közös emlék idéződött fel, és visszataláltunk régi egyetemista önmagunkhoz. Jó volt egy kis időre ismét vidám, gondtalan diáknak lenni, aki felhőtlenül kacag a régi vizsga- és leginkább puskázási történeteken, a volt oktatók anekdotáin. Sajnálatos tény, hogy bár az évfolyamból több mint húsz ember Szegeden maradt, valamiért

mindig a „helyi versenyzők” vannak a legkevesebben. Minden évben reménykedünk, hogy azok, akik most vagy korábban soha nem jöttek el, egyszer még betoppannak és részesei lesznek a közös múltidézésnek. Évfolyamunkon nagy segítség *dr. Papp Klári* közjegyző, aki valamilyen titkos forrásból napra kész információval rendelkezik a távolmaradtakról, így az ő életútjukat is figyelemmel tudjuk kísérni.

A találkozónk előtt felvetődött, hogy a már elhunyt jeles oktatóink emlékére táblát helyezünk el a kar épületében. Megható volt látni még azoknak a lelkesedését is, akik valamilyen oknál fogva nem tudtak a találkozóra eljönni. Szinte valamennyi megtalált társunk erkölcsileg és anyagilag is támogatta volna a project kivitelezését. Sajnos azonban – a kar tájékoztatása szerint – ötletünk technikailag nem kivitelezhető. A tábla helyett ezúton szeretne évfolyamunk tisztelni elhunyt oktatói előtt: *Kovács István, Pólay Elemér, Both Ödön, Nagy Károly, Antalffy György, Meznerics Iván, Tokaji Géza, Nagy László, Veres József, Újvári József, Kemenes Béla*. Emléküket tisztelettel megőrizzük.

Dr. Török Viktória
ügyvéd

Egy párhuzamos, színész-jogász életpálya

Ragány Zoltán a Szegedi Nyomozó Ügyészség ügyésze, mellette karunkon a Római Jogi Tanszék tudományos segédmunkatársa. Miután hat alkalommal sikertelenül felvételizett a Színház- és Filmművészeti Egyetemre, jelentkezett a Szegedi Tudományegyetemre. 2000-tól 2005-ig joghallgató, 2001–2004 között demonstrátor a Római Jogi Tanszéken, 2003-tól HÖK tag, majd gazdasági alelnök, Kari Tanács tag, és több tudományos konferencia szervezésében vett részt mind a Római Jogi, mind a Polgári Jogi Tanszéken. Jogi diplomájának (*summa cum laude*) megszerzését követően a Szegedi Városi Ügyészségre került. 2008-ban az ügyészségi perbeszédmondó versenyen az országos döntőig jutott. 2011-ben a Legfőbb Ügyészség és a Rendőrtiszti

Főiskola által szervezett 'Kriminalisztika' szaktanfolyamot „dicsérettel” végezte el.

Mozgalmas életútjának másik komponense a színészet. Jogász pálya és előadóművészet — nem is állnak egymástól oly távol. A Kisvárdai Várszínház Doctorock Színjátszó Társulatának 1994 óta tagja, ahol számos előadás főszerepét játszotta el, például az 'Elisabeth' musicalben Rudolf főherceg, az 'Utazás'-ban Veres Pál, az 'Isten pénze' című darabban Bob Chrachit, a 'Vörös Malom'-ban Jánoska János, 'A kiátkozott'-ban Kézai Simon, 'Mária Evangélium'-ában János apostol, az 'Egri csillagokban' Hegedűs István hadnagy, a 'Kiálts a szeretetért'-ben Tare ezredes, a 'Légy jó mindhalálig' előadásában pedig Valkai Tanár úr.

István király szerepében

Az „Utazás” sebesült forradalmáraként, Simon Boglárkával

2003-ban az SZTE Egyetemi Énekverseny Különdíját nyeri el. Ugyanabban az évben, a SZTEage Szegedi Egyetemi Színpad megalapításában tevékenykedik, amellyel 2004 áprilisában és szeptemberében összesen tíz alkalommal játszották az 'István, a király' című rockoperát a Szegedi Nemzeti Színházban, és Ragány Zoltán énekelte a címszerepet. Mind a tíz előadás teltházzal ment. 2006 októberében mutatják be a Szegedi Nemzeti Színházban az 'Utazás' című rockoperát, ahol a férfi főszereplőt, Veres Pált játssza, hatalmas sikerrel.

Szorgalmát és tehetségét már fiatalon kitüntetések, elismerések honorálják. 2005-ben Kisvárdai Város *Pro Urbedíjával* tüntetik ki, a Doctorock Társulat tagjaként nyújtott teljesítményéért. Ügyességi munkája mellett a színházi tevékenysége kissé háttérbe szorult, de nagy örömmel végezné ezt is, és reméljük, sok alkalma adódik még erre! 2012. február 25-én próba nélkül ugrott be 'A krónikás' című rockoperában Salamon király szerepébe a Kisvárdai Várszínházban. Hívták, szívesen ment, és nagyszerű volt a szerepben!

*Dr. Szondi Ildikó
egyetemi docens*

Könyvkiadás, ösztöndíjak

A szegedi jogi karon folyó oktató-kutató munka támogatására 1996-ban életre hívott Pólay Elemér Alapítvány 2011-ben működésének 15. évébe lépett. Szeretném az idei esztendőben is kiemelni a pályakezdő, fiatal munkatársaink tudományos tevékenységét szerényen honoráló, egyszersmind buzdító támogatásokat; az alapítvány kuratóriuma 2011-ben 12 kollégának ítélte meg kutatói ösztöndíjat. Jubiláns alapítványunk kiadói tevékenységét összegző méltatására került sor az első ízben megrendezett kari könyvünnepen (erről szóló írásunk az 54–56. oldalakon olvasható). Mind ismertebb sorozatainkban újabb kötetek jelentek meg, melyek karunkon és Budapesten (a Ráday és a Gondolat Könyvesházban) is megvásárolhatók – következzenek a kiadványok listája.

A Pólay Elemér Alapítvány Könyvtára

33. *Lőrincsikné Lajkó Dóra* (szerk.): *Opuscula Szegediensia* 4. A Munkajogi és Szociális Jogi Doktoranduszok és Pályakezdő Oktatók negyedik konferenciája

34. *Horesnyi Julianna Csilla*: *Bérgarancia. A magyar szabályozás és annak gyakorlata*

35. *Blazovich László – Schmidt József* (közreadják): *A Sváb tükör*

36. *Antal Tamás*: *Város és népképviselő. Az 1848:XXIII. tc. és intézményei Debrecenben (1848–1872)*

A Pólay Elemér Alapítvány

Tansegédletei

Ambrus István – Juhász Zsuzsanna – Vida Mihály: Bevezetés a büntető anyagi jogba

Harmati Andrea: Családtámogatás Magyarországon

Soós Edit: Kohéziós politika

Ambrus István – Fantoly Zsanett – Gácsi Anett – Juhász Zsuzsanna: Bevezetés a büntetőeljárás és büntetés-végrehajtási jogba

Opera Iurisprudentiae

Ruszoly József: Európai jog- és alkotmánytörténelem

Lectiones Iuridicae

1. *Balogh Elemér* (szerk.): *Az Alkotmánybíróság és a rendes bíróságok – 20 év tapasztalatai. A Szegedi Ítéltábla és a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának tudományos előadói ülése*

2. *Antali Dániel – Jakó Nóra – Sulyok Márton* (szerk.): *Kérdőív az alkotmányozásról. 2011. A Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara alkotmányjogi tudományos diákkörének vitaanyaga*

Ez alkalommal is szeretném megköszönni kedves egykori hallgatóinknak és más támogatóinknak anyagiakban nyújtott nagylelkű támogatását. Az esedékes szja-bevallások idején tehető 1% felajánlása tekintetében újlag szíves figyelmükbe ajánlom alapítványunkat, melynek adószáma:

18459203–2–06

Dr. Balogh Elemér
egyetemi tanár

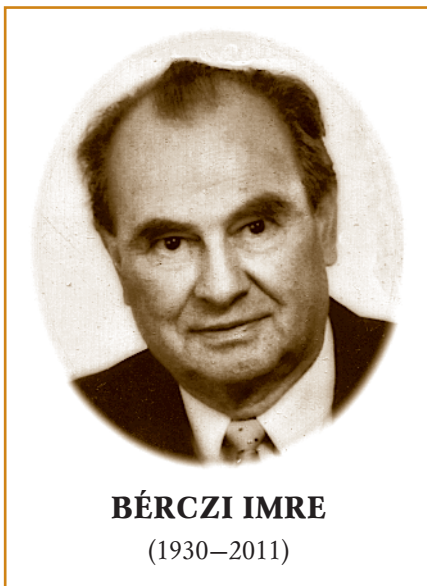
In memoriam

**A halál fájdalmát nincs, mi tom-
pítaná. Talán a múlt élet hunyó
lángja jelezheti az elkerülhetet-
lent. Nem lobog már, de látható-e,
hogy kialudni készül? Az életláng,
az utóbbi egy-két év gyengülését
látva, úgy tűnt kialudni készül. S
az elkerülhetetlen, 2011. decem-
ber 28-án bekövetkezett.**

*„Nemcsak az élőkkel vagyunk együtt,
velünk élnek azok is, akik messze vannak,
akik elávoztak.”*

(J. W. Goethe)

Bérczi Imre 1930. március 31-én szü-
letett Szegeden. 1952-ben végzett a sze-
gedi jogi karon, s első munkahelyén,
a budapesti közgazdaságtudományi
egyetem jogi tanszékén volt tanársegéd
1959-ig. Ekkor tért vissza egyetemünkre,
és kapcsolódott be az oktatói mun-
kába, s járta végig az egyetemi oktatói
grádicsokat. 2000-ben került egyetemi
tanári címe elé a „nyugalmozott” jelző,
ám egészen a legutóbbi évig folyamato-
san részt vett a polgári jog oktatásában.
Oktatói-kutatói tevékenysége a polgá-
ri anyagi jog területére esett, kiemel-
ten annak egyik speciális szegmensét
művelte: a szellemi alkotások jogával
foglalkozott legintenzívebben. A ma
már külön tanszék keretében oktatott
nemzetközi magánjog gondozását is
több évtizeden keresztül ellátta. Elmé-
leti munkássága mellett a Szegedi 6. sz.
Ügyvédi Iroda tagjaként ügyvédkedett.
A Magyar Iparjogvédelmi Egyesület
Elnökségének tagjaként rendszeresen

BÉRCZI IMRE

(1930–2011)

részt vett az iparjogvédelem körébe tar-
tozó jogszabályok előkészítésében. Tag-
ja volt a Szerzői Jogi Szakértői Testü-
letnek. Tudományos tevékenységének
kiemelkedő területét jelentette az újí-
tói, illetve a szerzői jog és az iparjogvé-
delem. Utóbbi jogterület tananyagának
kidolgozója volt. Kutatói tevékenysége
kiterjedt a szélesebb értelemben vett
szabadalmi, védjegy és versenyjog terü-
letére. 1975-ben kandidátusi fokozatot
szerzett, 1995-ben habilitált.

Igen jelentős volt Bérczi professzor
társadalmi, közéleti tevékenysége is.
A számtalan bizottsági tagság, elnöki
tiszt mellett, volt kari szakszerveze-
ti titkár 10 éven keresztül (1975–85),
tanszékcsoport-vezető, 1985-től 1992-
ig dékánhelyettes és 1992–94 között
dékán, hosszú éveken át a kari tanács,
illetve az egyetemi tanács tagja.

Tisztségeiben is megőrizte pedánsan pontos, udvarias, figyelmes egyéniségét. Hangoskodással, mások sértésével sosem terhelte környezetét. S mindezek mellett, vagy éppen ezért, a kar egyik meghatározó egyénisége volt évtizedeken keresztül. Munkáját és döntéseit a tanszéki, kari és egyetemi közösség érdekeinek elsődlegessége vezérelte, nehéz időkben is vállalta ezeket a prioritásokat, és oldotta meg a döntésekkel járó konfliktusokat. Hallgatói tisztelték és szerették. Igényes volt, de az általa adott érdemjegyet soha nem kritizálták, mindig a legnagyobb tisztelet hangján beszéltek róla.

Gyászolunk és búcsúzunk. Búcsúzik a család, a barátok, a Szegedi Tudományegyetem, annak Állam- és Jogtudományi Kara, a Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék dolgozói, az Egyetem, a Város polgárai, a társak, a rokonok és intézmények oktatói. Elmentél. Tapintatosan és méltósággal. Úgy, ahogyan éltél. 81 évad és oktatói munkád számunkra példa. A tudás, a szerénység és az emberség példája.

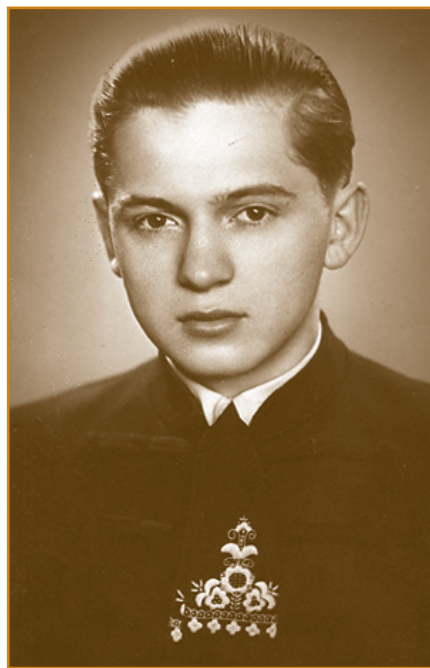
*Dr. Szabó Imre
egyetemi tanár, dékán*

Ballagási emlék, 1942

A Szegedi Közéleti Kávéház rendezvényeit a jogi kar harmadik emeleti társalgójában gyakran látogatom. Korom miatt – 82. évesen – igénybe veszem a liftet. A közelmúltban helyette, valamilyen sugallatra, a lépcsőzést választottam. Menet közben híres jogász professzorok arcképeire bukkantam. Megálltam, néztem a fényképeket, a neveket is olvasva. Egyszer csak az egyiknél legyökerezett a lábam. Hogy ki ő? A magyarázattal hét évtizedre vissza kell kanyarodnom.

Szüleim négy elemi után tízévesen 1941 őszén alsóvárosiként a Klauzál Gábor [ma: Radnóti] Gimnáziumba íratlak be. Abban az időben a gimnáziumok nyolc évfolyamúak voltak. Egészen más iskolába kerültem; igazodnom kellett az ottani diákélethez.

Közeledett az első tanítási év vége; 1942-ben jártunk már. Hallottuk, hogy a távozó nyolcadikosok ballagni fognak. Mi ilyesmit még nem láttunk,

Both Ödön érettségi tablóképe

ezért annak napját nagy izgalommal vártuk.

A rendezvény fő helye a mára már beépített udvar volt. Osztályunkat virággal a kézben sorba állították. Én voltam az utolsó. A ballagókat virág átadásával búcsúztattuk. A hozzám érkezőt kíváncsisággal vártam. Ő bizony elmaradt, mivel eggyel többen voltunk. Közben osztálytársaim eredeti helyükre visszamentek. Én egyedülként, mintegy megszegyenülve magamra maradtam. Mi tagadás, erőt vett rajtam a sírás, potyogtak a könnyeim. Talán hangosan zokogtam is.

Nekem hosszú perceknek tűnő idő után a ballagók közül valaki észrevett, visszajött, lehajolt, könnyedén magához ölelt, vigasztalt, majd a virágot a kezemből átvette. Hogy ki volt, akkor nem tudtam. Magamhoz térve osztályomhoz botorkáltam.

Az elmúló gimnáziumi évek után 1949-ben mi is elballagtunk. Szeretett osztályfőnökünk, *Korányi Jenőné dr. Szigethy Vilma* jelenlétében osztályteremünket földíszítettük. Közben beszélgettünk. Váratlanul eszembe jutott a kellemetlenül érintő, mégis jóra fordult 1942. évi kudarc. Elmeséltem történetét, azzal kiegészítve, hogy hét év után sem tudom, ki is volt az a jószívű ballagó. Ekkor megszólalt osztálytársam, *Both Ákos*, aki az első négy évet

a párhuzamos osztályban végezte, tehát a történet idején nem velem járt. Csak ennyit mondott: „Most megtudod, ki volt: *Ödön, a bátyám!*”

Érettségi után szétszéledtünk. Egyébként 1949-ben a reális tagozat VIII/B osztályában 14-en végeztünk. Leginkább érettségi találkozóink alkalmából jöttünk össze. Olyan nem volt, hogy mindenki megjelenhetett. Külföld, munkahelyi vagy családi ok miatt. Különben összetartók voltunk. Nagyon sajnálatos: aki elsőként itthagyt bennünket (1989-ben), nem volt más, mint *Both Ákos*.

Így hát a sors kegyeltje lettem azzal, hogy a liftet mellőztem. Az arcképhez tartozó névfőirat alapján tudtam meg az egykori „jótevőm” kilétét, aki később a jogi kar professzora lett: *Dr. Both Ödön*.

Róla, felőle ez idáig semmit sem tudtam. Az egykori cselekedetéből arra következtek, hogy emberisége, jószándéka, segíteni akarása, iránytmutató nevelése, egyetemi oktatóként teljesedett ki.

E kis írással tisztelgek emléke előtt. Kedves Professzor Úr, nyugodj békében!

Kószó Jenő (Szeged)

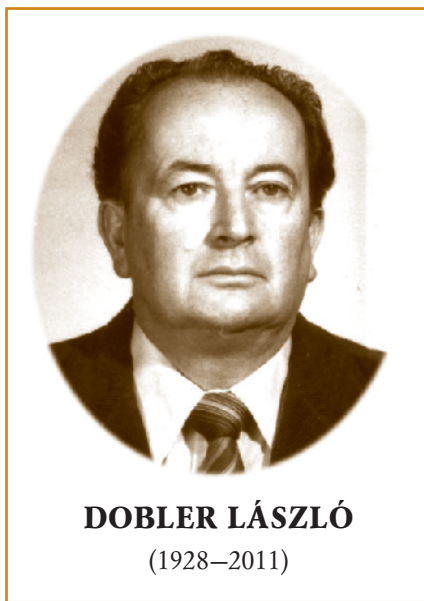
2011. április hó 14-én, életének 83. évében elhunyt dr. Dobler László, a **JATE Állam- és Jogtudományi Kara dékáni hivatalának egykori vezetője.**

Dobler László 1928. július 10-én született Dunaszerdahelyen (Szlovákia). Általános iskoláit ugyanott végezte. Itt kezdte meg középiskolai tanulmányait is, majd 1946-ban a budapesti Madách Gimnáziumban érettségizett.

Az orvostudományi egyetemre felvételizett, de a nem induló keresztfélév miatt a közgazdasági egyetemen kezdte meg egyetemista éveit. Innen került át a budapesti jogi karra, de jogtudományi tanulmányait Szegeden fejezte be (akkor már szülei is áttelepültek Szegedre). 1951-ben diplomázott. Az egyetem elvégzése után kezdetben statisztikusként, majd ügyészként dolgozott.

Az 1956-os események következtében 1957 márciusában az ügyészi munkát abba kellett hagynia, mivel a kistarcsai internálótáborba került. Az abban az időszakban végzett joghallgatók nem kapták meg az egyetem elvégzésével egyidejűleg a doktori címet, így őket 1957-ben együttesen avatták jogi doktorrá – köztük *dr. Dobler Lászlót* is. Mivel 1957 után ügyészként nem dolgozhatott, szakmát kellett tanulnia: a motorszerelést választotta. A Fémfeldolgozónál részlegvezetőként helyezkedett el. Innen került *dr. Vártai István* hívására a jogi kar dékáni hivatalába hivatalvezető-helyettesi beosztásba; ugyanitt később hivatalvezető lett, és ekként dolgozott nyugdíjba vonulásáig, 1988. december 31-ig.

Hivatalvezetőként modernizálta mind a hivatal, mind a tanulmányi osztály munkáját. Munkatársai emberiségéért, kollegiális hozzáállásáért szerették és bíztak benne. Nagyon szerette a zenét, szépen és szívesen zongorázott – egy-egy emlékeztető névnapon, ha úgy adódott, ezzel kedveskedett kollégái-

nak. Legendásan kötődött a természet-hez; hivatalvezetőként is, akit érdekelt, okított a sárgabarack termesztésével kapcsolatos teendőkre. Nyugdíjas éveit kiskertjének gondozása és növekvő családja tette tartalmassá.

Dr. Molnár Imre
professor emeritus

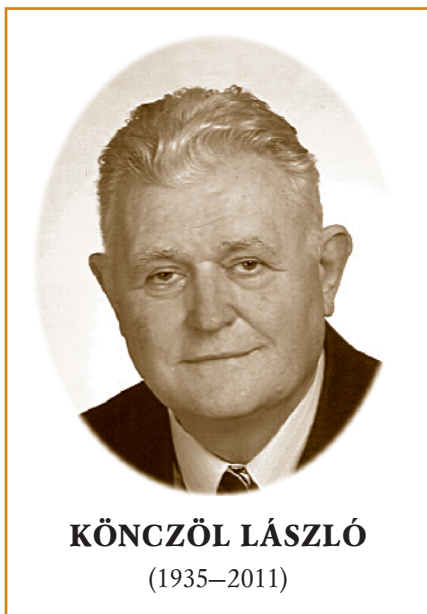

2011. december 18-án, életének 77. évében elhunyt dr. Könczöl László.

A közelmúltban elhunyt kiváló elméleti és gyakorlati szakember, *Könczöl László* ügyvéd, karunk meghívott oktatója volt. Szegeden született, itt végezte tanulmányait, és karunkon szerzett jogi diplomát *summa cum laude* minősítéssel. Évtizedeken át oktatott; szinte hazajárt a Polgári és Polgári Eljárásjogi Tanszékre. Fakultatív tárgyként hirdette meg a 'Tulajdonjog átruházására irányuló szerződések' címen kurzusát, de speciális kollégiumot is tartott 'Ügyvédi felelősség – ügyvédi etika' tárgykör-

ben, amelyet nagy érdeklődés övezett a hallgatóság részéről.

A jogkereső közönség egyik legkiválóbb tagját veszítette el. Munkájában maximalista volt, kiválóan felkészült, megalapozott jogi tudással rendelkező munkatársat gyászolunk. Közéleti szerepet is vállalt. A Szegedi Ügyvédi Kamarában különféle tisztségeket töltött be, így a kamara képviselőjeként a Pólay Elemér Alapítvány kuratóriumának, valamint több cikluson át a Magyar Ügyvédi Kamara Teljes Ülésének és e szervezet Fegyelmi Bizottságának is tagja volt. Ugyanígy tagja, később titkára a Magyar Jogász Szövetségnek,

KÖNCZÖL LÁSZLÓ

(1935–2011)

majd vezetőségi tagja haláláig a Magyar Jogász Egylet Csongrád megyei szervezetének, és aktív közreműködője a Polgári Jogi Szekciónak. Megtiszteltetés volt számomra, hogy a szervezetben évtizedeken át együtt dolgozhattam vele, és élvezhettem barátságát is. Önzetlen, segítőkész ember volt. Munkáját több állami kitüntetéssel is elismerték. Megtiszteltetés érte, amikor 60. születésnap-

ján a Magyar Köztársaság Érdemrend Tiszti-keresztje kitüntetést vehette át. A Magyar Jogász Egylet – a szervezet legmagasabb elismerését kifejező – Szalay László emlékérem kitüntetésben részesítette.

Könczöl László élete, pályafutása, szakmai és közéleti munkássága számunkra példaként szolgálhat. Személyében nagy tudású, segítőkész kollegát és barátot veszítettünk el. Emlékét megőrizzük.

Dr. Zámbo Géza
egyetemi docens

(Sorok Könczöl Laciról) Tanulmányait – már katonaviseltként – 1958-ban velünk kezdte. Kedves tárgya a Pólay Elemér gondozta római jog lett. Közéletiségében mértékadó, egyensúlyozó szerepet töltött be.

Ha évfolyam-találkozóinkon a joggyakorlatról esett szó, ügyvédként (is) határozott tárgyilagosságról tett tanúságot.

2011. október 1-i összejövetelünkön unokáihoz szóló intelmét idézte.

Hiányozni fog.

(ruszoly)

Életének 67. évében, 2011. október 1-jén súlyos betegségben elhunyt dr. Maráz Vilmosné dr. Kovács Magdolna, **a Szegedi Ítéltábla Büntető Kollégiumának vezetője, bírósági főtanácsos, a Szegedi Tudományegyetem címzetes egyetemi docense.**

Kovács Magdolna a Szegedi József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán folytatta tanulmányait, ahol 1967-ben avatták jogi doktorrá. 1967. április 1-től a Szegedi

Járásbíróságon volt fogalmazó, majd a szakvizsga letétele után, 1969. októberében nevezték ki büntetőügyszakban bírónak. 1975-től a Szegedi Járásbíróság, majd 1984-től a Csongrád Megyei Bíróság büntetőügyszakos elnökhelyettese volt, 1984-től 1992. júniusáig a megyei bíróság büntető kollégiumát vezette. 1992. június 1-jétől 2003. április 30-ig a Csongrád Megyei Bíróság tanácselnökeként az elsőfokú hatáskörbe tartozó ügyeket tárgyalta, illetve másodfokú tanácsot vezetett. 2003. május 1-jétől a

Szegedi Ítéltábla tanácselnöke, majd 2004. június 1-jétől Szegedi Ítéltábla Büntető Kollégiumának vezetője lett. Tagja volt a Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiumának is.

1987. február 1-je óta vett részt a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszékén a joghallgatók képzésében. 2009. februárjában az egyetem címzetes egyetemi docensi címben részesítette. Több egyetemi jegyzet, tankönyv szerzője és társszerzője, valamint számos jogi szakfolyóirat szerzője és szerkesztőbizottsági tagja volt.

Életét két alapérték jellemezte: a családja iránti szeretet, és a munkája iránti elhivatottság. Fáradhatatlanul tett eleget e két szent kötelezettségnek. Tisztességben, szeretetben felnevelte két gyermekét. Imádott fia, valamint férje egy időben történő elvesztését páratlan lelki erővel viselte; segített benne a hivatása iránti elkötelezettsége, valamint leánya, akire mindig nagyon büszke volt. Ha lehet, még jobban és többet dolgozott, hogy tudását átadja az általa tanított bírósági fogalmazóknak, és egyetemi hallgatóknak. Egyszerre volt szerető nagymamája két unokájának, támasz leányának és családjának, valamint segítőtje a fiatal jogász nemzedéknek.

Kollégái a bíróságon, vagy hallgatói az egyetemen tudták, hogy bármikor fordulhatnak hozzá jogi problémájukkal, hiszen a büntetőjog kiváló szakértője volt, aki több mint negyven éven át végezte lelkiismeretesen bírói feladatát. Szívében viselte a bírói jogalkalmazás egységességének fontosságát, ennek érdekében kötelességszerűen és alkotó módon együttműködött a Legfelsőbb Bírósággal, a társ ítéltáblákkal, a megyei bíróságokkal. Munkássága elis-

Macskássy Izolda művészi ábrázolása

meréseként 2004. augusztus 20-án a Magyar Köztársaság elnöke a Magyar Köztársasági Érdemrend Tiszti Keresztje kitüntetésben részesítette.

Példamutató életet élt. Rendkívüli munkabíráásával, a munkája iránti alázatával, szakmai tudásával, szeretetével tiszteletet és megbecsülést vívott ki bírósági, egyetemi kollégái, a hallgatók, valamint Szeged polgárai körében. Az emberek igazságérzete és az ő ítéletei közel álltak egymáshoz. Az emberek elvárták az igazságszolgáltatástól, hogy a törvény teljes szigorával sújtson le a súlyos bűncselekményt elkövetőkre. Az egyetemi hallgatók minősítése szerint türelmes, megértő, igazságos oktató és vizsgáztató volt.

A család, a bíróság és az egyetem mellett barátaira is jutott idejéből, szeretetét-

ből. Szervezte a kerti partikat, színházi látogatásokat, akár Budapesten, vagy Szegeden. Az utóbbi tíz évben pedig bejárta a fél világot barátaival. Vele mindenről lehetett beszélgetni: irodalomról, gyermeknevelésről, színházról, divatról, büntetőjogról, vagy egyéni problémáiról. Kérés nélkül is segített, ha megtudta, hogy valakinek nehézsége akadt, mert szeretete az embereket, szeretett jót tenni. Örült mások sikerének, és örült annak is, ha a munkáját elismerték. Nagyon szeretett élni, rengeteg terve volt nyugdíjas éveire. Több mint negyven éves munkásságát összegezni kívánta. Látni akarta lánya szakmai

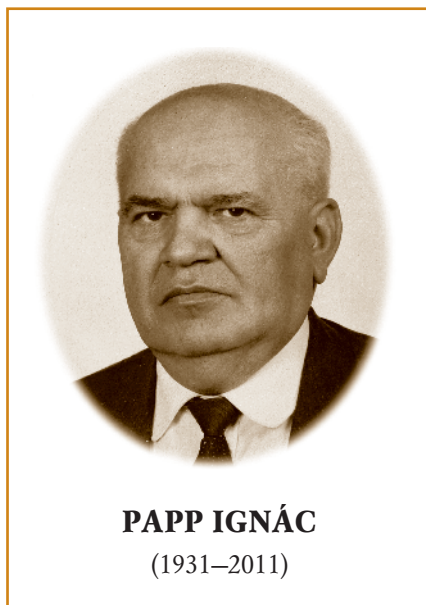
sikereit, két unokája felcseperedését. Családjának, barátainak, kollegáinak nagyon hiányzik szeretete, vidámsága, barátsága; élete és munkája példa volt mindannyiunk számára.

Magdikám! Köszönöm a 35 év őszinte barátságot, mely kötelez arra, hogy olyan kitartással, szorgalommal végezzem munkámat, ahogyan te tetted életedben. Hiszem és tudom, hogy emléked nagyon-nagyon sokan őrizzük szívünkben.

*Dr. Szívós Mária
alkotmánybíró*

2011. június 25-én, életének 80. évében elhunyt Dr. Papp Ignác nyugalmazott tanszékvezető egyetemi tanár, a JATE Állam- és Jogtudományi Karának korábbi dékánja (1985–1988).

Olyan, nehéz sorsú nemzedék tagja volt, amely fiataljainak kivételes lehetőséget adott a feljebb jutás esélyére. Papp Ignác élni tudott ezzel a lehetőséggel. A Dévaványán született diákot 1955-ben *summa cum laude* avatták doktorrá a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán. *Antalfy György* tanszékvezető professzor invitálására 1957-ben lett az Állam- és Jogelméleti Tanszék oktatója. Döntése egész életére meghatározta tudományos érdeklődésének és elkötelezettségének irányát. Az állam- és jogelmélet és a politikai és jogi tanok történetének oktatása mellett, az elsők között kezdeményezte a politikai és jogszociológia felvételét a jogászképzés főtárgyai közé. Számos tankönyv és jegyzet szerzőjeként és társszerző-

jeként, külön figyelmet fordított a külföldi szakirodalom eredményeinek hazai megismertetésére. 1968-ban elfogadott kandidátusi disszertációjában – amint nagyszámú tudományos publikációinak többségében – az egyén, az államszervezet és a jog viszonyának

politikaelméleti és szociológiai összefüggéseit vizsgálta. Éveken keresztül oktatási dékánhelyettesként, majd 1984 és 1988 között a kar dékánjaként vett részt a jogásképzés feladatainak megoldásában.

Papp Ignác egyetemi munkássága sajátos módon szinte egészében egybeesik az állam- és jogelmélet mint tantárgy és mint tudományág magyarországi történetével. Az ötvenes évek legelején, akkor került sor ugyanis a politikaelmélet és a jogfilozófia oktatásának összevonására az – immár marxista szellemiségű – állam- és jogelmélet keretében, amikor *Papp Ignác* megkezdte egyetemi tanulmányait. 1991-ben történt nyugdíjba vonulása idején pedig ismét önálló tanszéki

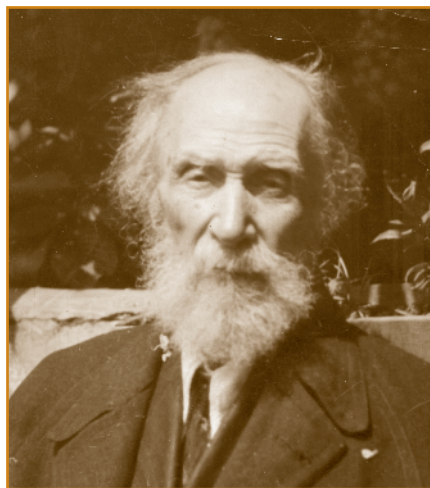
egységhez került a politológia és a jogbölcselet oktatása, mintegy lezárva az állam- és jogelméletbe történt integrálódásának négy évtizedét. A korszak történelmi viszonyai természetesen sokban meghatározták *Papp Ignác* munkásságának irányát is. Meggyőződését azonban mindig következetesen képviselte, vállalt célkitűzéseit és a ráháruló feladatokat lelkiismeretesen megvalósította, megoldotta. Utolsó éveit visszavonultan élte, de az állam- és jogtudományi kutatások eredményeit változatlanul figyelemmel kísérte. Családtagjai, barátai, kollégái mellett tanítványainak sokasága őrzi emlékét.

Dr. Révész Béla
egyetemi docens

---

50 éve halt meg Polner Ödön, karunk nagyhírű közjogász professzora.

A Békéscsabához tartozó Fürjespusztán született 1865. március 15-én. Jogi doktorátusát 1889-ben szerezte a Budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen. Már nagyon fiatalon, 1891-ben „berobbant” a tudományos életbe kiváló tanulmányával, melyben Magyarország és Ausztria közjogi viszonyát boncolgatta. E munkáját a budapesti egyetem pályadíjjal is jutalmazta, mely abból a szempontból is kiemelkedő jelentőségű, hogy ezzel a munkájával egyik úttörője lett a magyar jogtudomány dogmatikai iránya kibontakoztatásának. *Buza László* ekként méltatta dolgozatát: „Alig volt 26 éves, mikor ez a munka megjelent, de a történeti, politikai és jogi ismeretek olyan hatalmas tömegéről, olyan éles jogászai gondolkodásról s a jogdogmatikai

A 95 éves Polner Ödön

módszernek olyan bravúros alkalmazásáról tesz benne bizonyosságot, hogy egyszerre legelső közjogásaink sorába emelkedett.”

Ezidőtájt a Budapesti Királyi Törvényszéken volt joggyakornok, de hamar az Igazságügyi Minisztériumba

került, ahol komoly szakértelmét, hozzáértését felismerve több fontos törvényjavaslat és államközi szerződés előkészítésébe vonták be, de mindemellett sem hagyott fel a tudományos munkával. 1893-ban publikálta a „A végrehajtó hatalom a magyar alkotmányjogban” című művét, melyet ő maga a legjobb munkájának tartott. 1895-ben habilitált, és a magyar közjog tanára lett a budapesti egyetemen. 1914-ben a pozsonyi egyetem nyilvános rendes tanára lett; az egyetem rektori tisztségét is betöltötte a cseh megszállás idején. A trianoni békeszerződést követően először Pécsen oktatott, majd – hogy közelebb lehessen szülőhelyéhez – 1923-ban Szegedre került a Közjogi Tanszék élére. 1951-ig adta elő az összehasonlító alkotmányjogot, viszont ezután is ezer szállal kötődött a jogi karhoz, kollégáival és barátaival, valamint egyes tanítványaival továbbra is tartotta a kapcsolatot. Az 1828/29. tanévben a kar dékáni tisztségét is betöltötte, valamint négy évig – egészen 1935-ös nyugdíjba vonulásáig – a kar tudományos folyóiratának – *Acta Juridico-Politica* – a társ-szerkesztője is volt.

1908-ban lett az MTA levelező tagja. Székfoglaló értekezésében Magyarország és Ausztria közjogi kapcsolatával foglalkozott. A Magyar Tudományos Akadémia 1930-ban rendes tagjává választotta, székfoglaló előadását „Az ál-

lamélet néhány főbb kérdése” címmel tartotta. 1935-ben, 70 éves korában vonult nyugállományba, mikor is több emlékkönyvet adtak ki tiszteletére. A II. világháború után méltatlan helyzetbe került, elvették tőle többek között az akadémiai tagságát is (1949-ben tanácskozó taggá minősítették le), és csak halála után, 1989-ben állították vissza az eredeti állapotot. 96 éves koráig élt, 1961. február 7-én hunyt el Szegeden.

Műveiben felismerhető a pozitivistá jogbölcselet professzorának, *Pulszky Ágostnak* a hatása. Monográfiáiban elsősorban a közjogi intézmények kialakulását és jogi helyzetét tanulmányozta a rá jellemző igényességgel és alapos-sággal; amellet az aktuális államjogi kérdések megválaszolásával is sokat foglalkozott. Munkáiban feldolgozta a háborúval kapcsolatos közjogi kérdéseket, a választójogot, a trónbetöltést, valamint az államtitkár felelősségének egyes kérdéseit is. *Polner Ödön*, kiváló jogtudósunk, akire méltán büszke egyetemünk, melyet a Klebelsberg Könyvtár (az egyetemi könyvtár – *a szerk.*) aulájában elhelyezett – *Polner Ödön* életébe és tudományos munkásságába betekintést nyújtó – kiállítással is kifejezésre juttatott, példát mutathat az elkövetkező jogász generációknak, és minden, tudomány iránt érdeklődőnek egyaránt.

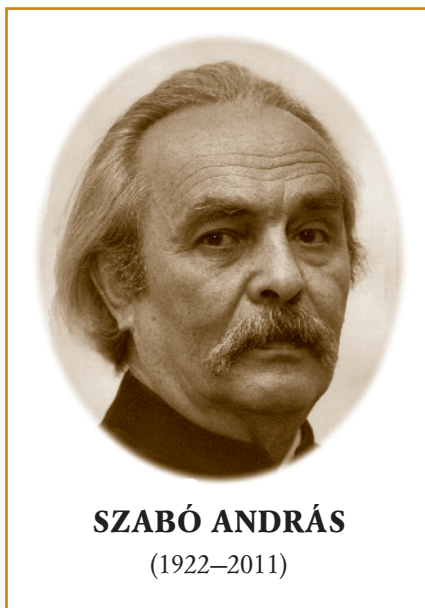
Dr. Tamási Éva
PhD hallgató

2011. július 30-án, életének 84. évében elhunyt Dr. Szabó András, a szegedi Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék professzora (1992–1999), a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, a magyarországi kriminológia kiemelkedő művelője.

Szabó Andrást 1989. július 30-án választotta meg az Országgyűlés alkotmánybírónak; tisztségét 1998. február 19-ig látta el. Erre a feladatra „fejben” már korábban készen állt. Ezt bizonyította korábbi tanulmányaiban megfogalmazott jogállam-felfogása, alkotmányosság-konceptiója. „Kutatóból

alkotmánybíró lettem – írja korábbi tanulmányainak kötetbe foglalása alkalmából. Ma sem írnék mást, legfeljebb másként. Koherensebben: az új alkotmányos rendszer alaptörvényéhez igazodva.” (A büntetőjog reformja. G & G Kiadó, Budapest, 1992.) Szabó András alkotmánybírói főműve az alkotmányos büntetőjog dogmatikájának kidolgozása, amely mind a mai napig az alkotmánybíráskodás megkerülhetetlen mércéje. Alkotmánybírói tevékenysége előtt, tudományos munkássága során a büntetőjog „megemelését” hangsúlyozta, azaz a büntetőjog alapelveinek alkotmányos rangon való kifejezését, védelmét. Tőle idézve: „büntetőjogunk reformjának (...) az alkotmányos-közjogi változáshoz kell kapcsolódnia. Éspedig nemcsak azért, mert fontos büntetőjogi alapelvek önmagukban is alkotmányos-közjogi tétel formájában jelentkeznek (...), hanem azért is, mert a demokratikus közjogi rendszerben alapvetően megfordul egyén és állam, állampolgár és hatalom viszonya.”

Az Alkotmánybíróság halálbüntetést eltörölő határozatához írt párhuzamos véleményében az alkotmányos jogállam nézőpontjából fogalmaz meg többletérveket. „Amikor tehát az Alkotmánybíróság a halálbüntetést büntetési rendszerünkben kiiktatta – írja – ezt nem büntetőjogi vagy kriminológiai megfontolásokra alapozta, hanem egyedül és kizárólag az Alkotmányra.” Elvi tételként mondja ki, hogy az „akasztás” (halálbüntetés) – az alkotmányos jogállammal összeegyeztethetetlen. Az alkotmányos jogállammal a jogépségi (egyik kedvenc kifejezése!) megtorló, arányos büntetés fér össze. „Az arányos büntetés elve nem szenved csorbát, ha a deres mellé odahelyezzük a bűnügyi múzeumokba a bitót és a nyaktilót is.”

SZABÓ ANDRÁS

(1922–2011)

[23/1990. (X. 31.) AB határozat, ABH 1990, 108–111.]

Maradva Szabó András alkotmánybírói tevékenységénél; társelődója volt az ún. „elévülési határozatnak”, amelyben már hivatalosan is az Alkotmánybíróság álláspontjává válik az alkotmányos büntetőjog követelménye, mércéje. Idézve a határozatból: „A jogrendszer alkotmányosságából következően az állami büntetőhatalom gyakorlásának is alapvető követelménye, hogy megfeleljen az alkotmányos elveknek: a büntetőhatalom gyakorlásának alapja jogállamban kizárólag az alkotmányos büntetőjog lehet.” [11/1992. (III. 5.) AB határozat, ABH 1992, 84.] A határozat kiemelten hangsúlyozza, hogy az alkotmányos jogállam elve kizárja az állam korlátlan büntető hatalmát. Az egyén, a polgár életviszonyaiba, szabadságába a közhatalom beavatkozásának lehetőségét kizárólag az alkotmányos felhatalmazás alapozza meg. Mindezek a mondatok, pontosabban e mondatok gondolati tartalma – ismételten hang-

súlyozom – Szabó András korábbi tanulmányaiban már megjelentek.

Folytathatnám az idézetek sorát, de nem teszem. Szólnom kell viszont az érvelő, vitatkozó Szabó Andrásról is. Egy asztalnál ülve élvezhettem szellemes érveléseit, színes kifejezésmódját, mindig kulturált alkotmánybírói magatartását. Szinte irodalmi értékű kifejezéseket is csempészett a határozatokba. Legendás mondata, miszerint a büntetőjog „társadalmi rendeltetése, hogy a jogrendszer egészének szankciós zárköve legyen.” *Szankciós zárkő*: amikor ezt a kifejezést olvasom, rögtön megjelenik előttem András arca, ezüstös hajával, férfias arcélével.

Elfogult álláspontom, hogy az Alkotmánybíróság húszéves története – csak a húsz évről beszélek! – a magyar jogállam sikertörténete. A Testület alapvető módon teljesítette feladatát, az alkotmányosság védelmét; a közhatalom gyakorlását – alapvetően! – alkotmányos keretek között tudta tartani. Hogy ez így lehetett, ahhoz olyan „alapító atyák”, alkotmánybírók szükségeltettek, mint amilyen – többek között – Szabó András is volt. Hangsúlyozom, hogy ez utóbbi álláspontomat nem a baráti elfogultság, hanem a szakmai meggyőződés vezérli. Mint ahogy ő is mindig különbséget tett a baráti érzelmek és a szakmai értékítélet között. Nekem írt leveléből idézek: „Nem hiszem, hogy a Rólad kialakult régi véleményemet egyszerűen baráti szeretetem határozná meg.”

Barátságunk, kölcsönös rokonszenvünk szinte megismerkedésünk pillanatával kezdődött. Az Alkotmánybíróság húsz éve nekem a szakmai élmény mellé egy barátság élményét is adta. A Várnegyed, Köveskál, Őszöd, Sukoró, Pilisborosjenő, Pomáz mind megannyi

helyszín, mind megannyi felejthetetlen találkozás, jóízű beszélgetés! András „szívárványos” egyénisége, kifogyhatatlan történetei, ízes, mesélő kedve megunhatatlan volt. Megidézte, életre keltette a katonát, a tudóst, a férfit, és a kapatos éjszakai polgárt terceléssel kiegészítő bohémet is...

Nagy lesz a hiány, már most is nagy a hiány! A „volt-nincs” szívbemarkoló konfliktusára az ember évszázadok óta keresi a vigasztaló szavakat. Az ésszerűség-érzelem belső lelki háborújában a békét hozni törekvő vigasztalás lehet a főszerep. A vigasztalás már az ókorban irodalmi műfajjára (*consolatio*) nemesedett. *Cicero* száraz, már-már cinikus összefoglalása szerint a vigasztalás funkciója, hogy minden bánat és gyász az élet törvénye, továbbá, hogy nem helyes elemészteni magunkat a bánatban, holott világosan tudjuk, hogy nincs ellene orvosság. Mennyivel szebben és költőibben fogalmaz Örkény István. Mondatait már Andrástra gondolva is szívesebben olvasom: „A halál létünk természetes befejezése. Embernek lenni csodálatos dolog. Embernek lenni a legnagyobb vállalkozás, amit ebben a kozmoszban ismerünk. De ahogyan nem rendülünk meg attól, hogy megszülettünk, miért reszketünk, miért jajgatunk, miért panaszoljuk azt, hogy egyszer el kell mennünk? Hiszen az egész létezésünknek az az értéke, a mindennapunk attól lesz szép, hogy a napjaink meg vannak számolva.” (Örkény István: *Rózsakiállítás*)

András elvesztése feletti fájdalom vigasza számomra – és gondolom mindannyiunk számára is – emberi méltóságának megőrzése és a megélt minőségi élete. András angolosan, szinte tapintatosan lépett ki az életből. Megőrizve így emberi méltóságát, tartását a külsőségekben is. Megkímélte Mártuskát, a

családot és mindannyiunkat az egyre fáradó, egyre nehezebb, külsőségeiben is egyre keserűbb átváltozások megtapasztalásától. Előttünk az utoljára látott és hallott Szabó András szinte régi fényében lesz emlékezésünk visszatérő szereplője. András megérdemelten jutott a tudomány és az élő közjog leg-

magasabb csúcsaira. Neve, munkássága az utókor öröksége lett. *Vergilius*-szal mondhatná:

„Éltem, s pályámat, mit a sors kiszabott, befutottam.”

Dr. Holló András
alkotmánybíró

Kari hírek

Dr. Mezei Péter egyetemi adjunktus (Összehasonlító Jogi Intézet) a Kitzbühelben (Ausztria) megrendezett konferencián: 'Global IP Strategies after the Crisis – The World has Changed' előadást tartott „Challenges of Online Piracy on Copyright's Future – Global Effects of P2P” címmel.

2011. február 3.

A Budapesten megrendezett 'Országos alkotmányjogi konferencia a jelenleg folyó alkotmányozásról' című rendezvényen karunkról *dr. Nagy Csongor István* egyetemi adjunktus (Nemzetközi Magánjogi Tanszék) „Szükség van-e Magyarországon második kamarára?”, *Dr. Kiss Barnabás* egyetemi docens (Alkotmányjogi Tanszék) „Az alapjogok alkotmányi szabályozásának általános kérdései”, *dr. Szomora Zsolt* egyetemi docens „Büntetőjogi garanciák az Alkotmányban” címmel tartott előadást.

2011. február 4.

Dr. Czene Klára bíró, c. egyetemi docens (Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) az 'Igazságszolgáltatási Tanácsok Európai Hálózatának Munkabizottsági Ülésén' Madridban „A bírák és az ügyészek felkészítő és folyama-

tos szakmai képzése Magyarországon” címmel tartott előadást.

2011. február 10–11.

Dr. Bató Szilvia tudományos munkatárs (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) „»meg ítéltetett Raboknak Feljegyzése«, avagy megismerhető-e a régi korok bűnözése?” címmel előadást tartott az Eötvös Loránd Kollégiumban, Szegeden.

2011. február 22.

Dr. Szalai Anikó egyetemi tanársegéd (Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék) Bécsben, az ENSZ Központban „Connecting Academics and UN Practitioners” címmel tartott előadást.

2011. február 28.

Dr. Paczolay Péter egyetemi tanár (Politológiai Tanszék) „Moór Gyula axiológiája” címmel előadást tartott az ELTE Állam- és Jogelméleti Tanszéke által szervezett 'Tradíció és progresszió. Állam és jogbölcselet a jogi karon' című konferencián.

2011. március 23.

Dr. Nagy Csongor István egyetemi adjunktus (Nemzetközi Magánjogi

Tanszék) Madridban a 'V Seminario internacional de derecho internacional privado: Tendencias en la evolución del derecho internacional privado' c. konferencián „The Rome III Regulation: partial unification and full forum-shopping? The law of marriage starts where love ends” címmel tartott előadást.

2011. március 24–25.

Dr. Bóka János egyetemi adjunktus (Összehasonlító Jogi Intézet) Budapesten, az ELTE Konfuciusz Intézete szervezésében „Változás és állandóság: a népi bíróságok a Kínai Népköztársaság alkotmányos berendezkedésében” címmel tartott előadást.

2011. március 29.

Dr. Tóth Benedek PhD hallgató (Nemzetközi Magánjogi Tanszék) „The Role of Dispute Settlement System in International Trade Law”, *dr. Sulyok Márton* egyetemi tanársegéd (Alkotmányjogi Tanszék) „The Fair Trial of Justice in an International Perspective” címmel tartott előadást a Varsói Egyetemen.

2011. április 11–12.

Dr. David Rüger (Universität Tübingen) tartott karunkon az Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola szervezésében „Letztwillige Verfügungen von Frauen über ihre dos” címmel előadást.

2011. április 15.

Dr. Bató Szilvia tudományos munkatárs (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) a Maastricht-i Egyetemen (Hollandia) megrendezett 'European Traditions: Integration or Desintegration? XVIIth Annual Forum of Young Legal Historians'

c. konferencián posztert mutatott be „Standgericht als Antwort? Räberbanden und ungarische Regierung an der Wende der 18. und 19. Jahrhunderte” címmel.

2011. április 15.

A Temesvárott megrendezésre került 'European Legal Studies and Research – International Conference of PhD Students in Law' előadói voltak karunkról: *dr. Hegyes Péter* egyetemi tanársegéd (Agrárjogi és Környezetvédelmi Jogi Tanszék): „Regulation of the Hungarian Hunting Law”; *dr. Neparáczki Anna Viktória* PhD hallgató (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék): „In Vielfalt vereinigt? Die strafrechtliche Regelung des Terroraktes in der Europäischen Union”; *dr. Bakos Kitti* PhD hallgató (Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) „Gläubigerschutz bei der Umwandlung von Gesellschaften”; *dr. Auer Ádám* PhD hallgató (Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) „Corporate Governance in der Europäischen Union”.

2011. április 15.

A Piliscsabán megrendezett 'Tavaszi szél 2011' c. konferencián PhD hallgatóink, *dr. Deli Petra Eszter* (Munkajogi és Szociális Jogi Tanszék) „A munkavállaló vétkességi alapú felelőssége: az üzemi kockázat mint hiányzó jogintézmény” és *dr. Nagy Éva* (Római Jogi Tanszék) „Priorities of the Hungarian Presidency of the Concil of the European Union” címmel tartottak előadást.

2011. április 16.

Dr. Farkas Csaba egyetemi docens (Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) a Budapesti Corvinus Egyetemen megrendezett 'Felsőoktatási Gazdasági

Szakemberek' című konferencián „A társasági jog felsőoktatási intézményi vonatkozásai” címmel tartott előadást.

2011. április 27.

Dr. Nagy Csongor István egyetemi adjunktus (Nemzetközi Magánjogi Tanszék) Budapesten, a 'Central and Eastern European Countries After and Before' c. konferencián „Transnational defamation versus national law-enforcement” címmel tartott előadást.

2011. április 29.

Dr. Paczolay Péter egyetemi tanár (Politológiai Tanszék) Budapesten, a Német–Magyar Kereskedelmi és Ipar-kamara éves taggyűlésén „A gazdasági alkotmányosság az Alkotmánybíróság gyakorlatában” címmel tartott előadást.

2011. május 5.

A Jogász Doktoranduszok I. Pécsi Találkozóján előadást tartott karunkról:

dr. Gácsi Anett Erzsébet egyetemi gyakornok (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) „A Miranda-figyelmeztetés megnyilvánulása a hatályos magyar büntetőeljárás törvényben és a jogalkalmazásban”,

dr. Neparáczki Anna Viktória PhD hallgató (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) „Problémák a terrorcselekmény harmonizációja kapcsán” és

dr. Nagy Éva PhD hallgató (Római Jogi Tanszék) „The Hungarian History of Warrant on the 19th Century” címmel.

2011. május 13.

Dr. Szalai Anikó egyetemi tanársegéd (Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék) a 'XV. International Conference of Young Scholars' elnevezésű konferencián, Prágában tartott előadást

„The UN's Role in Development of International Law in the 21st Century” címmel.

2011. május 19–20.

Dr. Soós Edit egyetemi docens (Politológiai Tanszék) a 'III. Régiótörténeti Kutatások. Konferencia a Vajdaság mint történeti régió sorsa a 19. századi előzményektől napjainkig' c. tudományos rendezvényen „A Vajdaság útja az európai integrációba a Vajdaság Statútumának tükrében” címmel tartott, Szegeden előadást.

2011. május 20.

Dr. Merkovity Norbert egyetemi gyakornok (Politológiai Tanszék) a Közép-Európai Egyetem és a Magyar Politikatudományi Társaság által megrendezett 'Structures and Futures of Europe' c. konferencián tartott Budapesten előadást „The Development of Party Websites in Hungary and the UK” címmel.

2011. május 20–21.

Dr. Jakab Éva egyetemi tanár (Római Jogi Tanszék) a Brüsszelben megrendezett 'Exploitation of Natural Resources' c. konferencián „Land and Ownership in Ancient Rome” címmel tartott előadást.

2011. május 25.

Dr. Molnár Judit egyetemi docens (Politológia Tanszék) a Jeruzsálemben megrendezésre került Yad Vashem – EHRI, 'Recording the Names', International Workshop-on „Locating New or Additional Names Sources: Hungary” címmel tartott előadást.

2011. július 4.

Dr. Szalai Anikó egyetemi tanársegéd (Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék) Budapesten, a Nemzetközi Jogi Olvasótáborban „A nukleáris fegyverekkel kapcsolatos tanácsadó vélemény értékelése” címmel tartott előadást.

2011. július 6.

Szolnokon rendezték meg a XVII. Nemzetközi Környezetvédelmi és Vidékfejlesztési Diákkonferenciát, ahol karunkról előadást tartottak: *dr. Bezdán Anikó* és *dr. Farkas Csamangó Erika* egyetemi tanársegédek (mindketten: Agrárjogi és Környezetvédelmi Jogi Tanszék), előbbi: „A vadásztársaságok kapcsolata a környezet- és természetvédelemmel”, utóbbi: „A megújuló energiaforrások környezetjogi szabályozásának alapjai” címmel.

2011. július 7.

Dr. Heka László egyetemi docens (Összehasonlító Jogi Intézet) a Vásárhelyi Történelmi Kör szervezésében megrendezett IV. Történelemtudományi Találkozón „Az önrendelkezési és elszakadási jog megvalósítása a volt Jugoszlávia felbomlása fényében” címmel tartott előadást Hódmezővásárhelyen.

2011. július 12.

Dr. Jakab Éva egyetemi tanár (Római Jogi Tanszék) a Tübingeni Egyetemen tartott előadást „Gefahrtragung und Weinkauf im römischen Recht” címmel.

2011. július 14.

Dr. Molnár Judit egyetemi docens (Politológiai Tanszék) a Jeruzsálemben megrendezésre került 'Hitachdut Ole Hungaria' című szakmai esten tartott előadást „Gettósítás és deportálás a Dunántúlon 1944-ben” címmel.

2011. július 18.

Dr. Heka László egyetemi docens (Összehasonlító Jogi Intézet) a Horvát Akadémiai Társaság szervezésében „A horvát-magyar állami közösség nyolc évszázada, különös tekintettel a horvát-magyar kiegyezésre (Osam stolje-Da hrvatsko-ugarske državne zajednice s posebim osvrtom na Hrvatsko-ugarsku nagodbu)” címmel tartott előadást Szabadkán.

2011. augusztus 4.

Dr. habil. Karsai Krisztina egyetemi docens (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) Osnabrückben (Németország) az 'Europäischer Arbeitskreis gegen organisierte Kriminalität' ülésén „*Vermeidung von Jurisdiktionskonflikten*” címmel tartott előadást.

2011. augusztus 6.

Dr. Varga Norbert egyetemi adjunktus (Magyar Jogtörténeti Tanszék) a 'Shanghai International Conference on Social Science' elnevezésű konferencián „International treaties in practice. US – Hungarian relations in the 19th century citizenship law” címmel tartott előadást Shanghaiban (Kína).

2011. augusztus 17–21.

Dr. habil. Karsai Krisztina egyetemi docens (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) a '17. Seminario International Instituto Brasileiro de Ciências Criminais' konferencián előadást tartott „*Die Grundfragen eines Drogenstrafrechts. Grundriss eines rechtsvergleichenden Drogenstrafrechts*” címmel tartott előadást São Paoloban (Brazília).

2011. augusztus 25.

Dr. Szalai Anikó egyetemi tanársegéd (Nemzetközi Jogi és Európa-jogi

Tanszék) a United Nations NGO/DPI konferenciáján ('Sustainable Societies, Responsive Citizens'), Bonnban „The Individual's Responsibility in Human Rights” címmel tartott előadást.

2011. szeptember 3–5.

Dr. Czene Klára bíró, címzetes egyetemi docens (Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) a Szerbiai Szabálysértési Bírák Egyesületének konferenciáján, Belgrádban „A szabálysértési eljárás szabályozása Magyarországon” címmel tartott előadást.

2011. szeptember 20–21.

Dr. Jakab Éva egyetemi tanár (Római Jogi Tanszék) a SIHDA konferenciáján „*Der Philosoph und die Vertragspraxis. Seneca De beneficiis*” címmel tartott Liège-ben (Belgium) előadást.

2011. szeptember 21.

Dr. Hajdú József egyetemi tanár (Munkajogi és Szociális Jogi Tanszék) az International Society for Labour Law and Social Security konferenciáján ('Europen Congress'), Seville-ben előadást tartott „Protection of unemployed persons” címmel.

2011. szeptember 23.

Dr. habil. Karsai Krisztina és *Dr. Fantoly Zsanett* egyetemi docensek (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) a 'Crime and Punishment Istanbul Filmfestival' akadémiai programjában „Juristische Vergangenheitsbewältigung in Ungarn – langsam und schwitzend/ Serwing Justice, a Slow and Sweaty Process” címmel, majd az Istanbul University jogi karán „Introduction into the Hungarian Criminal Law”

(K. K.), valamint „Criminal Procedure System” (F. Zs.) címmel tartottak előadást.

2011. szeptember 25–30.

Blazovichné Dr. Gellén Klára egyetemi docens (Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság és a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat által szervezett VI. Nemzetközi Médiakonferencián, Balatonalmádiban tartott előadást „Gyermekvédelmi eszközök a média-szolgáltatásokban jogon innen és a jogon túl” címmel.

2011. szeptember 26–28.

Tudományos ülés keretében emlékezünk a Szegedi Akadémiai Bizottságban a tíz éve elhunyt nemzetközi jogász professzorra: „In memoriam Nagy Károly (1932–2001). Az államok nemzetközi jogi felelőssége – tíz év után”.

2011. november 11.

Prof. Dr. Gerhard Ries (Universität München) „Sanktionen gegen privates Unrecht – Strafe und Schadenersatz vom Anfang der Rechtsgeschichte bis heute” címmel tartott karunkon előadást.

2011. november 21.

Dr. Balogh Elemér egyetemi tanár (Európai Jegtörténeti Tanszék) „A dogmatika megjelenése az újkori magyar büntetőjogban”, *Dr. Molnár Imre professor emeritus* (Római Jogi Tanszék) „Az ókori Róma büntetőeljárás jogának rendje” címmel tartott előadást a Károli Gáspár Református Egyetemen szervezett büntetőjog-történeti konferencián.

2011. december 15.

Kitüntetések

Harkály-díj

Dr. Nagy Csongor István egyetemi adjunktus (Nemzetközi Magánjogi Tanszék) kapta a Bibó István Szakkollégium részéről.

SZTE Alma Materért-díj

Dr. Törőcsikné Dr. Görög Márta egyetemi docens (Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) kapta.

Rektori Elismerő Oklevél

Dr. Zakar András főiskolai tanár (Munkajogi és Szociális Jogi Tanszék) vette át a 2011. július 7-iki egyetemi ünnepségen.

Klebelsberg Kunó-díj

Dr. Nagy Ferenc egyetemi tanár, a Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék vezetője kapta az SZTE Napján, 2011. november 11-én.

Pro Universitate-díj

Dr. Jakab Éva egyetemi tanár, a Római Jogi Tanszék vezetője kapta az SZTE Napján, 2011. november 11-én.

Doctor Honoris Causa

Prof. Dr. Detlev W. Belling kapta az SZTE Napján, 2011. november 11-én. Méltatása az 'Exkluzív' rovatban (68–70. oldal) olvasható.

Francia Köztársaság Akadémiai Pálma Rend tiszti fokozata

Dr. Badó Attila egyetemi tanár, az Összehasonlító Jogi Intézet vezetője kapta 2011. november 18-án a Francia Nagykövetség Kulturális és Együttműködési Tanácsosa és a Francia Intézet előterjesztésére.

Mestertanár Aranyérem

Dr. Hajdú József egyetemi tanár, a Munkajogi és Szociális Jogi Tanszék vezetője kapta 2011. november 23-án az MTA Dísztermében az Országos Tudományos Diákköri Tanácstól.

Az Év Oktatója

Dr. habil. Karsai Krisztina egyetemi docens (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) és *Dr. Zámbo Géza* egyetemi docens (Közigazgatási Jogi és Pénzügyi Jogi Tanszék) kapta 2011. november 25-én, a jogászbálon, a kari Hallgatói Önkormányzat által odaítélt szép elismerést.

Junior Prima Primiissima-díj

Dr. Szomora Zsolt egyetemi docens (Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék) vette át Budapesten, az MTA székhelyében. Az 'Exkluzív' rovatban (70–72. oldal) beszélgetés olvasható vele.

Diplomaosztó

Jogász szak

nappali tagozat: 198 fő
levelező tagozat: 138 fő
Kecskemét: 46 fő

Nemzetközi tanulmányok

alapszak (BA): 50 fő
mesterszak (MA): 8 fő

Politológia

alapszak (BA): 12 fő
mesterszak (MA): 1 fő

Munkaügyi és társadalombiztosítási igazgatás

alapszak (BA): 113 fő
nappali tagozat: 83 fő
levelező tagozat: 30 fő

mesterszak (MA): 53 fő
nappali tagozat: 33 fő
levelező tagozat: 20 fő

Jogi asszisztens

felsőfokú szakképzés: 31 fő

PhD

Dr. Ember Alex
Dr. Farkas Csaba
Dr. Fekete Orsolya
Dr. Lajkó Dóra
Merkovity Norbert
Dr. Mohi Csaba
Dr. Schiffner Imola
Dr. Szabó Zsolt
Dr. Téglási András

Díszoklevelet kapott

A karunkon 60 (gyémánt), 50 (arany) évvel ezelőtt végeztek 2011. szeptember 27-én vehették át a József Attila Tanulmányi és Információs Központban életkorukkal kiérdemelt díszokleveleiket. A díszoklevelet és a vele járó jelképes összeget a jubilálók részére *Dr. Homoki-Nagy Mária* rektorhelyettes és *Dr. Szabó Imre* dékán adta át. A bensőséges fogadással zárult ünnepséget *S. Dobos Márta* hegedűművész és *Klebniczki György* zongoraművész előadása tette különösen meghitté.

Gyémántdiploma:

Dr. Balogh Géza
Dr. Bibó Zoltán
Dr. Gál Attila
Dr. Kander Győző

Dr. Katona András
Dr. Klonkai Gyula
Dr. Kovács Péter Pál
Dr. Pongrácz Aladár
Dr. Sass József
Dr. Sirokmán Kornél
Dr. Stenszky Miklós
Dr. Szabó János
Dr. Szabó Sándor
Dr. Szijjártó Tóth Gergely
Dr. Szilágyi György
Dr. Szűcs Lajos
Dr. Török István

Aranydiploma:

Dr. Fekete Rudolf
Dr. Görögné dr. Molnár Dorottya
Dr. Vad Lídia